พืชอนุรักษ์

ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518
ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560

จัดทำโดย
กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช
สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช
กรมวิชาการเกษตร

พืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518
ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560

ISBN : 978-974-436-894-2

ที่ปรึกษา : นายอนันต์ อักษรศรี
นางสาวดวงเดือน ศรีโพทา

คณะผู้จัดทำ : นางยอดหญิง สอนสุภาพ
นางสาวสุมาลี ทองดอนแอ

ลิขสิทธิ์ของกรมวิชาการเกษตร
ห้ามคัดลอกข้อความ หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

ผู้จัดพิมพ์ : กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช
กรมวิชาการเกษตร
ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
โทร 0-2940-5687 โทรสาร 0-2940-5687

พิมพ์ครั้งที่ 1 : มีนาคม 2560

จำนวน : 1,000 เล่ม

พิมพ์ที่ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
145, 147 ถนนเลี่ยงเมืองนนทบุรี ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000
โทร 0-2525-4807-9 โทรสาร 0-2525-4855

คำนำ

พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่อนุวัตร ตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่า ที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora: CITES) พระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้พืชอนุรักษ์ หมายถึง พืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส (CITES) โดยการนำเข้า ส่งออก และนำผ่านพืชอนุรักษ์และซากของ พืชอนุรักษ์จะต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมวิชาการเกษตร หรือผู้ซึ่ง อธิบดีมอบหมาย ซึ่งกรมวิชาการเกษตรได้มอบหมายภารกิจนี้ให้กับ กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช เป็นหน่วยงาน รับผิดชอบ ในการกำกับ ดูแล การนำเข้า ส่งออก และนำผ่านพืชอนุรักษ์ และซากของพืชอนุรักษ์ เนื่องจากปัจจุบันมีการค้าพืชในบัญชีแนบท้าย อนุสัญญาฯ มีจำนวนหลายชนิด ประกอบกับชนิดพืชในบัญชีแนบท้าย อนุสัญญาฯ และกฎระเบียบในการควบคุมการค้า มีการเปลี่ยนแปลง ทุก 3 ปี หลังการประชุมสมัยสามัญประเทศภาคีอนุสัญญาไซเตส ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานภายใต้อนุสัญญาไซเตสด้านพืชของประเทศไทย เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มศักยภาพด้านความรู้และทักษะใน การจำแนกและตรวจสอบชนิดพืชอนุรักษ์ กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตส ด้านพืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช จึงได้จัดทำหนังสือ “พืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560” ขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน

CONTENTS สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 ความเป็นมาของอนุสัญญาไซเตส 1

บทที่ 2 พืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส 6

บทที่ 3 ชื่อวิทยาศาสตร์ของพืชอนุรักษ์ 10

บทที่ 4 ชนิดพืชอนุรักษ์ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 14

บทที่ 5 การตรวจสอบชนิดพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส และกฎระเบียบทางการค้า 22

วงศ์ AGAVACEAE 29

วงศ์ AMARYLLIDACEAE 31

วงศ์ ANACARDIACEAE 33

วงศ์ APOCYNACEAE 35

วงศ์ ARALIACEAE 39

วงศ์ ARAUCARIACEAE 41

วงศ์ ASPARAGACEAE 43

วงศ์ BERBERIDACEAE 45

วงศ์ BROMELIACEAE 47

วงศ์ CACTACEAE 49

หน้า

วงศ์ CARYOCARACEAE	54
วงศ์ COMPOSITAE	56
วงศ์ CUCURBITACEAE	58
วงศ์ CUPRESSACEAE	60
วงศ์ CYATHEACEAE	63
วงศ์ CYCADACEAE	65
วงศ์ DICKSONIACEAE	68
วงศ์ DIDIEREACEAE	70
วงศ์ DIOSCOREACEAE	72
วงศ์ DROSERACEAE	74
วงศ์ EBENACEAE	76
วงศ์ EUPHORBIACEAE	78
วงศ์ FAGACEAE	82
วงศ์ FOUQUIERIACEAE	84
วงศ์ GNETACEAE	86
วงศ์ JUGLANDACEAE	88
วงศ์ LAURACEAE	90
วงศ์ LEGUMINOSAE	92
วงศ์ LILIACEAE	98
วงศ์ MAGNOLIACEAE	101
วงศ์ MALVACEAE	103
วงศ์ MELIACEAE	105
วงศ์ NEPENTHACEAE	109
วงศ์ OLEACEAE	113
วงศ์ ORCHIDACEAE	115
วงศ์ OROBANCHACEAE	120

	หน้า
วงศ์ PALMAE	122
วงศ์ PAPAVERACEAE	126
วงศ์ PASSIFLORACEAE	128
วงศ์ PEDALIACEAE	130
วงศ์ PINACEAE	132
วงศ์ PODOCARPACEAE	134
วงศ์ PORTULACEAE	136
วงศ์ PRIMULACEAE	139
วงศ์ RANUNCULACEAE	141
วงศ์ ROSACEAE	143
วงศ์ RUBIACEAE	145
วงศ์ SANTALACEAE	147
วงศ์ SARRACENIACEAE	149
วงศ์ SCROPHULARIACEAE	151
วงศ์ STANGERIACEAE	153
วงศ์ TAXACEAE	155
วงศ์ THYMELAEACEAE	157
วงศ์ TROCHODENDRACEAE	161
วงศ์ VALERIANACEAE	163
วงศ์ VITACEAE	165
วงศ์ WELWITSCHIACEAE	167
วงศ์ ZAMIACEAE	169
วงศ์ ZINGIBERACEAE	173
วงศ์ ZYGOPHYLLACEAE	176
บรรณานุกรม	179

บทที่ 1

ความเป็นมาของอนุสัญญาไซเตส

CITES คืออะไร

อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) หรือเรียกย่อว่า อนุสัญญาไซเตส (CITES) หรือบางครั้งเรียกว่า อนุสัญญาวอชิงตัน (Washington Convention) ตามชื่อสถานที่ที่ลงนามรับรองอนุสัญญาฉบับนี้ ณ กรุงวอชิงตัน ดี ซี ประเทศสหรัฐอเมริกา

อนุสัญญาไซเตสเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่าในโลก ควบคู่ไปกับการใช้ประโยชน์ทางการค้าซึ่งชนิดพันธุ์เหล่านั้น

ความเป็นมาของอนุสัญญาไซเตส

ในปี ค.ศ.1960 สหภาพพระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (The International Union for Conservation of Nature and Natural Resources : IUCN) ได้เรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ ให้ความสำคัญต่อการนำเข้าสัตว์ป่า โดยกำหนดมาตรการภายในประเทศอย่างรัดกุม ภายหลังจากนั้นอีก 3 ปี IUCN ได้ผ่านข้อมติเกี่ยวกับการส่งออกและนำเข้าสัตว์ป่าต่างๆ ที่มีชื่อว่า "An International Convention on Export Transit of Rare or Threatened Wildlife Species of Their Skins and Trophies" ต่อมาในปี ค.ศ. 1964 ได้นำมติดังกล่าวมายกร่างเป็นขึ้นกฎหมาย และในปี ค.ศ. 1972 ในการประชุมขององค์การสหประชาชาติ ณ กรุงสตอคโฮล์ม เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (The United Nation Stockholm Conference on The Human Environment) ได้มีการรับรองร่างอนุสัญญาระหว่างประเทศซึ่งเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ โดยสมาชิก 88 ประเทศ ให้การรับรอง หลังจากนั้นในวันที่ 3 มีนาคม ค.ศ. 1973 ประเทศต่างๆ จำนวน 21 ประเทศ ได้ลงนามรับรองอย่างเป็นทางการต่ออนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ หรืออนุสัญญาไซเตส (The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora : CITES) ณ กรุงวอชิงตันดีซี

ประเทศสหรัฐอเมริกา อนุสัญญาฉบับนี้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1975 หลังจากการให้สัตยาบันสารของประเทศต่างๆ รวม 10 ประเทศ สำนักงานเลขาธิการของอนุสัญญาฯ ปัจจุบันตั้งอยู่ ณ กรุงเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส ซึ่งได้รับการสนับสนุนและก่อตั้งโดยโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Environment Program: UNEP) ปัจจุบันอนุสัญญาไซเตสมีประเทศสมาชิก 183 ประเทศ (มีนาคม 2560) ประเทศไทย เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ อย่างสมบูรณ์ เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2526 ด้วยเหตุผลที่ว่าอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ จะเอื้ออำนวยให้ประเทศไทยสามารถควบคุม การลักลอบส่งสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้การนำเข้า ส่งออก และนำผ่านแดนได้รับความสะดวกมากขึ้น อีกทั้งเพื่อความร่วมมือกับประเทศภาคีอื่น ๆ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่ามิให้สูญพันธุ์

เพื่อให้การควบคุมการทำการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพชนิดสัตว์และพืชในอนุสัญญาฯ จึงได้ถูกจัดแบ่งเป็น 3 กลุ่ม (3 บัญชี) ดังนี้

บัญชีแนบท้ายที่ 1 หมายถึง ชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง ดังนั้น จึงห้ามทำการค้าชนิดพืชและสัตว์ที่ได้มาจากป่าโดยเด็ดขาด (ยกเว้นเพื่อการศึกษาวิจัย หรือได้มาจากการขยายพันธุเทียม หรือจากการเพาะพันธุ์ในคอก) การนำเข้าและส่งออกซึ่งชนิดพันธุ์ในบัญชีนี้จะต้องคำนึงถึงความอยู่รอดและผลกระทบต่อจำนวนประชากรในธรรมชาติเป็นสำคัญ การส่งออกจะต้องได้รับอนุญาตให้นำเข้าจากประเทศผู้นำเข้าเสียก่อนจึงสามารถส่งออกได้ ตัวอย่างเช่น กล้วยไม้สกุลรองเท้านารี เอื้องปากนกแก้ว เป็นต้น

บัญชีแนบท้ายที่ 2 หมายถึง ชนิดพันธุ์ที่เหลืออยู่ค่อนข้างน้อยแต่ยังไม่ใกล้สูญพันธุ์ แต่ถ้าไม่มีการควบคุมการค้าอาจจะทำให้ใกล้สูญพันธุ์จนจัดให้อยู่ในบัญชีที่ 1 ได้ ดังนั้น สามารถทำการค้าชนิดที่ได้มาจากป่าได้ แต่ต้องไม่ละเมิดกฎหมายภายในประเทศและการออกหนังสืออนุญาตชนิดที่ได้มาจากป่าต้องมีการวิเคราะห์ว่าการส่งออกไม่เสี่ยงต่อการใกล้สูญพันธุ์ของชนิดนั้นในธรรมชาติ ตัวอย่าง เช่น กล้วยไม้ทุกชนิด (นอกเหนือจากบัญชีที่ 1) หม้อข้าวหม้อแกงลิง กฤษณา กระบองเพชร พะยูง แก้วเจ้าจอม ปรง เป็นต้น

บัญชีแนบท้ายที่ 3 หมายถึง ชนิดพันธุ์ที่ประเทศภาคีใดภาคีหนึ่งร้องขอให้สำนักเลขาธิการไซเตสบรรจุไว้ในบัญชี เพื่อให้ประเทศภาคีสมาชิกอื่นช่วยเหลือในการควบคุมการค้าซึ่งชนิดพันธุ์นั้น การขอขึ้นบัญชีแนบท้ายที่ 3 ประเทศที่ร้องขอจะต้องมีกฎหมายภายในที่ควบคุมการใช้ประโยชน์ของชนิดพันธุ์นั้นก่อน

บทบัญญัติของอนุสัญญาไซเตสกับหน้าที่ของประเทศภาคีสมาชิก

อนุสัญญาไซเตสมีบทบัญญัติทั้งสิ้น 25 มาตรา เพื่อให้การควบคุมการค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีมาตราที่เกี่ยวข้องที่ระบุให้ประเทศสมาชิกจะต้องดำเนินการ ดังนี้

1. ต้องมีกฎหมายภายในประเทศ ที่สามารถควบคุมการนำเข้า ส่งออก และนำผ่านชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่กำหนดไว้ในบัญชีอนุสัญญา ฯ โดยกฎหมายดังกล่าวจะต้องมีบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิด

2. ต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานที่เรียกว่าฝ่ายปฏิบัติการ (Management Authority) มีหน้าที่ติดต่อประสานงานกับสำนักเลขาธิการไซเตสและประเทศภาคีอื่น ๆ ในเรื่องการดำเนินงานให้เป็นไปตามระเบียบ และ ข้อกำหนดที่กำหนดไว้ในอนุสัญญา ฯ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ฝ่ายปฏิบัติการจะมีหน้าที่กำกับ ดูแล การนำเข้า ส่งออก และนำผ่านชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่อยู่ในบัญชีของอนุสัญญา ฯ และจัดตั้งหน่วยงานที่เรียกว่าฝ่ายวิชาการ (Scientific Authority) เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำฝ่ายปฏิบัติการในการออกหนังสืออนุญาตไซเตส (CITES Permit)

3. ต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานที่เรียกว่า Check point เพื่อตรวจสอบการนำเข้า ส่งออก และนำผ่านชนิดพืชและสัตว์ที่อยู่ในบัญชีของอนุสัญญา ฯ

4. ต้องมีการจัดทำรายงานประจำปีการออกหนังสืออนุญาตไซเตสที่มีรายละเอียดในเรื่องชนิด จำนวนเลขที่หนังสืออนุญาต ประเทศที่ส่งออกหรือนำเข้า และวัตถุประสงค์การส่งออก ส่งไปยังสำนักเลขาธิการไซเตสภายในวันที่ 31 ตุลาคม ของทุกปี นอกจากนี้ทุก 2 ปี ต้องจัดทำรายงานการดำเนินงานทางด้านอนุสัญญาไซเตสภายในประเทศส่งพร้อมรายงานประจำปีด้วย

การดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของอนุสัญญาไซเตสในประเทศไทยเพื่อให้ครอบคลุมถึงพันธกรณีที่ได้ให้สัตยาบันไว้ ทางด้านกฎหมายประเทศไทยได้บัญญัติกฎหมายภายในขึ้นมาจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายรองรับการดำเนินงานให้เป็นไปตามอนุสัญญาไซเตสทางด้านสัตว์ป่า (Wild Fauna) ซึ่งกรมป่าไม้ (เดิม) ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานปฏิบัติงานรองรับทางด้านสัตว์ป่า (wildlife species) และกรมประมง สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานปฏิบัติงานรองรับทางด้านสัตว์น้ำ (marine species) และพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายรองรับทางด้านพืชป่า (Wild Flora) ซึ่งกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานปฏิบัติงาน และได้มอบหมายภารกิจนี้ให้สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช โดยมีกลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง นอกจากนี้ยังได้กำหนดหน้าที่ มอบหมายภาระกิจนี้ให้สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร โดยมีด่านตรวจพืชและวัสดุการเกษตรทั่วประเทศ กำกับดูแลในเรื่องการนำเข้า ส่งออก และนำผ่านพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 หรือทำหน้าหน้าที่เป็น check point โดยใช้ระบบหนังสืออนุญาต (CITES permits) ในการควบคุมการค้าระหว่างประเทศ

พระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาไซเตส เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์พืชป่านอกเหนือจากธรรมชาติให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ และได้เพิ่มเติมสาระสำคัญให้ครอบคลุมการปฏิบัติตามพันธกิจในอนุสัญญาไซเตส ดังนี้

1. เพิ่มเติมคำนิยาม "พืชอนุรักษ์" โดยให้หมายถึง พืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา และกำหนดความหมายของการขยายพันธุ์เทียม (มาตรา 3)

2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดให้พืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตสเป็น “พืชอนุรักษ์” เพื่อกำกับดูแลการค้าพืชอนุรักษ์ระหว่างประเทศตามมาตรา 29 ตรี

3. การนำเข้า ส่งออก นำผ่านพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์จะต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมวิชาการเกษตร (มาตรา 29 ตรี)

4. กำหนดให้มีการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า (มาตรา 29 จัตวา)

5. กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจส่งกลับพืชอนุรักษ์ที่เข้ามาไม่ถูกต้องตามกฎหมาย (มาตรา 39 ตรี)

6. กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย (มาตรา 61 ทวิ)

รายชื่อพืชในบัญชีแนบท้ายฯ มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงตามที่ประเทศสมาชิกเห็นชอบในการประชุมสมัยสามัญภาคีอนุสัญญาไซเตส ที่จัดประชุมทุก 3 ปี ตัวอย่าง พืชอนุรักษ์ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ เช่น

1. พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 1 เช่น กล้วยไม้สกุลรองเท้านารีทุกชนิด (*Paphiopedilum* spp.)

2. พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 เช่น พืชสกุลหม้อข้าวหม้อแกงลิงทุกชนิด (*Nepenthes* spp.) พะยูง (*Dalbergia cochinchinensis*) พืชสกุลกฤษณาทุกชนิด (*Aquilaria* spp.)

3. พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 3 เช่น ต้นมะเมื่อย (*Gnetum montanum*) จากประเทศเนปาล หรือต้นมณฑาดอย (*Magnolia liliifera* var. *obovata*) ที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย แต่ประเทศเนปาลร้องขอให้ประเทศภาคีอนุสัญญาไซเตสอื่นช่วยในการควบคุม และกำกับดูแลการค้า

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานตามอนุสัญญาไซเตสมีประสิทธิภาพ พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพืชหรือผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องมีความรู้ในการจำแนกชนิดพืชเบื้องต้น และกฎระเบียบในการควบคุมการค้าพืชอนุรักษ์ สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเพิ่มศักยภาพด้านความรู้และทักษะในการตรวจสอบและจำแนกชนิดพืชอนุรักษ์สำหรับการปฏิบัติงานให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จึงได้จัดทำคู่มือการจำแนกชนิดพืชอนุรักษ์ประกอบประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 พ.ศ. 2560

บทที่ 2 พืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส

ปัจจุบันมีพืชป่า และสัตว์ป่าที่ถูกควบคุมโดยอนุสัญญาไซเตสเพื่อไม่ให้สูญพันธุ์ เนื่องจากการค้าระหว่างประเทศประมาณ 35,600 ชนิด เป็นพืชป่าประมาณ 30,000 ชนิด และสัตว์ป่าประมาณ 5,600 ชนิด โดยชนิดของพืชและสัตว์เหล่านี้ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของอนุสัญญาไซเตส ได้แบ่งออกเป็น 3 บัญชี ขึ้นอยู่กับว่าชนิดใดมีความเสี่ยงต่อการใกล้สูญพันธุ์อันเนื่องมาจากการค้ามากน้อยเพียงไร และเพื่อความสะดวกในการกำหนดมาตรการในการควบคุมการค้าระหว่างประเทศ การกำหนดชนิดในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ มีทั้งกำหนดระดับชนิด (Species), สกุล (Genera) เช่น สกุล *Cycas* (*Cycas* spp.) และวงศ์ (Family) เช่น วงศ์กล้วยไม้ (Orchidaceae) และกระบองเพชร (Cactaceae) หรือกำหนดเฉพาะประชากรในบางภูมิศาสตร์ เช่น *Panax ginseng* (โสมเกาหลี) ควบคุมการค้าเฉพาะประชากรที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศรัสเซียเท่านั้น ชนิดพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส มีดังนี้

- บัญชีแนบท้ายที่ 1 มีพืชจำนวน 305 ชนิด (species) และ 5 ชนิดย่อย (subspecies)
- บัญชีแนบท้ายที่ 2 มีพืชจำนวน 29,873 ชนิด รวมจำนวนประชากรตามแหล่งภูมิศาสตร์ 162 กลุ่มประชากร (population)
- บัญชีแนบท้ายที่ 3 มีพืชจำนวน 13 ชนิด (species) และ 1 พันธุ์ (variety)

ในการควบคุมการค้าของชนิดพืชในบัญชีของอนุสัญญา หรือที่เรียกว่าตัวอย่างชนิด (Specimen) มีทั้งการควบคุมทุกส่วนของพืช รวมถึงสารสกัดที่ได้มาจากพืชชนิดนั้น หรือควบคุมบางส่วนของพืช การกำหนดการควบคุมดังกล่าว เรียกว่าเป็นคำอธิบายแนบท้าย หรือ annotation โดยส่วนใหญ่ชนิดพืชในบัญชีแนบท้ายที่ 2 จะมีคำอธิบายแนบท้ายที่ระบุว่า อนุสัญญาไซเตสจะควบคุมหรือยกเว้นทางการค้าส่วนใดส่วนหนึ่งของพืช เนื่องมาจากพืชมีการใช้ประโยชน์ที่หลากหลาย

โดยส่วนใหญ่ชนิดพืชในบัญชีแนบท้ายที่ 1 อนุสัญญาไซเตสจะควบคุมการค้าทุกส่วนของพืชรวมถึงส่วนที่แยกออกจากพืช หรือสารสกัด หรือผลิตภัณฑ์ที่มีสารสกัดจากพืชดังกล่าว ยกเว้นพืชในวงศ์กล้วยไม้ที่ไม่ควบคุมต้นอ่อนหรือต้นกล้าที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ และมีการขนส่งในสภาพปลอดเชื้อ หรือที่เรียกว่าไม้ในขวด

สำหรับพืชในบัญชีแนบท้ายที่ 2 ที่มีคำอธิบายแนบท้าย หรือ annotation จะกำหนดไว้เป็นตัวเลขยกลอย หรือสัญลักษณ์ # (hash) ตามด้วยตัวเลข กำกับไว้หลังชื่อวงศ์ ชื่อสกุล หรือชื่อวิทยาศาสตร์ สำหรับรายชื่อพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส สามารถดาวน์โหลดได้ที่เว็บไซต์ http://www.cites.org/eng/app/appendices.php

เอกสารวิชาการในเล่มนี้ นอกจากจะอธิบายลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของวงศ์ สกุล หรือชนิดของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตสแล้ว ยังอธิบายถึงข้อควบคุมหรือข้อยกเว้นในการควบคุมการค้าของชนิดพืชในบัญชีตามคำอธิบายแนบท้ายอีกด้วย

ตัวอย่างการใช้บัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส (CITES Appendices)

Appendices		
I	II	III
FLORA (PLANTS)		
AGAVACEAE Agaves		
Agave parviflora	*Agave victoriae-reginae* #4 *Nolina interrata* *Yucca queretaroensis*	
LEGUMINOSAE (Fabaceae) Aformosia, cristobal, palisander, rosewood, sandalwood		
Dalbergia nigra	*Caesalpinia echinata* #10 *Dalbergia* spp. #15 (except for the species listed in Appendix I)	
	Guibourtia demeusei #15 etc.	*Dipteryx panamensis* (Costa Rica, Nicaragua)

Appendices		
I	II	III
ORCHIDACEAE Orchids		
(For all of the following Appendix I species, seedilng or tissue cultures obtained in vitro, in solid or liquid media, and transported in the provisions of the Convention only if the specimens meet the definition of 'artificially propagated' agree by the Conference of the Parties) *Aerangis ellisii* *Dendrobium cruentum* etc.	ORCHIDACEAE spp. [10 #4] (Except the species included in Appendix I)	

หมายเหตุ

ตัวเลขยกลอยหรือสัญลักษณ์ # (hash) ตามด้วยตัวเลขที่กำกับไว้หลังชื่อวงศ์ ชื่อสกุล หรือ ชื่อวิทยาศาสตร์ จะอยู่ด้านล่างของทุกหน้าในบัญชีแนบท้าย เช่น

[# 10] Logs, sawn wood and veneer sheets, including unfinished wood articles used for the fabrication of bows for stringed musical instruments.
หมายถึง ไม้ซุง ไม้แปรรูป แผ่นไม้บาง รวมถึง ชิ้นไม้ที่ยังไม่ได้ประกอบเพื่อใช้ในการทำคันชักสำหรับเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย

15 All parts and derivatives are included, except:

a) Leaves, flowers, pollen, fruits, and seeds;

b) Non-commercial exports of a maximum total weight of 10 kg. per shipment;

c) Parts and derivatives of Dalbergia cochinchinensis, which are covered by Annotation # 4;

d) Parts and derivatives of Dalbergia spp. originating and exported from Mexico, which are covered by Annotation # 6.

หมายถึง การควบคุมทุกส่วนของชนิดพืช และรวมถึงสิ่งที่แยกมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น

ก) ใบ ดอก เรณู ผล และเมล็ด

ข) การส่งออกที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า น้ำหนักไม่เกิน 10 กิโลกรัม ต่อการส่ง 1 ครั้ง

ค) ส่วนของพืช และสิ่งที่แยกมาจากพืชดังกล่าวของ *Dalbergia cochinchinensis* ใช้คำอธิบายแนบท้าย # 4

ง) ส่วนของพืช และสิ่งที่แยกมาจากพืชดังกล่าวของพืชสกุล *Dalbergia* ที่มีถิ่นกำเนิดและส่งออกจากสหรัฐเม็กซิโก ใช้คำอธิบายแนบท้าย # 6

หมายเหตุ ในกรณีที่ต้องการคำแปลภาษาไทยสามารถสืบค้นได้จากประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องพืชอนุรักษ์ ซึ่งปรากฏในบทที่ 4

บทที่ 3

ชื่อวิทยาศาสตร์ของพืชอนุรักษ์

การตั้งชื่อพืชเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการศึกษาทางอนุกรมวิธานพืชที่ศึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ กฎ และข้อบังคับ ซึ่งพืชแต่ละชนิดมีชื่อสามัญ (common name) หรือชื่อท้องถิ่น (local name) หรือชื่อพื้นเมือง (vernacular name) หลายชื่อแตกต่างกันทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันนักวิทยาศาสตร์จึงต้องใช้ชื่อที่เป็นสากลในการจัดจำแนกสิ่งมีชีวิต เรียกว่า ชื่อวิทยาศาสตร์ (scientific name) โดยการจำแนกตามหลักอนุกรมวิธาน (classification based on taxonomic principle) สำหรับการจำแนกและตั้งชื่อพืชจะมีการใช้กฎเกณฑ์เดียวกันเป็นสากล เพื่อให้สามารถสื่อสารกันได้เข้าใจทุกประเทศทั่วโลก แต่เดิมนั้นใช้หลักเกณฑ์ที่เรียกว่า Artificial system เป็นการจำแนกโดยการพิจารณาความคล้ายคลึงของลักษณะภายนอกหรือลักษณะทั่วไปที่สามารถสังเกตเห็นได้แล้วนำมาจัดเป็นกลุ่ม ๆ ชนิดพรรณที่มีความใกล้เคียงกัน เมื่อองค์ความรู้สมัยใหม่ทางด้านชีวโมเลกุลมีเพิ่มมากขึ้น นักอนุกรมวิธานจึงได้ให้ความสำคัญกับหลักเกณฑ์การจำแนกแบบ Phylogenetic system ประกอบในการจำแนกพืชโดยอาศัยความสัมพันธ์ทางวิวัฒนาการของพืชสายสัมพันธ์ทางพันธุกรรมของพืช ระบบนี้จึงเป็นระบบที่สะท้อนให้เห็นถึงการจัดหมวดหมู่ของสิ่งมีชีวิตที่เป็นไปได้มากที่สุด ชื่อวิทยาศาสตร์เป็นชื่อที่ตั้งขึ้นตามหลักเกณฑ์การตั้งชื่อและเป็นที่ยอมรับของนานาชาติทั่วโลก

ชื่อพืชที่ใช้อ้างอิงในปัจจุบัน มีดังนี้

1. ชื่อสามัญ (Common name) เป็นชื่อที่เรียกกันทั่วไป โดยกำหนดตามลักษณะของต้นไม้นั้น ๆ ตามที่มองเห็น หรือเรียกตามถิ่นกำเนิดที่ค้นพบ ประโยชน์ที่ได้รับจากต้นไม้ หรือเรียกตามชื่อผู้ค้นพบพืชนั้นเป็นคนแรกก็ได้ ซึ่งพืชสองชนิดอาจจะมีชื่อสามัญชื่อเดียวกันก็ได้ ทำให้เกิดความสับสนได้ง่าย เช่น ลิ้นมังกร (*Habinaria rhodocheila*) อยู่ในวงศ์ Orchidaceae เป็นกล้วยไม้ดินชนิดหนึ่ง ใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน ดอกมีหลายสี เช่น สีเหลือง เหลืองอมส้ม แสดอมแดง หรือชมพู กับ ลิ้นมังกร (*Sansevieria trifasciata*) อยู่ในวงศ์ Dracaenaceae ก็เป็นพืชอีกชนิดหนึ่ง ลำต้นเป็นหัว หรือเหง้าอยู่ในดิน ลักษณะลำต้นเป็นข้อ ๆ ใบเกิดจากหัวที่โผล่ออกมาพ้นดินเป็นกอ ลักษณะใบยาวปลายแหลม

2. ชื่อวิทยาศาสตร์ (Scientific name) เป็นชื่ออ้างอิงที่ใช้กันเป็นสากล และมีกฎเกณฑ์ในการตั้งชื่อโดยเฉพาะ โดยกำหนดให้สิ่งมีชีวิตมีชื่อประกอบด้วยคำ 2 คำ คำแรกเป็นชื่อสกุล (Generic name หรือ genus) คำหลังเป็นคำระบุชนิด (Specific epithet) แล้วนำคำทั้งสองมาเขียนเรียงกัน เรียกระบบการตั้งชื่อแบบนี้ว่า การตั้งชื่อคู่ หรือแบบทวินาม (Binomial nomenclature) ชื่อวิทยาศาสตร์จะเป็นชื่อเฉพาะของพืชแต่ละชนิดและมีชื่อที่ถูกต้องเพียงชื่อเดียวเท่านั้น

3. ชื่อพ้อง (Synonym) เป็นชื่อวิทยาศาสตร์ที่ถูกตั้งขึ้นมาซ้ำซ้อนกับชื่อที่เคยตั้งมาแล้ว หรือเป็นชื่อที่ตั้งมาก่อนแล้วแต่ไม่ถูกต้องตามหลักการตั้งชื่อ ซึ่งพืช 1 ชนิดอาจมีชื่อพ้อง 1 ชื่อ หรือมากกว่า 1 ชื่อก็ได้ ทั้งนี้มาจากการที่มีนักอนุกรมวิธานอยู่ทั่วโลก ซึ่งอาจทำการศึกษาพืชชนิดเดียวกัน แต่อยู่ต่างสถานที่ ต่างภูมิภาคกัน โดยขาดการติดต่อสื่อสารถึงกัน หรืออาจศึกษาข้อมูลจากเอกสารไม่เพียงพอจึงเข้าใจว่าเป็นชนิดใหม่แล้วตั้งชื่อขึ้นมาโดยไม่ทราบว่าพืชชนิดนี้มีผู้ค้นพบและตั้งชื่อไว้ก่อนแล้ว เช่น กล้วยไม้เอื้องผึ้งมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Dendrobium lindleyi* Steud. และมีชื่อพ้องว่า *Dendrobium aggregatum* Roxb. เป็นต้น

นอกจากชื่ออ้างอิงที่กล่าวข้างต้นยังมีชื่อเรียกชนิดอื่นๆ ที่นิยมใช้ในปัจจุบัน เช่น

- ชื่อทางการค้า (Commercial name) เป็นชื่อเรียกที่ตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ในการติดต่อซื้อ-ขาย และเพื่อความเข้าใจตรงกันของผู้ซื้อ-ขาย
- ชื่อประจำท้องถิ่น (Local name) เป็นชื่อเรียกที่ตั้งขึ้นตามแต่ละท้องที่นั้นๆ

หลักเกณฑ์การตั้งชื่อวิทยาศาสตร์และการเขียนชื่อวิทยาศาสตร์

1. ชื่อวิทยาศาสตร์ต้องเป็นภาษาละติน เนื่องจากภาษาละตินเป็นต้นกำเนิดของหลายภาษาในประเทศแถบยุโรปเป็นส่วนใหญ่ และภาษาละตินถือเป็นภาษาที่ตายแล้ว กล่าวคือจะไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงอีกในภายหลัง

2. การตั้งชื่อวิทยาศาสตร์ถือตามระบบการตั้งชื่อแบบทวินาม คือประกอบด้วยคำ 2 คำเสมอ คำแรกเป็นชื่อสกุล (Genus) อักษรตัวแรกของสกุล ให้ใช้อักษรตัวพิมพ์ใหญ่ ส่วนคำหลังเป็นคำระบุชนิด (Species) ขึ้นต้นด้วยอักษรตัวพิมพ์เล็ก

3. การเขียนชื่อวิทยาศาสตร์ต้องให้มีลักษณะแตกต่างจากอักษรอื่นโดยอาจเขียนเป็นตัวเอนหรือขีดเส้นใต้ชื่อทั้งสอง โดยเส้นที่ขีดต้องไม่ติดกัน

4. ผู้ตั้งชื่อวิทยาศาสตร์ให้เขียนไว้ข้างหลัง โดยนำด้วยอักษรตัวใหญ่ ไม่ต้องเขียนด้วยตัวเอนหรือขีดเส้นใต้ โดยปกติอาจจะเขียนเป็นชื่อเต็มหรือชื่อย่อก็ได้ เช่น Linn. เป็นชื่อย่อของ Linnaeus เป็นต้น ซึ่งในบางครั้งชื่อผู้ตั้งอาจจะมีมากกว่า 1 ชื่อก็ได้

โดยทั่วไปแล้วทางอนุกรมวิธาน "ชนิด" หรือ species ถือว่าเป็นลำดับเล็กสุด แต่ทั้งนี้เนื่องจากว่า พืชนั้นมีความหลากหลายทางพันธุกรรมมาก อาจจะด้วยจากการปรับตัวเฉพาะกลุ่มตามถิ่นกำเนิดที่มีสภาพแวดล้อมต่างกัน หรือจากผลทางสายวิวัฒนาการ เช่น การกลายพันธุ์ แต่ก็ยังมีลักษณะร่วม ที่ทำให้ไม่เพียงพอที่จะจำแนกเป็นอีกชนิด ก็อาจแบ่งเป็นหน่วยอนุกรมวิธานต่ำกว่าชนิด (Infraspecific taxa) อย่างเช่นเป็น "ชนิดย่อย" (subspecies เขียนย่อว่า ssp.) เช่น *Sarracenia rubra* ssp. *alabamensis* และหากในลำดับ ชนิดย่อยนั้นๆ ก็ยังมีลักษณะย่อยที่ก้ำกึ่งและโดดเด่นพอ รวมทั้งมีจำนวนประชากรในธรรมชาติ ที่สามารถแยกย่อยได้อีก ก็อาจแยกเป็น "พันธุ์ " (variety เขียนย่อว่า var.) เช่น *Pachypodium baronii* var. *windsorii*, *Paphiopedilum hirsutissimum* var. *esquirolei* และถ้าเกิดในประชากรนั้น ยังมีลักษณะบางอย่างที่ต่างออกไป เช่น กล้วยไม้ชนิดช้างกระ แต่มีดอกสีขาว แทนที่ดอกจะมีจุดประสีชมพู ก็อาจระบุเป็น "แบบ" (form เขียนย่อว่า f.) เช่น *Rhynchostylis gigantea* f. alba ชื่อที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นการพิจารณาตามการจัดจำแนกพืชที่เกิดขึ้นและมีอยู่ตามรรมชาติเท่านั้นหากเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นจากการปลูกเลี้ยง หรือการคัดเลือกสายพันธ์ (clone) โดยฝีมือมนุษย์ ก็จะระบุด้วย "พันธุ์ปลูก" (cultivar เขียนย่อว่า cv. หรือนิยมเขียนไว้ระหว่างเครื่องหมาย '...') เช่น *Rhynchostylis gigantia* 'Prem's Peach' = ช้างแดง (พันธุ์ปลูก) นอกจากนี้ยังอาจมีการใช้ แบบ หรือ form เขียนนำหน้า การระบุลักษณะพิเศษที่เกิดขึ้นจากการกลายพันธุ์ หรือพิการ ผิดเพี้ยน จากการเพาะเลี้ยงขึ้นมา เช่น ไม้ด่าง (variegata) ไม้หงอน (cristata) ไม้มอนส์ (monstrosus) เป็นต้น

จากบทบัญญัติของอนุสัญญาฯ ได้กำหนดให้ตัวอย่างชนิดพันธุ์พืชลูกผสม (Hybrids) ที่ได้จากพ่อและแม่พันธุ์ที่อยู่ในบัญชีแนบท้ายฯ ให้ปฏิบัติเสมือนว่าเป็นชนิดพันธุ์ในบัญชีแนบท้ายฯ แต่จากประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พืชอนุรักษ์ จะกำหนดเฉพาะตัวอย่างชนิดพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ เป็นพืชอนุรักษ์ ส่วนตัวอย่างชนิดพืชลูกผสมที่ได้มาจากพ่อหรือแม่พันธุ์ที่อยู่ในบัญชีแนบท้ายฯ ไม่ได้กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงฯ เรื่อง พืชอนุรักษ์ แต่ได้นิยามคำว่า พืชลูกผสมในที่นี้ ให้หมายถึง "พืชซึ่งเกิดจากการผสมพันธุ์ต่างชนิดกัน โดยมีพ่อและแม่พันธุ์เป็นพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2

หรือพืชซึ่งมีบรรพบุรุษเป็นพืชตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพืชป่าและสัตว์ป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์” การออกหนังสืออนุญาตส่งออกตามอนุสัญญาไซเตสเป็นลักษณะการออกหนังสือรับรอง (Other Certificate) แทนการออกหนังสืออนุญาตไซเตส (CITES Permit) ชนิดพืชลูกผสมในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตสในปัจจุบัน เช่น กล้วยไม้ลูกผสม (Orchid hybrids), หม้อข้าวหม้อแกงลิงลูกผสม (Nepenthes hybrids) เป็นต้น

เอกสารวิชาการเล่มนี้ จะระบุเฉพาะชื่อพืชอนุรักษ์ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นชื่อวิทยาศาสตร์ ในวงศ์ใดที่มีชื่อสามัญ (common name) ก็จะเขียนกำกับเป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ ยังมีรูปภาพที่มีการส่งออกหรือนำเข้าประกอบเพื่อให้ผู้ใช้สามารถใช้เป็นคู่มือในการตรวจจำแนกชนิดพืชอนุรักษ์ได้

บทที่ 4

ชนิดพืชอนุรักษ์ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

พืชอนุรักษ์ หมายถึง พืชชนิดที่กำหนดไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ซึ่งรัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา การกำหนดชนิดพืชไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ จะมีการเปลี่ยนแปลงทุกครั้งหลังการประชุมสมัยสามัญประเทศภาคีอนุสัญญาไซเตส (Conference of the Parties หรือ CoP) โดยประเทศสมาชิกจะยื่นข้อเสนอเพื่อขอเปลี่ยนแปลงบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ รวมถึงขอแก้ไขกฎระเบียบทางการค้าในส่วนของพืชป่า โดยมีหลักการว่าการเสนอชนิดพันธุ์ใดเข้าบรรจุในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ หมายความว่าชนิดพันธุ์นั้นต้องมีการค้าระหว่างประเทศและต้องการให้ประเทศภาคีช่วยควบคุม ดูแลไม่ให้มีการค้ามากเกินกำลังผลิตตามธรรมชาติจนนำไปสู่ภาวะเสี่ยงต่อการใกล้สูญพันธุ์ หน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศภาคีอนุสัญญา คือ การช่วยประเทศภาคีอื่นๆ อนุรักษ์ชนิดพืชและสัตว์ รวมถึงการอนุรักษ์ ชนิดพืชและสัตว์ของประเทศของตัวเองด้วย หากประเทศภาคีมีความเห็นหรือมีข้อมูลว่าชนิดพืชหรือสัตว์ชนิดใดมีการค้าระหว่างประเทศมากจนมีความเสี่ยงต่อการใกล้สูญพันธุ์ได้ก็เสนอให้ชนิดนั้นๆ บรรจุในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ

ในการประชุมสมัยสามัญประเทศภาคีอนุสัญญาไซเตสจะมีประเทศสมาชิกยื่นข้อเสนอ (proposal) เพื่อขอเปลี่ยนแปลงชนิดพันธุ์ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ หรือข้อเสนอแก้ไขกฎระเบียบทางการค้าพืช เพื่อให้ที่ประชุมมีการพิจารณาลงมติ เมื่อที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขบัญชีแนบท้าย ฯ และกฎระเบียบทางการค้าของชนิดพืชแล้ว สำนักเลขาธิการไซเตสก็จะมีประกาศแจ้งเวียน (Notification) ให้ประเทศภาคีสมาชิกทราบ โดยจะมีผลบังคับใช้ภายใน 90 วันหลังจากการประชุมภาคีอนุสัญญาฯ เสร็จสิ้น

สำหรับประเทศไทยได้ดำเนินการศึกษารวบรวมผลของการเปลี่ยนแปลงชนิดพืชและกฎระเบียบข้อควบคุมหรือข้อยกเว้นในการควบคุมทางการค้าของแต่ละชนิด นำมาจัดทำเป็นร่างประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พืชอนุรักษ์ จากนั้นจึงนำเสนอให้เจ้าหน้าที่วิชาการพืชอนุรักษ์ให้ความคิดเห็น และเสนอให้คณะอนุกรรมการพืชอนุรักษ์

เห็นชอบก่อนส่งให้คณะกรรมการพันธุ์พืช ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ลงนาม และประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

การอ่านประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พืชอนุรักษ์

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พืชอนุรักษ์ ได้ประกาศกำหนดชนิดพืชอนุรักษ์ เป็น 3 บัญชี รายละเอียดในประกาศกระทรวง ฯ ประกอบด้วย 3 คอลัมน์ โดยคอลัมน์แรกจะเป็นลำดับที่ คอลัมน์ที่ 2 คือ ชื่อวงศ์ (Family) ภาษาอังกฤษพร้อมคำอ่านภาษาไทย และคอลัมน์ที่ 3 คือ ชื่อวิทยาศาสตร์ (Scientific name) ของพืชอนุรักษ์พร้อมคำอ่านภาษาไทย การประกาศกำหนดพืชอนุรักษ์เริ่มจากระดับวงศ์ (Family) สกุล (Genera) ชนิด (Species) ชนิดย่อย (Subspecies) และกลุ่มประชากรในบางภูมิศาสตร์ (Population) และระบุกฎระเบียบทางการค้าเป็นเลขยกลอยหรือเครื่องหมาย # แล้วตามด้วยตัวเลขกำกับไว้ท้ายชื่อพืช สำหรับชนิดพันธุ์ในบัญชีที่ 3 จะระบุประเทศที่เป็นถิ่นกำเนิดที่ขอบรรจุชนิดพันธุ์นั้น ๆ ไว้ในบัญชี ตามตัวอย่าง ดังนี้

ตัวอย่างพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 1

ลำดับที่	ชื่อวงศ์	ชนิดพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 1 (ชื่อสามัญ) ชื่อวิทยาศาสตร์
1	วงศ์อะกาวาซีอี AGAVACEAE ← ชื่อวงศ์	*Agave parviflora* ← ชื่อวิทยาศาสตร์ อะกาเว พาร์วิฟลอรา (Little princess agave) ← ชื่อสามัญ
6	วงศ์คัคตาซีอี CACTACEAE กำหนดให้ทั้งสกุลเป็นพืชอนุรักษ์ →	*Ariocarpus* spp. อาริโอคาร์ปุส สปีชีส์ (พืชในสกุลอาริโอคาร์ปุส ทุกชนิด)
97	วงศ์ซาร์รักเซนิอาซีอี SARRACENIACEAE กำหนดให้ชนิดพันธุ์ย่อยนี้เป็นพืชอนุรักษ์ →	*Sarracenia rubra* ssp. *alabamensis* (Alabama pitcer plant) ซาร์รักเซนิอา รูบรา ซับสปีชีส์ อะลาบาเมนซิส (ซาร์รักเซนิอา รูบรา ชนิดย่อย อะลาบาเมนซิส)

ตัวอย่างพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2

ลำดับที่	ชื่อวงศ์	ชนิดพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 (ชื่อสามัญ)
		กฎระเบียบทางการค้า
9	วงศ์อะโพซีนาซีอี APOCYNACEAE ← ชื่อวงศ์	*Hoodia* spp. #9 โฮดิอา สปีชีส์ (Hoodias) ← ชื่อสามัญ (พืชในสกุลโฮดิอา ทุกชนิด)
10	กำหนดให้พืชทุกชนิดในสกุลนี้เป็นพืชอนุรักษ์ →	*Pachypodium* spp. #4 พาคีโพดิอุม สปีชีส์ (Elephant Trunks) (พืชในสกุลพาคีโพดิอุม ทุกชนิด) (ยกเว้น ชนิดที่ระบุไว้แล้วในบัญชีพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 1)
11	กำหนดให้พืชชนิดนี้เป็นพืชอนุรักษ์ →	*Rauvofia serpentina* #2 รอโวลเฟีย เซอร์เพนทินา (Serpentine) (ระย่อม)
27	วงศ์ดิดิเอเรอาซีอี DIDIEREACEAE	DIDIEREACEAE spp. #4 ดิดิเอเรอาซีอี สปีชีส์ (พืชในสกุลดิดิเอเรอาซีอี ทุกชนิด) ← กำหนดให้พืชทุกชนิดในวงศ์นี้เป็นพืชอนุรักษ์
30	วงศ์เอเบนาซีอี EBENACEAE	*Diospyros* spp. #5 ดิโอสพีโรส สปีชีส์ (พืชในสกุลดิโอสพีโรส ทุกชนิด)
	กำหนดเฉพาะประชากรในบางภูมิศาสตร์เป็นพืชอนุรักษ์ →	(เฉพาะประชากรที่มีถิ่นกำเนิดในสาธารณรัฐมาดากัสการ์เท่านั้น)

ตัวอย่างพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 3

สำหรับพืชอนุรักษ์บัญชี 3 จะเพิ่มคอลัมน์สำหรับประเทศที่ขอบรรจุชนิดดังกล่าวไว้ในบัญชี 3

ลำดับที่	ชื่อวงศ์	ชนิดพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 3 (ชื่อสามัญ)	แหล่งกำเนิด
1	วงศ์ฟากาซีอี FAGACEAE	*Quercus mongolica* #5 เคอร์คุส มอนโกลิคา	สหพันธรัฐรัสเซีย ↑ ประเทศที่ขอบรรจุชนิดนี้ไว้ในบัญชี 3

การอ่านประกาศฯ นอกจากตรวจสอบบัญชีของชนิดพืชแล้ว หากเป็นพืชอนุรักษ์ที่อยู่ในบัญชีที่ 2 และ 3 ยังต้องคำนึงถึงกฎระเบียบทางการค้าตามคำอธิบายแนบท้าย หรือ annotation ที่กำหนดไว้ในตัวเลขยกลอย หรือเครื่องหมาย # แล้วตามด้วยตัวเลขกำกับอยู่ท้ายชื่อวิทยาศาสตร์ ชื่อสกุล หรือชื่อวงศ์ รายละเอียดดังกล่าวจะอธิบายไว้ตอนท้ายของประกาศฯ ดังนี้

คำอธิบายแนบท้าย หรือ annotation

เครื่องหมาย # ตามด้วยตัวเลขที่กำกับอยู่ท้ายชื่อชนิด หรือหน่วยอนุกรมวิธานที่สูงกว่าในบัญชีพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 2 และบัญชีที่ 3 หมายถึง ส่วนของชนิดหรือที่แยกออกมาจากชนิดดังกล่าว มีข้อยกเว้นพิเศษซึ่งไม่ถือว่าเป็นพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

1 หมายถึง ทุกส่วนของพืช และสิ่งที่แยกมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น

ก) เมล็ด สปอร์ และเรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู)

ข) ต้นกล้าหรือเนื้อเยื่อที่ได้จากการเพาะเลี้ยงในสภาพปลอดเชื้อ อยู่ในอาหารแข็งหรืออาหารเหลว ที่ขนส่งในภาชนะปลอดเชื้อ

ค) ไม้ตัดดอกจากต้นที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม และ

ง) ฝัก ส่วนของฝัก และสิ่งที่แยกมาจากฝักกล้วยไม้ในสกุล *Vanilla* (วานิลลา) จากต้นที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

2 หมายถึง ทุกส่วนของพืช และสิ่งที่แยกมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น

ก) เมล็ด และเรณู และ

ข) ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป บรรจุหีบห่อที่พร้อมจำหน่ายแบบปลีก

3 หมายถึง ราก รากที่ฝานเป็นชิ้น และส่วนของราก ไม่รวม ส่วนของพืช หรือสิ่งที่แยกมาจากพืชดังกล่าวที่ผ่านกรรมวิธี เช่น ผง เม็ดยา สารสกัด ยาบำรุง ชา และขนมหวาน

4 หมายถึง ทุกส่วนของพืช และสิ่งที่แยกมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น

ก) เมล็ด (รวมถึงฝักของพืชวงศ์ออร์คิดาซีอี (กล้วยไม้)) สปอร์ และเรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ข้อยกเว้นนี้ไม่รวมถึง เมล็ดพันธุ์พืชวงศ์คัคตาซีอี (กระบองเพชร) ที่ส่งออกจากสหรัฐเม็กซิโก และเมล็ดของ *Beccariophoenix madagascariensis* (เบคคาริโอโฟนิกซ์ มาดากัสคาริเอนซิส) และ *Dypsis decaryi* (ดิพซิส เดคาริอิ) ที่ส่งออกจากสาธารณรัฐมาดากัสการ์

ข) ต้นกล้าหรือเนื้อเยื่อที่ได้จากการเพาะเลี้ยงในสภาพปลอดเชื้อ อยู่ในอาหารแข็งหรืออาหารเหลว ที่ขนส่งในภาชนะปลอดเชื้อ

ค) ไม้ตัดดอกจากต้นที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

ง) ผล ส่วนของผล และสิ่งที่แยกมาจากผล ของพืชสกุล *Vanilla* (วานิลลา) วงศ์ ORCHIDACEAE (ออร์คิดาซีอี) และพืชวงศ์ CACTACEAE (คัคตาซีอี) ทั้งจากต้นที่เกิดจากการขยายพันธุ์โดยธรรมชาติหรือมาจากการขยายพันธุ์เทียม

จ) ลำต้น ดอก ส่วนของพืช และสิ่งที่แยกมาจากส่วนของพืชนั้น ของพืชในสกุล *Opuntia* (โอปุนทิอา) สกุลย่อย *Opuntia* (โอปุนทิอา) และพืชสกุล *Selenicereus* (เซเลนิเซเรอุส) วงศ์ CACTACEAE (คัคตาซีอี) ทั้งจากต้นที่เกิดจากการขยายพันธุ์โดยธรรมชาติ หรือมาจากการขยายพันธุ์เทียม

ฉ) ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปของ *Euphorbia antisyphilitica* (ยูโฟบิอา อันทิซีฟิลิทิคา) บรรจุหีบห่อ ที่พร้อมจำหน่ายแบบปลีก

5 หมายถึง ไม้ซุง ไม้แปรรูป และแผ่นไม้บาง

6 หมายถึง ไม้ซุง ไม้แปรรูป แผ่นไม้บาง และไม้อัด

7 หมายถึง ไม้ซุง ชิ้นไม้ ผง และ สารสกัด

8 หมายถึง ทุกส่วน บางส่วน และผงที่ได้จากส่วนที่อยู่ใต้ดิน (เช่น ราก, เหง้า)

9 หมายถึง ทุกส่วนของพืช และสิ่งที่แยกมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น ที่มีฉลากข้อความ ดังต่อไปนี้ “วัตถุดิบได้มาจาก *Hoodia* spp. (โฮดิอา สปีชีส์) ที่ผ่านการควบคุมตลอดกระบวนการเก็บเกี่ยวและกระบวนการผลิตภายใต้ข้อตกลงของฝ่ายปฏิบัติการอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ของประเทศดังต่อไปนี้ [ข้อตกลงสาธารณรัฐบอตสวานา ที่ BW/xxxxxx] [ข้อตกลงสาธารณรัฐนามิเบีย ที่ NA/xxxxxx] [ข้อตกลงสาธารณรัฐอาฟริกาใต้ ที่ ZA/xxxxxx]”

10 หมายถึง ไม้ซุง ไม้แปรรูป แผ่นไม้บาง รวมถึง ชิ้นไม้ที่ยังไม่ได้ประกอบเพื่อใช้ในการทำคันชักสำหรับเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย

11 หมายถึง ไม้ซุง ไม้แปรรูป แผ่นไม้บาง ไม้อัด ผง และสารสกัด แต่ไม่ครอบคลุมถึงผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่มีส่วนผสมของสารสกัด รวมถึงสารแต่งกลิ่นจากพืชดังกล่าว

12 หมายถึง ไม้ซุง ไม้แปรรูป แผ่นไม้บาง ไม้อัด และสารสกัด แต่ไม่ครอบคลุมถึงผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่มีส่วนผสมของสารสกัด รวมถึงสารแต่งกลิ่นจากพืชดังกล่าว

13 หมายถึง เฉพาะส่วนที่เป็นเนื้อในเมล็ด (kernel) ประกอบด้วย เอ็นโดสเปิร์ม (endosperm) เนื้อของผลสด (pulp) หรือเนื้อผลแห้ง (copra) และสิ่งที่แยกมาจากส่วนดังกล่าว

14 หมายถึง ทุกส่วนของพืช และสิ่งที่แยกมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น

ก) เมล็ด และเรณู

ข) ต้นกล้าหรือเนื้อเยื่อที่ได้จากการเพาะเลี้ยงในสภาพปลอดเชื้ออยู่ในอาหารแข็งหรืออาหารเหลว ที่ขนส่งในภาชนะปลอดเชื้อ

ค) ผล

ง) ใบ

จ) ผงไม้กฤษณาที่กลั่นแล้ว รวมถึงผงไม้กฤษณาที่กลั่นแล้วและนำไปขึ้นรูปเป็นรูปทรงต่างๆ และ

ฉ) ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปบรรจุหีบห่อที่พร้อมจำหน่ายแบบปลีก ข้อยกเว้นนี้ไม่รวมถึง ชิ้นไม้ ลูกปัด ลูกประคำ และสิ่งแกะสลัก

15 หมายถึง ทุกส่วนของพืช และรวมถึงสิ่งที่แยกมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น

ก) ใบ ดอก เรณู ผล และเมล็ด

ข) การส่งออกที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า น้ำหนักไม่เกิน 10 กิโลกรัมต่อการส่ง 1 ครั้ง

ค) ส่วนของพืช และสิ่งที่แยกมาจากพืชดังกล่าวของ *Dalbergia cochinchinensis* ใช้คำอธิบายแนบท้าย # 4

ง) ส่วนของพืช และสิ่งที่แยกมาจากพืชดังกล่าวของพืชสกุล *Dalbergia* ที่มีถิ่นกำเนิดและส่งออกจากสหรัฐเม็กซิโก ใช้คำอธิบายแนบท้าย # 6

16 หมายถึง เมล็ด ผล น้ำมัน และต้นที่มีชีวิต

ตัวเลขที่ยกลอยขึ้นที่กำกับอยู่ท้ายชื่อชนิดหรือลำดับอนุกรมวิธานที่สูงกว่ามีความหมายดังต่อไปนี้

CACTACEAE spp.[9] หมายถึง พืชลูกผสม (hybrids) และ/หรือพันธุ์ปลูก (cultivars) ที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม ดังต่อไปนี้ ไม่ถือว่าเป็นพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

ก) *Hatiora* x *graeseri* (ฮาทิโอรา ครอส กราอีเซรี)

ข) *Schlumbergera* x *buckleyi* (ชลัมเบอร์เจรา ครอส บุคเลย์ไอ)

ค) *Schlumbergera russelliana* x *Schlumbergera truncata* (ชลัมเบอร์เจรา รัสเซลลิอานา ครอส ชลัมเบอร์เจรา ทรัณคาตา)

ง) *Schlumbergera orssichiana* x *Schlumbergera truncata* (ชลัมเบอร์เจรา ออร์สซิชิอานา ครอส ชลัมเบอร์เจรา ทรัณคาตา)

จ) *Schlumbergera opuntioides* x *Schlumbergera truncata* (ชลัมเบอร์เจรา โอปุนทิโออิเดส ครอส ชลัมเบอร์เจรา ทรัณคาตา)

ฉ) ชนิด *Schlumbergera truncata* (ชลัมเบอร์เจรา ทรัณคาตา) ที่เป็นพันธุ์ปลูก

ช) พืชในวงศ์คัคตาซีอี (CACTACEAE) ทุกชนิดที่กลายพันธุ์มีลักษณะปราศจากคลอโรฟิลล์ (chlorophyll) หรือมีคลอโรฟิลล์น้อยมาก และได้ทำการต่อกิ่งบนต้นพันธุ์ ดังต่อไปนี้ คือ ต้นตอ *Harrisia* 'Jusbertii' (แฮร์ริซิอา จัสเบอร์ทิไอ) หรือต้นตอ *Hylocereus trigonus* (ไฮโลเซเรอุส ไทรโกนุส) หรือต้นตอ *Hylocereus undatus* (ไฮโลเซเรอุส อุนดาทุส)

ซ) ชนิด *Opuntia microdasys* (โอปุนทิอา ไมโครดาซิส) ที่เป็นพันธุ์ปลูก

Cyclamen spp.[11] หมายถึง *Cyclamen persicum* พันธุ์ปลูก (cultivar) ที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม ไม่ถือว่าเป็นพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 อย่างไรก็ตามข้อยกเว้นนี้ไม่รวมถึง พืชดังกล่าวซึ่งทำการค้าในรูปของหัวที่อยู่ในระยะพักตัว (dormant tuber)

Taxus cuspidata [12] หมายถึง *Taxus cuspidata* ลูกผสม (hybrid) และพันธุ์ปลูก (cultivar) ที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม ซึ่งปลูกในกระถางหรือภาชนะปลูกขนาดเล็ก โดยการค้าแต่ละครั้งให้มีฉลากหรือเอกสารที่แสดงชื่อของหน่วยอนุกรมวิธาน (taxon or taxa) และข้อความที่ระบุว่า 'มาจากการขยายพันธุ์เทียม' ไม่ถือว่าเป็นพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

เอกสารวิชาการเล่มนี้ ได้จัดทำคำบรรยายลักษณะประจำวงศ์ (Family) ของพืชอนุรักษ์ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 60 วงศ์ และระบุชนิดพืชอนุรักษ์ที่อยู่ในวงศ์ดังกล่าว พร้อมทั้งอธิบายข้อควบคุมหรือข้อยกเว้นการควบคุมทางการค้าของพืชอนุรักษ์แต่ละชนิด เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้เป็นคู่มือในตรวจจำแนกชนิด ประกอบการควบคุม กำกับดูแล การนำเข้า ส่งออก นำผ่าน พืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์

บทที่ 5 การตรวจสอบชนิดพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส และกฎระเบียบทางการค้า

ปัจจุบันอนุสัญญาไซเตสได้ประกาศรายชื่อพืชที่ขึ้นไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตสทั้ง 3 บัญชี ไว้ประมาณกว่า 30,000 ชนิด ซึ่งเป็นการยากที่จะจดจำได้หมด นอกจากการตรวจสอบชนิดพืชในบัญชีแนบท้ายฯ โดยการดาวน์โหลดบัญชีแนบท้ายฯ จากเว็บไซต์ของสำนักเลขาธิการ ไซเตส http://www.cites.org/eng/app/appendices.php แล้ว แต่เพื่อสะดวกต่อการค้นหารายชื่อพืชโดยใช้ชื่อวิทยาศาสตร์หรือชื่อสามัญรวมถึงกฎระเบียบทางการค้าของพืชชนิดนั้น ๆ อย่างละเอียด สำนักเลขาธิการไซเตสได้จัดทำช่องทางในการสืบค้นเพื่อตรวจสอบชนิดพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตสและกฎระเบียบทางการค้า 2 ช่องทาง ดังนี้

1. **http://checklist.cites.org/#/en** เป็นฐานข้อมูลชนิดพืชในบัญชีแนบท้ายฯ และกฎระเบียบในการควบคุมการค้า แต่ต้องรู้ชื่อวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้องของพืชจึงจะสามารถทำการค้นหาได้
2. **http://speciesplus.net/** เป็นฐานข้อมูลที่สามารถค้นได้ทั้งชื่อพืชและชื่อสามัญ

การสืบค้นเพื่อตรวจสอบชนิดพืชในบัญชีแนบท้ายฯ และกฎระเบียบทางการค้า จาก http://checklist.cites.org/#/en มีขั้นตอน ดังนี้

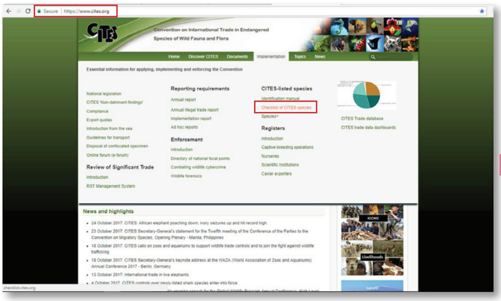

เข้าเว็บไซต์ http://cites.org
คลิกเลือก
Implementation
จากนั้นคลิกเลือก
Checklist of CITES species

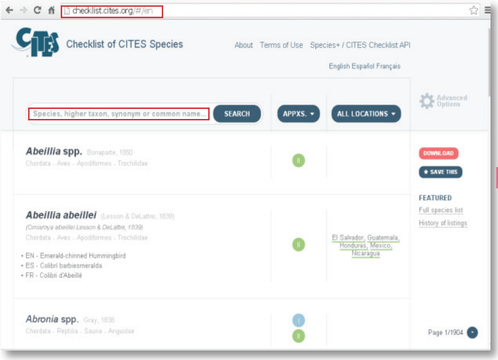

เข้าสู่หน้าเพจ checklist.cites.org/#/en

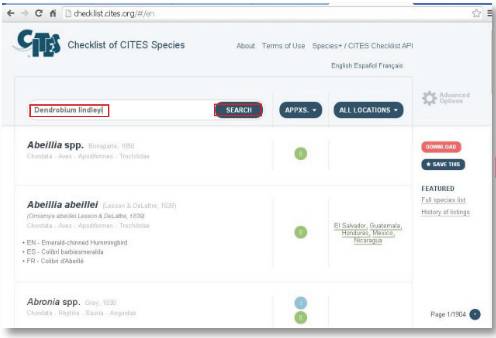

กรอกชื่อวิทยาศาสตร์ หรือชื่อสกุลของพืชที่ต้องการตรวจสอบ เช่น *Dendrobium lindleyi* (เอื้องผึ้ง)

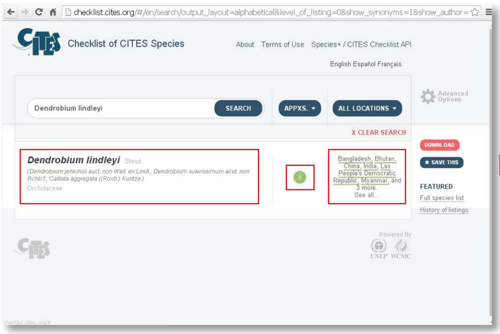

ข้อมูลจะปรากฏว่าพืชชนิดนั้น อยู่ในบัญชีแนบท้ายฯ ใดและมีถิ่นกำเนิดในประเทศอะไร เช่น *Dendrobium lindleyi* บรรจุอยู่ในบัญชีแนบท้ายฯที่ 2 มีถิ่นกำเนิดในประเทศบังกลาเทศ, ภูฏาน, จีน, อินเดีย, ลาว, โดมินิกัน, พม่า ฯลฯ

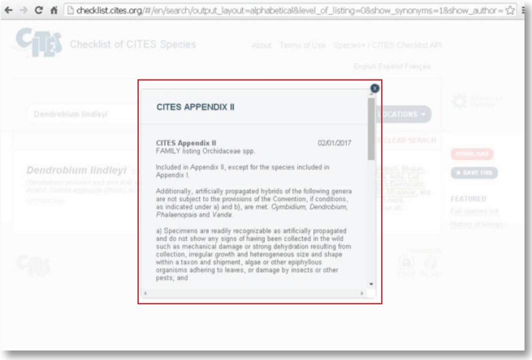

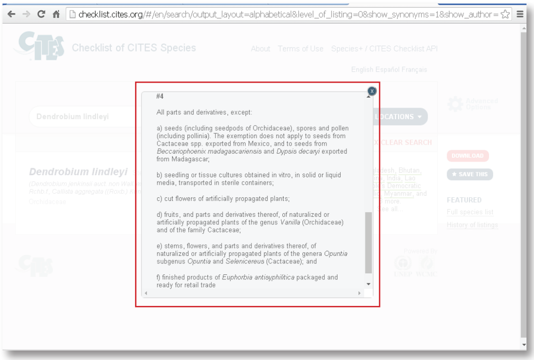

คลิกที่ APPXS และคลิกเลือกบัญชีแนบท้ายที่ปรากฏ เช่น คลิกเลือกที่ II เพื่อค้นหาว่าพืชชนิดนั้นมีกฎระเบียบทางการค้าอะไร เช่น *Dendrobium lindleyi* บรรจุอยู่ในบัญชีแนบท้ายฯ ที่ 2 มีกฎระเบียบทางการค้า # 4 หมายถึง ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิตและส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนหรือที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ ไม้ตัดดอกจากต้นที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม ฝัก ส่วนของฝักและสิ่งที่ได้มาจากฝักของต้นที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียมของกล้วยไม้สกุล *Vanilla* (วานิลลา)

การสืบค้นเพื่อตรวจสอบชนิดพืชในบัญชีแนบท้ายฯ และกฎระเบียบทางการค้า จาก http://speciesplus.net/ มีขั้นตอน ดังนี้

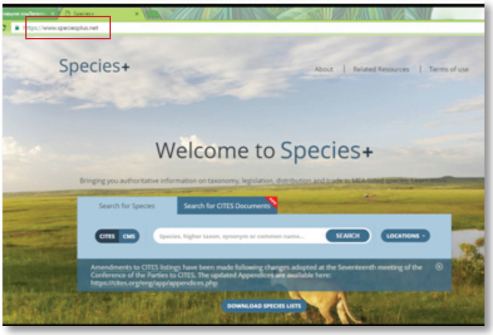

เข้าเว็บไซต์
http://speciesplus.net

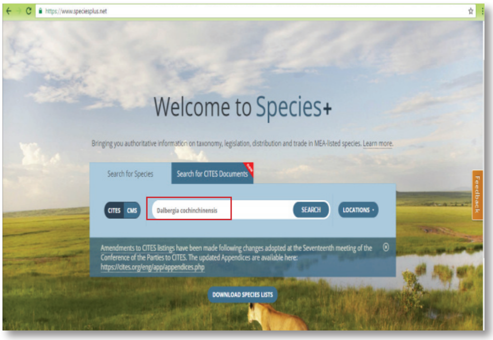

กรอกชื่อวิทยาศาสตร์ หรือชื่อสกุลของพืชที่ต้องการตรวจสอบ เช่น *Dalbergia cochinchinensis* (พะยูง)

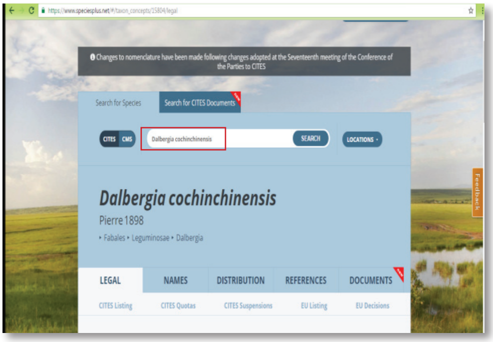

หน้าเพจจะปรากฏข้อมูลที่เกี่ยวกับชนิดพืชที่เราต้องการตรวจสอบ ดังนี้

- **Legal** (กฎหมาย) มีข้อมูลย่อย ได้แก่ CITES Listing/Ouotars/Suspension/EU Listing/EU Decisions
- **Names** (ชื่อ) ได้แก่ Scientific and Common names (ชื่อวิทยาศาสตร์ และชื่อสามัญ)
- **Distribution** (แหล่งกระจายพันธุ์)
- **References** (หลักฐานอ้างอิง)
- **Documents** (เอกสารที่เกี่ยวข้อง)

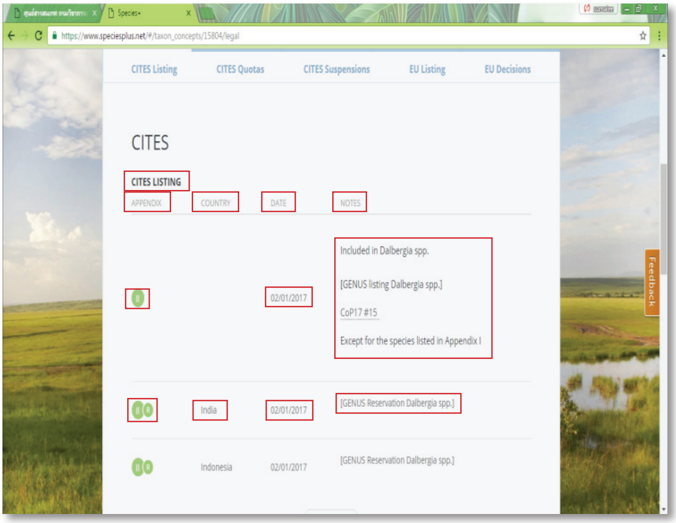

CITES listing จะปรากฏข้อมูล Legal (กฎหมาย) ที่เกี่ยวกับชนิดพืชที่ต้องการตรวจสอบ ดังนี้

- Appendix หมายถึง พืชชนิดนั้นบรรจุอยู่ในบัญชีแนบท้ายใดของอนุสัญญาไซเตส
- Country หมายถึง ประเทศที่ร้องขอให้พืชชนิดนั้นบรรจุอยู่ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส หรือ ประเทศใดบ้างที่มีกฎระเบียบข้อบังคับพิเศษ
- Date หมายถึง วันที่มีผลบังคับใช้
- Notes หมายถึง หมายเหตุ ในที่นี้ คือ คำอธิบายแนบท้าย หรือกฎระเบียบทางการค้า

เช่น *Dalbergia cochinchinensis* บรรจุอยู่ในบัญชีแนบท้ายฯที่ 2 การประชุมสมัยสามัญฯ ครั้งที่ 17 (CoP17) กำหนดกฎระเบียบทางการค้า คือ # 15 ซึ่งครอบคลุมทั้งพืชสกุล *Dalbergia* ทุกชนิด ยกเว้น ชนิดที่ระบุไว้ในบัญชีแนบท้ายที่ 1 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 มกราคม 2560

หากปรากฏ II R อยู่ภายใต้ข้อความ CITES Listing ซึ่ง R ในที่นี้ คือ Reservations หมายถึง การขอสงวนสิทธิ์พืชชนิดนั้น ๆ ของแต่ละประเทศ หมายความว่า ประเทศที่ขอสงวนสิทธิ์มีฐานะเสมือนมิใช่ประเทศภาคีอนุสัญญา ฯ สำหรับพืชชนิดนั้น ๆ ดังนั้น การส่งออกชนิดพืชจากประเทศที่ขอสงวนสิทธิ์จึงสามรถออกหนังสือรับรอง (Certificate) ที่เทียบเท่ากับหนังสืออนุญาต (Permit) ได้ เช่น ประเทศอินเดีย และประเทศอินโดนีเซีย ขอสงวนสิทธิ์พืชในสกุล *Dalbergia*

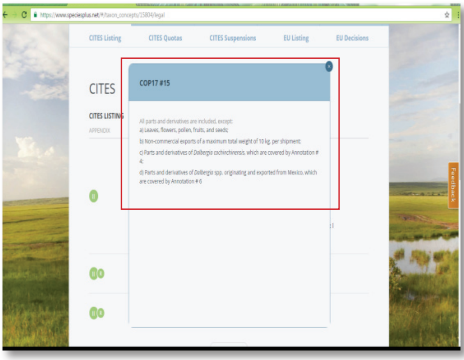

กฎระเบียบทางการค้าที่เกี่ยวข้องกับ *Dalbergia cochinchinensis* คือ # 15 หมายถึง ควบคุมทุกส่วนของพืชและรวมถึงสิ่งที่แยกมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น

- ใบ ดอก เรณู ผล และเมล็ด
- การส่งออกที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า น้ำหนักไม่เกิน 10 กิโลกรัมต่อการส่ง 1 ครั้ง
- ส่วนของพืช และสิ่งที่แยกมาจากพืชดังกล่าวของ *Dalbergia cochinchinensis* ใช้คำอธิบายแนบท้าย # 4
- ส่วนของพืช และสิ่งที่แยกมาจากพืชดังกล่าวของพืชสกุล *Dalbergia* ที่มีถิ่นกำเนิดและส่งออกจากสหรัฐเม็กซิโก ใช้คำอธิบายแนบท้าย # 6

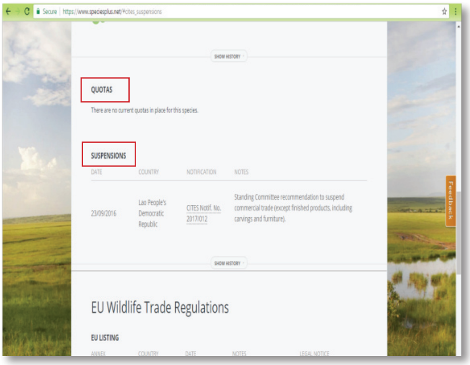

Quotas หมายถึง การกำหนดจำนวนของพืชชนิดนั้นๆ ที่สามารถส่งออกจากแต่ละประเทศได้

Suspensions หมายถึง การถูกระงับการค้าพืชชนิดนั้น ๆ ซึ่งจะประกอบด้วยข้อมูล ดังนี้

Date หมายถึง วันที่มีผลบังคับ

Country หมายถึง ประเทศที่ถูกระงับการค้า

Notification หมายถึง ประกาศที่บังคับใช้

Notes หมายถึง หมายเหตุ

ตัวอย่าง เช่น วันที่ 23 กันยายน 2559 ประเทศลาวถูกระงับการค้า *Dalbergia cochinchinensis* ยกเว้นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป ไม้แกะสลัก และเฟอร์นิเจอร์ ตามข้อคิดเห็นคณะกรรมาธิการอนุสัญญาไซเตส ตามประกาศอนุสัญญาไซเตสที่ 2017/012

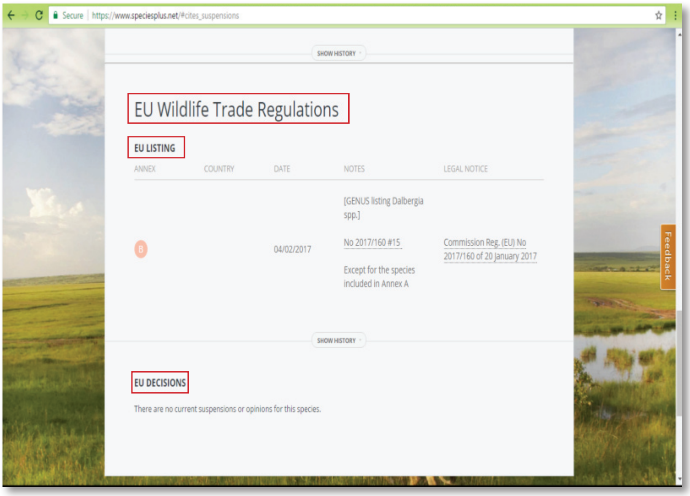

EU Wildlife Trade Regulations

เป็นกฎระเบียบการควบคุมการค้าชนิดพืชป่าและสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ประกอบด้วยข้อมูล

EU Listing

- Annex หมายถึง ระบุว่าพืชชนิดนั้นอยู่บัญชีแนบท้ายใดของ EU Wildlife Trade Regulations
- Country หมายถึง ประเทศที่ร้องขอให้พืชชนิดนั้นบรรจุอยู่ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส หรือ ประเทศใดบ้างที่มีกฎระเบียบข้อบังคับพิเศษ
- Date หมายถึง วันที่มีผลบังคับใช้
- Notes หมายถึง หมายเหตุ คือ คำอธิบายแนบท้าย หรือกฎระเบียบทางการค้า
- Legal Notice หมายถึง ประกาศที่บังคับใช้

เช่น *Dalbergia cochinchinensis* บรรจุอยู่ในบัญชีแนบท้าย B ของกฎระเบียบการควบคุมการค้าชนิดพืชป่าและสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2560 โดยมีกฎระเบียบทางการค้าตามประกาศของ EU Wildlife Trade Regulations ที่ 2017/160 กำหนดกฎระเบียบทางการค้า คือ # 15 ซึ่งครอบคลุมทั้งพืชสกุล *Dalbergia* ทุกชนิด ยกเว้น ชนิดที่ระบุไว้ในบัญชีแนบท้าย A

EU DECISION

หมายถึง ข้อตัดสินใจของกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปต่อพืชชนิดนั้น ๆ

วงศ์ AGAVACEAE (อะกาวาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Agaves หรือ ศรนารายณ์, จันทน์ผา

2. ลักษณะทั่วไป

พืชอวบน้ำ หรือกึ่งอวบน้ำ พืชล้มลุกปีเดียว บางชนิดมีอายุหลายปี ทนแล้ง ลักษณะเป็นไม้พุ่มหรือไม้ยืนต้นขนาดเล็ก อาจมีหรือไม่มีลำต้น ใบเรียงเป็นกระจุกแบบกุหลาบซ้อนที่ส่วนปลายยอดของลำต้น เส้นใบขนาน ขอบใบเรียบหรือมีหนาม ปลายใบมีหนามแหลมแข็ง ช่อดอก ขนาดใหญ่ เกิดที่ปลายยอด เป็นแบบช่อแยกแขนง ช่อกระจะ หรือช่อเชิงลด ดอก มีทั้งแบบแยกเพศและสมบูรณ์เพศ ผล แห้งแตกกลางพู เนื้อนุ่ม เมล็ด ขนาดเล็ก สีดำ

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Agavaceae มี 18 สกุล ประมาณ 550 - 600 ชนิด มี 3 สกุลที่เป็นพืชอนุรักษ์ ได้แก่ สกุล *Agave* มีประมาณ 166 ชนิด สกุล *Nolina* มีประมาณ 28 ชนิด สกุล *Yucca* มีประมาณ 49 ชนิด ส่วนใหญ่กระจายพันธุ์ในเขตร้อนกึ่งร้อน ในพื้นที่ทะเลทรายและเขตอบอุ่นของโลก พืชอนุรักษ์สกุลนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Agavaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์มี 4 ชนิด (ใน 3 สกุล)

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: มี 1 ชนิด ได้แก่ *Agave parviflora* **กฎระเบียบทางการค้าไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: มี 3 ชนิด ได้แก่

- ชนิด *Agave victoriae reginae*[#4] **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

- ชนิด *Nolina interrata* และ *Yucca queretaroensis* **กฎระเบียบทางการค้าไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต รวมถึงส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ เป็นพืชให้เส้นใย และพืชสมุนไพร

AGAVACEAE

Agave parviflora

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Agave victoriae-reginae

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://www.palomar.edu/

Nolina interrata

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://smg.photobucket.com

Yucca queretaroensis

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ AMARYLLIDACEAE (อะมาริลลิดาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Snowdrop, Sternbergias หรือ พลับพลึง

2. ลักษณะทั่วไป

พืชล้มลุก อายุหลายปี อวบน้ำ ลำต้นใต้ดินมีกาบใบหุ้มเป็นหัวคล้ายหัวหอม ใบ เดี่ยว รูปหอกแกม รูปขอบขนาน เรียงสลับถี่รอบต้น เนื้อใบหนานุ่ม ขอบใบเรียบ โคนกาบใบแผ่เป็นกาบหุ้มลำต้น ดอกออกเป็นช่อแบบซี่ร่มที่กลางต้น ก้านช่อดอกยาว มีกลีบประดับเป็นเยื่อบางหุ้มไว้ขณะดอกตูม ดอกสมบูรณ์เพศ ผล เป็นแบบแห้ง

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Amaryllidaceae มี 80 สกุล ประมาณ 2,258 ชนิด มี 2 สกุล ที่เป็นพืชอนุรักษ์ ได้แก่ สกุล *Galanthus* มีประมาณ 21 ชนิด และสกุล *Sternbergia* มีประมาณ 8 ชนิด แพร่กระจายพันธุ์ในเขตร้อนและกึ่งร้อน แถบอเมริกาใต้ แอฟริกาใต้ และเมดิเตอร์เรเนียน พืชอนุรักษ์ในสกุลนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Amaryllidaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 2 สกุล

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: มี 2 สกุล ได้แก่

- ทุกชนิดในสกุล *Galanthus* spp.[#4] เช่น *Galanthus elwesii, Galanthus fosteri, Galanthus ikariae, Galanthus nivalis* ฯลฯ

- ทุกชนิดในสกุล *Sternbergia* spp.[#4] เช่น *Sternbergia candida, Sternbergia clusiana* ฯลฯ

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว **ยกเว้น** เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

นิยมปลูกเป็นไม้ดอกประดับ

AMARYLLIDACEAE

ภาพจาก http://www.shieldsgardens.com

Galanthus elwesii

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://soccorsoverde.files.wordpress.com

Galanthus nivalis

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://www.alpinegardensociety.net

Sternbergia candida

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://wildflowersofskopeos.org.uk

Sternbergia lutea

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://www.quirkbock.com

Galanthus sp.

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://hortuscamden.com

Sternbergia sp.

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ลักษณะหัวและลำต้น

วงศ์ ANACARDIACEAE (อะนาคาดิอาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Cashews หรือ มะม่วงหิมพานต์

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก หรือไม้พุ่ม ผลัดใบ ลำต้นโป่งพอง ผิวต้นเป็นปุ่มปม สีเงิน แตกกิ่งจำนวนมาก กิ่งมีขนาดเล็ก ซิกแซก เนื้อไม้แข็ง ราก มักโป่งพอง ใบ เดี่ยว หรือใบประกอบ ขนาดเล็ก ติดเวียนสลับ ขอบใบเรียบ เส้นใบแบบขนนก มีน้ำยางใส เมื่อถูกอากาศกลายเป็นสีดำหรือสีน้ำตาล ดอก ออกเป็นช่อแตกแขนงที่ปลายยอด มีขนาดเล็ก สีแดง ผล แบบเมล็ดเดี่ยวแข็ง

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Anacardiaceae มี 77 สกุล ประมาณ 701 ชนิด แพร่กระจายพันธุ์ในเขตร้อนทั่วไป มีเพียงสกุลเดียวที่เป็นพืชอนุรักษ์ คือ สกุล *Operculicarya* มีประมาณ 6 ชนิด เป็นชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นของประเทศมาดากัสการ์ พืชอนุรักษ์ในสกุลนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Anacardiaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์มี 3 ชนิด ในสกุล *Operculicarya*

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: มี 3 ชนิด ใน 1 สกุล ได้แก่ ชนิด *Operculicarya decaryi, Operculicarya hyphaenoides* และ *Operculicarya pachypus* **กฎระเบียบทางการค้าไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต รวมถึงส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

นิยมปลูกเป็นไม้ประดับประเภทโชว์โขด หรือโชว์หัว (caudex)

ANACARDIACEAE

Operculicarya decaryi

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://www.bihrmann.com/caudiciforms/FOTO

Operculicarya hyphaenoides

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://farm9.static.flickr.com

Operculicarya pachypus

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ APOCYNACEAE (อะโพซีนาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Elephant trunks, Hoodias หรือ ลั่นทม ยี่โถ

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้น และไม้พุ่ม บางชนิดอวบน้ำ ลักษณะคล้ายกระบองเพชร ใบเดี่ยว เรียงแบบตรงกันข้าม หรือเรียงเป็นวงรอบข้อของลำต้น ขอบใบเรียบ บางชนิด ใบลดรูปคล้ายหนาม ช่อดอก เกิดที่ปลายยอด หรือซอกใบ กลีบดอก โคนกลีบเชื่อมติดกันเป็นหลอด ส่วนปลายแผ่แยกเป็นกลีบ ภายในคอหลอดมีขนอ่อนปกคลุม ขณะดอกตูมกลีบดอกจะบิดเวียน ผล เป็นแบบแห้งแตก เมล็ดมีจำนวนมาก แบน แข็ง มีขนอ่อนติดที่ผิวของเมล็ด เมล็ดมีอาหารสะสม ลักษณะเด่นของพืชวงศ์นี้ คือ ทุกส่วนของต้นพืช มีน้ำยางใส

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Apocynaceae มี 424 สกุล ประมาณ 1,500 ชนิด พืชในวงศ์นี้มี 3 สกุล ที่อยู่ในบัญชีพืชอนุรักษ์ ได้แก่ สกุล *Hoodia* มีประมาณ 25 ชนิด สกุล *Pachypodium* มีประมาณ 20 ชนิด และสกุล *Rauvolfia* มีประมาณ 80 ชนิด แพร่กระจายพันธุ์ทั่วโลก ส่วนใหญ่พบในเขตร้อนชื้น หรือกึ่งร้อนชื้น บางชนิดอยู่ในเขตร้อนแห้ง พืชอนุรักษ์ในสกุลนี้ มี 1 ชนิด ได้แก่ ระย่อม (*Rauvolfia serpentina*) ที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Apocynaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์มี 3 สกุล ได้แก่

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: มี 3 ชนิด ใน 1 สกุล ได้แก่ *Pachypodium ambongense, Pachypodium baronii และ Pachypodium decaryi* **กฎระเบียบทางการค้า ไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชและส่วนที่แยกมาจากพืชดังกล่าว ไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: มี 2 สกุล กับ 1 ชนิด ได้แก่

- ทุกชนิดในสกุล *Hoodia* [#9] เช่น *Hoodia gordonii, Hoodia ruschii* ฯลฯ **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืช และสิ่งที่แยกมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น ที่มีฉลากข้อความ ดังต่อไปนี้ “ผลิตจาก *Hoodia* spp. (ฮูเดีย สปีชีส์) ที่ผ่านการควบคุมตลอดกระบวนการเก็บเกี่ยวและกระบวนการผลิตภายใต้ข้อตกลงของฝ่ายปฏิบัติการอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ของประเทศ

ดังต่อไปนี้ [ข้อตกลงสาธารณรัฐบอตสวานา ที่ BW/xxxxxx] [ข้อตกลงสาธารณรัฐนามิเบีย ที่ NA/xxxxxx] [ข้อตกลงสาธารณรัฐอาฟริกาใต้ ที่ ZA/xxxxxx]”

- ทุกชนิดในสกุล *Pachypodium* #4 ยกเว้นชนิดที่อยู่ในบัญชีที่ 1 เช่น *Pachypodium lamerei, Pachypodium rosulatum* ฯลฯ **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

- ชนิด *Rauvolfia serpentina*#2 (ระย่อม) **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชและสิ่งที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด เรณู และผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่บรรจุหีบห่อพร้อมจำหน่ายแบบปลีก

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

- สารสกัดจาก *Hoodia gordonii* ใช้เป็นส่วนผสมของยาลดความอ้วน มีการส่งออกและนำเข้าในรูปแบบยาลดความอ้วนที่ใช้ชื่อ P57 Hoodia ซึ่งการนำเข้าส่งออกยาลดความอ้วนดังกล่าวจะต้องมีหนังสืออนุญาตไซเตส

- ระย่อม *Rauvolfia serpentina* ใช้ประโยชน์เป็นสมุนไพร ลดความดันโลหิตสูง มีการส่งออกในรูปแบบของ รากระย่อม และสกุล *Pachypodium* spp. ปลูกเป็นไม้ประดับ

APOCYNACEAE

ภาพจาก http://palkowitschia.czr

Pachypodium ambongense

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

ภาพจาก http://www.bihrmann.com

Pachypodium decaryi

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Pachypodium baronii

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Pachypodium lealii

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Pachypodium namaquanum

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Pachypodium rosulatum

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Hoodia husabensis
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://www.bihrmann.com
สารสกัดจาก *Hoodia gordonii*
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ระย่อม *Rauvolfia serpentina*
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ ARALIACEAE (อะราลิอาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Ginseng หรือ โสม

2. ลักษณะทั่วไป

พืชล้มลุก ไม้พุ่ม รากอวบอ้วน บางชนิดมีลักษณะเหมือนคน ยาวประมาณ 30 เซนติเมตร ใบประกอบแบบนิ้วมือ เรียงแบบเวียนสลับ ช่อดอก แบบซี่ร่ม ดอก โคนกลีบเลี้ยงเชื่อมติดกับรังไข่ ปลายกลีบเป็นซี่เล็กๆ กลีบดอกแยกจากกัน หลุดร่วงง่าย มีจานฐานดอกขนาดใหญ่ ผล มีเนื้อหลายเมล็ด หรือเมล็ดแข็งเมล็ดเดียว

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Araliaceae ทั่วโลกมี 40 สกุล ประมาณ 1,533 ชนิด ส่วนใหญ่มักกระจายพันธุ์ในเขตร้อนชื้นโดยเฉพาะในเขตคาบสมุทรอินโด หรือทวีปอเมริกา มีพบกระจายพันธุ์ในเขตหนาวบ้างเล็กน้อย สกุล *Panax* มีทั้งหมด 12 ชนิด สำหรับชนิด *Panax ginseng* (โสมเกาหลี) กระจายพันธุ์ในทวีปเอเชีย ส่วนชนิด *Panax quinquefolius* (โสมอเมริกา) มีถิ่นกำเนิดในทวีปอเมริกาเหนือ ซึ่งพบมีการค้าในแถบสหรัฐอเมริกาและแคนาดา เท่านั้น พืชอนุรักษ์ 2 ชนิดนี้ ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Araliaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์มี 2 ชนิด ใน สกุล *Panax*

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: มี 2 ชนิด ใน 1 สกุล ได้แก่ โสมเกาหลี *Panax ginseng*[#3] (ควบคุมเฉพาะโสมที่มีถิ่นกำเนิดในสหพันธรัฐรัสเซียเท่านั้น) และ โสมอเมริกา *Panax quinquefolius*[#3]

กฎระเบียบทางการค้า โสมเกาหลีจะควบคุมเฉพาะโสมที่มีการส่งออกจากประเทศรัสเซีย ส่วนโสมอเมริกาควบคุมการทำการค้าจากทุกประเทศ กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของราก และรากที่ฝานเป็นชิ้น ต้องมีหนังสืออนุญาตไซเตส แต่ในส่วนที่เป็นต้นและส่วนของรากที่ผ่านกรรมวิธี เช่น ผง เม็ดยา สารสกัด ยาบำรุง ชา และขนมหวาน ไม่ต้องมีหนังสืออนุญาตไซเตส

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

เป็นพืชสมุนไพร

ARALIACEAE

ไม่ควบคุมการค้า

ภาพจาก https://c8.alamy.com/

ควบคุมการค้า

ภาพจาก http://3.bp.blogspot.com

โสมเกาหลี *Panax ginseng*
พืชอนุรักษ์บัญชี 2
จากประเทศรัสเซีย

ไม่ควบคุมการค้า

ภาพจาก http://livingafield.com

ควบคุมการค้า

ภาพจาก http://www.goldenneedleonline.com

โสมอเมริกา *Panax quinquefolius*
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ ARAUCARIACEAE (อาเราคาริอาซิอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Monkey-puzzle tree หรือ สนฉัตร

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ลักษณะคล้ายสน กิ่งก้านแตกออกจากลำต้นเท่าๆ กันทุกด้าน ทำให้ทรงต้นมีลักษณะสวยงาม ใบ แหลมคมเหมือนเข็ม เรียงแบบเวียน ดอก มีทั้งแยกเพศอยู่ต่างต้น และแยกเพศอยู่ต้นเดียวกัน อวัยวะสร้างเซลล์สืบพันธุ์เพศผู้ (male cone) มีลักษณะเป็นทรงกระบอกแข็ง อวัยวะสร้างเซลล์สืบพันธุ์เพศเมีย (female cone) รูปเกือบกลมถึงรูปรี ตั้งตรง เป็นพืชเมล็ดเปลือย (Gymnosperm) ที่มีความทนทานมาก ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและปักชำ

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Arucariaceae มี 4 สกุล ประมาณ 39 ชนิด แพร่กระจายพันธุ์ในแถบซีกโลกใต้ เช่น ทวีปแอฟริกา อเมริกาใต้ และออสเตรเลีย สกุล *Araucaria* มีประมาณ 19 ชนิด สำหรับชนิด *Araucaria araucana* เป็นชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นของประเทศอาร์เจนตินา และชิลี พืชอนุรักษ์ชนิดนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Arucariaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: ได้แก่ *Araucaria araucana* **กฎระเบียบทางการค้าไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต รวมถึงส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

เนื้อไม้สวยงามใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ หรือปลูกเป็นไม้ประดับ

ARAUCARIACEAE

ภาพจาก www.chileflora.com

ภาพจาก http://static.shoplightspeed.com

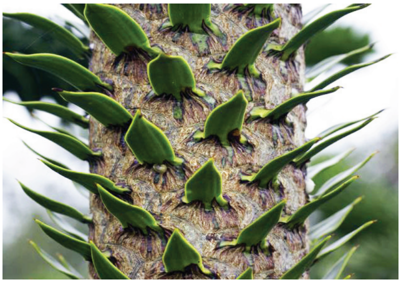

ภาพจาก http://s-media-cache-ako.pinimg.com

ภาพจาก http://www.fransbrown.co.uk/

ลักษณะเนื้อไม้ของ *Araucaria araucana*

ภาพจาก http://www.turning-wood.com/

ชามที่ทำจากไม้ *Araucaria araucana*

Araucaria araucana

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

วงศ์ ASPARAGACEAE (อัสพารากาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Ponytail Palms หรือ แส้หางม้า

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้น สูง 3-5 เมตร ลำต้นตั้งตรง โคนต้นกลมโตมีโขดขยายตัวเห็นได้ชัด เปลือกลำต้นค่อนข้างเรียบ สีน้ำตาลเทา มีร่องแตกตามยาวของลำต้น ใบเป็นใบเลี้ยงเดี่ยว ออกสลับซ้อนกันรอบลำต้น ใบเป็นรูปแถบยาวปลายใบเรียวโค้งงอลงใบสามารถยาวได้ถึง 1 เมตร ใบที่ปลายยอดแผ่กระจายคล้ายน้ำพุ โคนใบมีกาบหุ้ม

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Asparagaceae มี 128 สกุล ประมาณ 2,929 ชนิด มี 1 สกุลที่เป็นพืชอนุรักษ์ ได้แก่ สกุล *Beaucarnea* มี 9 ชนิด กระจายพันธุ์ในธรรมชาติจากทางตอนใต้ของประเทศเม็กซิโกไปถึงฮอนดูรัส นิการากัว และอเมริกากลาง ประชากรของพืชสกุลนี้มีขนาดเล็ก อยู่ในพื้นที่จำกัด อัตราการเจริญเติบโตช้ามาก พืชอนุรักษ์สกุลนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Asparagaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์มี 1 สกุล

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ ทุกชนิดในสกุล *Beaucarnea* สำหรับชนิดที่นิยมทำการค้า ได้แก่ *Beaucarnea recurvata* (เดิมชื่อ *Nolina recurvate*) *Beaucarnea compacta*, *Beaucarnea guatemalensis*, **กฎระเบียบทางการค้า ไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ

ASPARAGACEAE

ภาพจาก https://www.xericworld.com

Beaucarnea compacta

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก https://forum.gardenweb.com

Beaucarnea guatemalensis

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Beaucarnea recurvata

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก https://www.chinesebonsaigarden.com

ภาพจาก https://www.planten-kopen.com

วงศ์ BERBERIDACEAE (เบอร์เบริดาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป May-apple, Barberry family

2. ลักษณะทั่วไป

พืชล้มลุกอายุหลายปี ลำต้นขึ้นเป็นกระจุก สูง 30 - 40 เซนติเมตร มีไหลอยู่ใต้ดิน ใบเดี่ยว แบบนิ้วมือ มี 3-9 แฉก ขอบใบจักฟันเลื่อยถี่ ขนาดกว้าง 20 – 40 เซนติเมตร ดอก ออกที่ซอกใบใกล้ปลายยอด มี 1-8 ดอก สีขาว เหลือง หรือแดง ขนาดประมาณ 2 – 6 เซนติเมตร กลีบดอก 6-9 กลีบ ผล สด ขนาดยาว 2-5 เซนติเมตร เมื่อแก่เป็นสีแดง

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Berberidaceae มี 16-17 สกุล ประมาณ 740 ชนิด สกุล *Podophyllum* มีทั้งหมด 9 ชนิด ชอบขึ้นในเขตอบอุ่นถึงหนาว ส่วนใหญ่กระจายพันธุ์ในแถบทวีปอเมริกาใต้ และแถบเทือกเขาหิมาลัย พืชอนุรักษ์ในสกุลนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Berberidaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: มี 1 ชนิด ได้แก่ *Podophyllum hexandrum*[#2]

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมทุกส่วนของพืชและสิ่งที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด เรณู และผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่บรรจุหีบห่อพร้อมจำหน่ายแบบปลีก

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

เป็นสมุนไพร มีสาร podophyllin และ podophyllotoxin ซึ่งยับยั้งการแบ่งตัวของเซลล์มะเร็งหลายชนิด

BERBERIDACEAE

ภาพจาก https://cdn3.cdnme.se/

Fruiting Stage

Root, Rhizome & Rhizome Buds

Root, Rhizome & Rhizome Buds

ภาพจาก http://www.researchgate.net

Podophyllum hexandrum

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ BROMELIACEAE (บรอมเมลิเอซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Air plants, Bromelias หรือ สับปะรดสี

2. ลักษณะทั่วไป

พืชล้มลุก อายุปีเดียวหรือหลายปี ทนสภาพแห้งแล้ง บางชนิดเป็นพืชอิงอาศัย ลำต้นเป็นแกนสั้นๆ ใบเดี่ยว เรียงเป็นกระจุกแบบกุหลาบซ้อน ขอบใบ มีหนามแหลมแบบฟันเลื่อย บางชนิดมีขนละเอียดสีขาวปกคลุมที่ผิวใบ ช่อดอกแบบแยกแขนง ช่อกระจะ หรือช่อเชิงลด ก้านช่อดอกยาว ไม่มีก้านดอกย่อย ใบประดับมักมีสีสด หรือคล้ายกลีบดอก ผล เป็นผลเนื้อนุ่มและผลแห้งแตกตามแนวตะเข็บ ผลอัดกันแน่นจนกลายเป็นผลใหญ่ผลเดียว (คล้ายผลสับปะรด) เมล็ดขนาดเล็ก มีปีก หรือมีขนอ่อนคลุม

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Bromeliaceae มี 52 สกุล ประมาณ 3,320 ชนิด เฉพาะสกุล *Tillandsia* ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มีประมาณ 730 ชนิด ส่วนใหญ่มีการกระจายพันธุ์ในแถบทวีปอเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ และแอฟริกาตะวันตก พืชอนุรักษ์ในสกุลนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Bromeliaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์มี 3 ชนิด ใน สกุล *Tillandsia*

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: มี 3 ชนิด ได้แก่

- ชนิด *Tillandsia harrisii*[#4], *Tillandsia kammii*[#4], และ *Tillandsia xerographica*[#4] **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

ปลูกเป็นไม้ประดับ

BROMELIACEAE

Tillandsia harrisii
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Tillandsia kammii
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Tillandsia xerographica
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ CACTACEAE (คัคตาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Cactus (พหูพจน์ใช้คำว่า Cacti) หรือกระบองเพชร

2. ลักษณะทั่วไป

พืชอวบน้ำ บางชนิดมีทั้งไม้ล้มลุก ไม้เลื้อย ไม้พุ่ม หรือไม้ยืนต้นขนาดเล็ก อายุหลายปี ทนต่อสภาพแห้งแล้งได้ดี ลำต้น มีหลายรูปแบบ เป็นแท่งกลมแตกกิ่งก้าน บางชนิดเป็นเหลี่ยมพู ผิวลำต้นสีเขียว และมักคอดกิ่วเป็นระยะๆ ใบ บางชนิดลดรูปเป็นหนามหรือเป็นขน บางชนิดใบไม่เจริญเป็นแค่เกล็ด มีปุ่มหรือตุ่มหนาม (areosole) รองรับหนามหรือขน หรือใบหลุดร่วงเร็ว มียางใส หรือเหนียว ดอกเดี่ยว หรือดอกช่อ สีสดใส เกิดเหนือหรือใกล้ตุ่มหนาม บางชนิดออกเป็นพวงเกิดที่ข้างลำต้น กลีบดอก มีจำนวนมากเรียงเวียนเป็นวงหลายชั้น บางชนิดมีกลิ่นหอมอ่อนๆ ผล เนื้อนิ่ม ผิวมักเป็นหนาม หรือขนแข็ง เมล็ดมีจำนวนมาก เมล็ดไม่มีอาหารสะสม

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Cactaceae มีประมาณ 176 สกุล ประมาณ 2,233 ชนิด มีถิ่นกำเนิดอยู่ในเขตทะเลทรายในอเมริกาและมีการแพร่กระจายพันธุ์ไปยังแหล่งอื่นๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน เช่น สกุล *Rhipsalis* แพร่พันธุ์ในทวีปแอฟริกาและอินเดีย โดยนกบางชนิด มีผู้นำไปปลูกเลี้ยง เช่น ในยุโรปหรือเอเชีย ชนิดพืชอนุรักษ์ที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย เช่น เสมา (*Opuntia elatior*) หนามเสมา (*Opuntia humifusa*)

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

ทุกชนิดในวงศ์ Cactaceae เป็นพืชอนุรักษ์

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: มีทั้งควบคุมทั้งสกุล ควบคุมโดยระบุชนิด (species) และควบคุมโดยระบุเป็น ชนิดพันธุ์ย่อย (subspecies: ssp.) มี 17 สกุล 74 ชนิด 2 ชนิดย่อย ได้แก่

Ariocarpus spp.	*Melocactus glaucescens*	*Sclerocactus cloverae*
Astrophytum asterias	*Melocactus paucispinus*	*Sclerocactus erectocentrus*
Aztekium ritteri	*Obregonia denegrii*	*Sclerocactus glaucus*
Coryphantha werdermannii	*Pachycereus militaris*	*Sclerocactus mariposensis*

Discocactus spp.	*Pediocactus bradyi*	*Sclerocactus mesae-verdae*
Echinocereus ferreirianus	*Pediocactus knowltonii*	*Sclerocactus nyensis*
ssp. *lindsayi*	*Pediocactus paradinei*	*Sclerocactus papyracanthus*
Echinocereus schmollii	*Pediocactus peeblesianus*	*Sclerocactus pubispinus*
Escobaria minima	*Pediocactus sileri*	*Sclerocactus sileri*
Escobaria sneedii	*Pelecyphora* spp.	*Sclerocactus wetlandicus*
Mammillaria pectinifera	*Sclerocactus blainei*	*Sclerocactus wrightiae*
Mammillaria solisioides	*Sclerocactus brevihamatus*	*Strombocactus* spp.
Melocactus conoideus	ssp. *tobuschii*	*Turbinicarpus* spp.
Melocactus deinacanthus	*Sclerocactus brevispinus*	*Uebelmannia* spp.

กฎระเบียบทางการค้า ไม่มีข้อยกเว้น กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ ทุกชนิดในวงศ์ Cactaceae[9 #4] นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในบัญชีที่ 1

กระบองเพชรกลุ่มที่มีใบ 3 สกุล ได้แก่ สกุล *Pereskia*, สกุล *Pereskiopsis* และสกุล *Quiabentia* ไม่จัดเป็นพืชอนุรักษ์

ตัวอย่างชนิดพืชอนุรักษ์ที่มีการทำการค้า เช่น แก้วมังกร ((*Hylocereus undatus*) ควบคุมต้น แต่ไม่ควบคุมผล) , สกุล *Ariocarpus*, สกุล *Opuntia*, สกุล *Gymnolcalycium*, สกุล *Rhipsalis*, สกุล *Mammilaria* ฯลฯ

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต รวมถึงส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น

ก) เมล็ด สปอร์ และเรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) แต่ไม่รวมถึงเมล็ดพันธุ์วงศ์คัคตาซีอีที่ส่งออกจากสหรัฐเม็กซิโก

ข) ต้นอ่อนหรือที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อในสภาพปลอดเชื้อ อยู่ในอาหารแข็งหรืออาหารเหลว และขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ

ค) ไม้ตัดดอกจากต้นที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

ง) ผล-ส่วนของผล และสิ่งที่ได้มาจากผลของชนิดนั้นจากต้นที่เกิดจากการขยายพันธุ์โดยธรรมชาติ หรือมาจากการขยายพันธุ์เทียมของทุกชนิดในวงศ์ Cactaceae

จ) ลำต้น ดอก ส่วนต่าง ๆ ที่แยกออกมาและสิ่งที่ได้มาจากชนิดพันธุ์ ทั้งที่ได้มา

จากการขยายพันธุ์โดยธรรมชาติ หรือมาจากการขยายพันธุ์เทียมของพืชในสกุล *Opuntia* สกุลย่อย *Opuntia* และพืชในสกุล *Selenicereus*

พืชลูกผสมและหรือพันธุ์ปลูก (cultivars) ของชนิดพืชดังต่อไปนี้ไม่ถือว่าเป็นพืชอนุรักษ์

ก) *Hatiora* x *graeseri*

ข) *Schlumbergera* x *buckleyi*

ค) *Schlumbergera russelliana* x *Schlumbergera truncata*

ง) *Schlumbergera orssichiana* x *Schlumbergera truncata*

จ) *Schlumbergera opuntioides* x *Schlumbergera truncata*

ฉ) ชนิด *Schlumbergera truncata* พันธุ์ปลูก

ช) พืชในวงศ์คัคตาซีอี (Cactaceae) ทุกชนิดที่กลายพันธุ์มีลักษณะปราศจากคลอโรฟิลล์ (chlorophyll) หรือมีน้อยมากและได้ทำการต่อกิ่งบนต้นพันธุ์ ดังต่อไปนี้ คือ ต้นตอ *Harrisia* ‘Jusbertii’ หรือต้นตอ *Hylocereus trigonus* หรือต้นตอ *Hylocereus undatus* ตัวอย่างเช่น *Gymnocalycium mihanovichii* หัวสีต่างๆ

ซ) ชนิด *Opuntia microdasys* พันธุ์ปลูก

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ บางชนิดใช้ประโยชน์เป็นสมุนไพร เป็นอาหาร เช่น ผลของ *Hylocereus undatus* ((แก้วมังกร) ควบคุมต้น แต่ไม่ควบคุมผล) หรือใช้ก่อสร้างบ้านเรือน เช่น *Cereus repandus* ที่ลำต้นมีลักษณะเป็นไม้เนื้อแข็ง

CACTACEAE

Ariocarpus fissulatus
พืชอนุรักษ์บัญชี 1

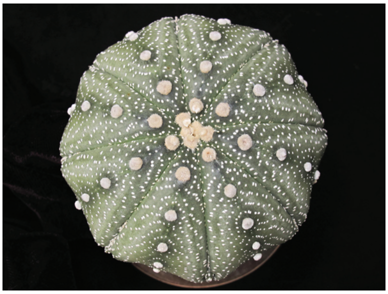

Astrophytum asterias
พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Obregonia denegrii
พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Uebelmannia pectinifera
พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Astrophytum myriostigma
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

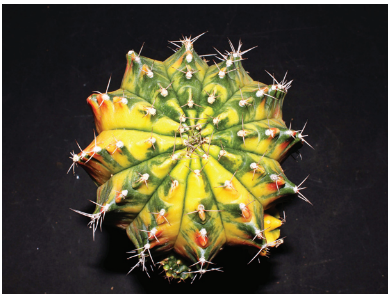

Gymnocalycium mihanovichii
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

CACTACEAE

Epiphyllum anguliger
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Hatiora salicornioides
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Hylocereus undatus
พืชอนุรักษ์บัญชี 2
ควบคุมต้น แต่ไม่ควบคุมผล

Pseudorhipsalis ramulosa
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Rhipsalis trigona
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Opuntia microdasys
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ CARYOCARACEAE (คารีโอคาราซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Ajo

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูงได้ถึง 50 เมตร ไม่ผลัดใบ ใบประกอบแบบนิ้วมืออวบน้ำ มี 3 ใบย่อย เรียงแบบตรงกันข้าม โคนใบแหลม ปลายใบเรียวแหลม ขอบใบหยักคล้ายฟันเลื่อย ดอก ช่อแบบกระจะ ออกที่ปลายยอด ไม่มีใบประดับ ก้านเกสรเพศผู้ยาวโผล่พ้นกลีบดอก ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Caryocaraceae มี 2 สกุล ประมาณ 26 ชนิด สกุล *Caryocar* มีประมาณ 16 ชนิด กระจายพันธุ์ในแถบทวีปอเมริกาใต้ และทะเลคาริเบียน สำหรับชนิด *Caryocar costaricense* กระจายพันธุ์ในประเทศโคลัมเบีย คอสตาริกา ปานามา และเวเนซูเอลา พืชอนุรักษ์ชนิดนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Caryocaraceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: มี 1 ชนิด ได้แก่ *Caryocar costaricense*[#4] **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

ลำต้นใช้ในการก่อสร้าง เปลือกไม้ใช้ประโยชน์ทางด้านสมุนไพร

CARYOCARACEAE

ภาพจาก http://www.picasawa.google.com

ภาพจาก
https://puravidaycostarica.files.
wordpress.com/

Caryocar costaricense

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ COMPOSITAE (คอมโพซิเต้) หรือ ASTERACEAE (แอสเตราซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Kuth หรือวงศ์ดาวเรือง

2. ลักษณะทั่วไป

พืชล้มลุกอายุหลายปี สูง 1–3 เมตร ดอกมีสีม่วง รากขนาดใหญ่ สีเทาถึงสีน้ำตาลดำ ลักษณะแข็ง รูปทรงกระสวย หรือรูปทรงกระบอก คล้ายกระดูก ยาว 5-10 เซนติเมตร เส้นผ่านศูนย์กลาง 0.5-5 เซนติเมตร ผิวนอกสีน้ำตาลอมเหลืองถึงสีน้ำตาลอมเทา มีรอยย่นชัดเจน มีร่องตามยาว ผิวนอกมีร่องไขว้ไปมาคล้ายร่างแห ด้านข้างมีรอยแผลเป็นรากแขนง ใบ รูปไข่ แผ่ขยายจนถึงโคนก้านใบ ขอบใบหยักฟันเลื่อย ไม่สม่ำเสมอ ปลายใบแหลม ช่อดอก ออกที่ซอกใบใกล้ปลายยอด สีม่วง

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Compositae เป็นวงศ์ไม้ดอกที่มีจำนวนชนิดมากที่สุด ประกอบด้วย 12 วงศ์ย่อย 1,600 สกุล ประมาณ 23,000 ชนิด มีการกระจายพันธุ์ทั่วโลก สกุล *Saussurea* มีประมาณ 300 ชนิด สำหรับชนิด *Saussurea costus* กระจายพันธุ์ในเทือกเขาหิมาลัยฝั่งตะวันตก จนถึงปากีสถาน และอินเดีย ที่ระดับความสูงจากน้ำทะเล 2,600-4,000 เมตร และมีเพาะปลูกในทวีปเอเชีย เช่น ประเทศอินเดีย เนปาล ภูฏาน และเวียดนาม พืชอนุรักษ์ชนิดนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย ประเทศไทยมีการนำเข้าส่วนของรากมาเป็นส่วนผสมในยาหอม

Saussurea costus หรือที่มีชื่อพ้องว่า *Saussurea lappa* เคยถูกบรรจุไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส บัญชีที่ 2 เมื่อ ค.ศ. 1975 และเลื่อนเป็นบัญชีที่ 1 ค.ศ. 1985

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Compositae ที่เป็นพืชอนุรักษ์มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: ได้แก่ *Saussurea costus* **กฎระเบียบทางการค้าไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต รวมถึงส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

รากของ *Saussurea costus* มีรสหวานปนรสขม มีความหอม ใช้เป็นพืชสมุนไพร มีฤทธิ์ฆ่าเชื้อโรค เป็นเครื่องเทศผสมอาหาร เครื่องดื่ม น้ำมันหอมระเหย ส่วนใหญ่จะมีในประเทศจีน มีการเพาะปลูกและส่งออก โดยใช้ชื่อสามัญว่า costus หรือ kuth สำหรับประเทศไทยเรียกว่าโกฐกระดูก ใช้ผสมในยาหอม แก้ลม วิงเวียน หน้ามืด และโรคโลหิตจาง ดังนั้น การส่งออกยาที่มีส่วนผสมของโกฐกระดูกต้องขอหนังสืออนุญาตไซเตส

COMPOSITAE

ภาพจาก
http://iucnredlist-photos.s3.amazonaws.com

ภาพจาก http://i2wp.com

รากใต้ดินของ *Saussurea costus*

ยาที่มีส่วนผสมของราก *Saussurea costus*

Saussurea costus

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

วงศ์ CUCURBITACEAE (คิวเคอร์บิเทซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Melons, Gourds, Cucurbits หรือวงศ์แตง

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้เลื้อย ลำต้นส่วนโคนอวบอ้วน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 20-30 เซนติเมตร ผิวต้นหยาบและสาก บางครั้งแตกเป็นร่อง มีขนอ่อนสีขาว ใบเดี่ยว จักลึก 5 พู แบบนิ้วมือ สีเขียวอมเทา ที่โคนก้านใบมีมือเกาะพันเป็นเกลียว ดอกแยกเพศ สีเขียวหรือเหลือง เกสรเพศผู้มี 3-5 อัน รังไข่ติดใต้วงกลีบ พลาเซนตาตามแนวตะเข็บ ผล เป็นแบบมีเนื้อหลายเมล็ด

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Cucurbitaceae มี 134 สกุล ประมาณ 965 ชนิด สำหรับสกุล *Zygosicyos* มี 2 ชนิด ได้แก่ *Zygosicyos pubescens* และ *Zygosicyos tripartitus* ซึ่งเป็นชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นของประเทศมาดากัสการ์ พืชอนุรักษ์ 2 ชนิดนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Cucurbitaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์มี 2 ชนิด ในสกุล *Zygosicyos*

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: มี 2 ชนิด ได้แก่ *Zygosicyos pubescens* และ *Zygosicyos tripartitus* **กฎระเบียบทางการค้า ไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

นิยมปลูกเป็นไม้ประดับประเภทโชว์โขด หรือโชว์หัว (caudex)

CUCURBITACEAE

ภาพจาก http://public.fotki.com

Zygosicyos pubescens

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://mir-cactusov.ucoz.ru

Zygosicyos tripartitus

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ CUPRESSACEAE (คูเพรสซาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Alerce, Cypresses หรือ สนแผง

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้น ไม่มีดอกแท้ (Gymnosperm) ไม่ผลัดใบ ลำต้นสูง 1-16 เมตร เปลือกต้น สีเทา หรือน้ำตาลแดง ผิวเรียบ เปลือกแก่ล่อนเป็นสะเก็ดบาง ๆ ม้วนห้อยลง ใบ ขนาดเล็กเป็นเกล็ดเรียงซ้อนกันเป็นชั้น ๆ ละ 4 กลีบ ปลายเกล็ดเป็นติ่งแหลม ท้องใบมีต่อมคราบขาวเป็นทาง อวัยวะสร้างเซลล์สืบพันธุ์เป็นแบบแยกเพศ บางชนิดอยู่บนต้นเดียวกัน บางชนิดอยู่ต่างต้น ผล รูปกลมรี ผลแก่แยกเป็น 6 เสี่ยง เมล็ด มีปีกสีน้ำตาลอ่อน 2 ปีก ขนาดไม่เท่ากัน

ชนิด *Fitzroya cupressoides* มีชื่อสามัญภาษาสเปน เรียกว่า Alerce สำหรับชื่อสามัญภาษาอังกฤษ เรียกว่า Patagonian Cypress เป็นไม้สนขนาดใหญ่ มีลำต้นสูงถึง 60 เมตร เส้นผ่านศูนย์กลางลำต้นยาวถึง 5 เมตร เนื้อไม้แข็ง สีแดงเข้ม ถึงสีน้ำตาลแดง

ชนิด *Pilgerodendron uviferum* เป็นไม้สนขนาดใหญ่ ลำต้นสูงประมาณ 20 เมตร มีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1.5 เมตร เนื้อไม้สีเหลืองถึงสีแดง มีกลิ่นหอม

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Cupressaceae มี 7 วงศ์ย่อย มี 27-30 สกุล ประมาณ 130–140 ชนิด มีการกระจายพันธุ์ทั่วโลก ยกเว้นในทวีปแอนตาร์กติก ชนิด *Fitzroya cupressoides* และชนิด *Pilgerodendron uviferum* เป็นชนิดพันธุ์ที่มีเพียงชนิดเดียวในสกุลนั้น ทั้งสองชนิดเป็นไม้ยืนต้นที่มีอายุยืนโดยเฉพาะ *F. cupressoides* พบต้นที่มีอายุเกือบ 4,000 ปี และพบฟอสซิลของทั้งสองชนิดดังกล่าวมีอายุถึง 5,000 ปี พบแพร่กระจายพันธุ์ทางตะวันตกของประเทศชิลี และอาร์เจนตินา การกระจายพันธุ์ในทั้งสองประเทศไม่ได้เชื่อมต่อกันและมีการเจริญเติบโตช้า เนื้อไม้แข็งซึ่งเป็นที่ต้องการในการทำการค้าไม้ซุง จึงทำให้ทั้งสองชนิดเสี่ยงต่อการใกล้สูญพันธุ์ พืชอนุรักษ์ 2 ชนิดนี้ ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Cupressaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์มี 2 ชนิด ใน 2 สกุล

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: มี 2 ชนิด ได้แก่ *Fitzroya cupressoides* และ *Pilgerodendron uviferum* **กฎระเบียบทางการค้า ไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ

ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

ไม้ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ และก่อสร้างบ้านเรือน

CUPRESSACEAE

ภาพจาก http://farm3.staticflickr.com

ภาพจาก http://c1.staticflickr.com

Fitzroya cupressoides

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

ภาพจาก http://www.cantaria.cl

ภาพจาก
http://i61.photobucket.com

ภาพจาก
http://threatenedconifers.rbge.org.uk

Pilgerodendron uviferum
พืชอนุรักษ์บัญชี 1

วงศ์ CYATHEACEAE (ซีอาเธอาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Tree-ferns หรือเฟินต้น กูดต้น

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้น ไม่มีดอกแท้ (Gymnosperm) ลำต้น อาจสูงถึง 20 เมตร ก้านใบและยอดมีเกล็ดปกคลุม ใบขึ้นเป็นกระจุกแน่นตรงปลายยอด ใบ ประกอบแบบขนนกสองชั้น มีขนาดใหญ่ เรียกว่า fronds อาจมีขนาดใหญ่ถึง 3–4 เมตร มีทั้งเกล็ดและขนปกคลุม กลุ่มของอับสปอร์ (sori) รูปกลม เกิดใต้ใบ ใบอ่อนม้วนงอ (circinate leaf) ภายในลำต้นมีเส้นใยทำให้ลำต้นเหนียวแน่นคงทน

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Cyatheaceae มี 15 สกุล ประมาณ 514 ชนิด แต่ส่วนใหญ่มักพบในเขตอบอุ่น สกุล *Cyathea* มีประมาณ 320 ชนิด เป็นเฟินขนาดใหญ่กระจายพันธุ์ทั่วไปในเขตร้อนและกึ่งร้อนทั่วโลก พืชอนุรักษ์ในสกุลนี้มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Cyatheaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์มี 1 สกุล

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: มี 1 สกุล ได้แก่ ทุกชนิดในสกุล *Cyathea*[#4] เช่น *Cyathea australis*, *Cyathea cooper*, และที่พบในประเทศไทย ได้แก่ กูดต้นดอยปุย (*Cyathea spinulosa*) กูดต้นดอยอ่างขาง (*Cyathea chinensis*), เฟินหัวอ้ายเป็ด (*Cyathea contaminans*), มหาสแดง (*Cyathea gigantea*), มหาสดำ (*Cyathea podophylla*) ฯลฯ **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ ลำต้นใช้เป็นวัสดุปลูก มีการทำการค้าในรูปแบบตัดลำต้นเป็นแผ่นเพื่อทำเป็นวัสดุปลูก ประเทศไทยมีการนำเข้ามาจากประเทศอินโดนีเซีย

CYATHEACEAE

Cyathea chinensis
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Cyathea contaminans
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Cyathea gigantea
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Cyathea moluccana
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ใบอ่อนม้วนงอ (circinate leaf)

สปอร์เกิดที่หลังใบ

วงศ์ CYCADACEAE (ซีคาดาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Cycads หรือ ปรง

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่มหรือไม้ยืนต้น เป็นพืชไม่มีดอกแท้ (Gymnosperm) อายุหลายปี บางชนิดอาจยืนยาวกว่าร้อยปี เป็นพืชแยกเพศอยู่ต่างต้น ลำต้นลักษณะคล้ายต้นปาล์ม สูงตั้งแต่ 1-20 เมตร มักไม่แตกกอ บางชนิดแตกกิ่งก้านออกเป็นสองแขนงเท่าๆ กัน ต้นพืชมีน้ำยางข้นเหนียวสะสมภายใน ใบ ประกอบแบบขนนกขนาดใหญ่ ใบย่อย รูปรี แคบ แข็ง ปลายแหลม ใบอ่อนมีปลายใบม้วนขด ส่วนขยายพันธุ์ทั้งเพศผู้ (male cone) และเพศเมีย (female cone) เกิดอยู่บริเวณส่วนกลางยอดที่ปลายลำต้น หรือจากซอกใบใกล้ปลายลำต้น ซึ่งเป็นกลุ่มของใบเปลี่ยนรูปเป็นส่วนขยายพันธุ์เพศเมีย megasporophyll หรือเปลี่ยนรูปเป็นส่วนขยายพันธุ์เพศผู้เรียงเวียนซ้อนทับกัน microsporophyll โคนของต้นเพศผู้ (male cone) จะส่งกลิ่นเหม็นเขียวคล้ายกลิ่นสาบฝุ่น เพื่อช่วยล่อแมลงให้มาผสมพันธุ์ ผล รูปทรงค่อนข้างกลม เปลือกแข็ง ภายในมีเมล็ดเดียว

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ปรง (Cycadaceae) มีเพียงสกุลเดียวคือ *Cycas* มีประมาณ 92 ชนิด มีการแพร่กระจายพันธุ์ในเขตบริเวณเส้นศูนย์สูตร ได้แก่ ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แถบตะวันออกของทวีปอาฟริกา รวมถึงประเทศมาดากัสการ์ และทางเหนือของทวีปออสเตรเลีย พืชอนุรักษ์ในวงศ์หรือสกุลนี้มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย จำนวน 14 ชนิด

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชทุกชนิดในวงศ์ปรง (Cycadaceae) ได้แก่ สกุล *Cycas* จัดเป็นพืชอนุรักษ์

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: มี 1 ชนิด ได้แก่ *Cycas beddomei* **กฎระเบียบทางการค้าไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ ทุกชนิดในสกุล *Cycas* #4 ยกเว้นชนิดที่อยู่ใน บัญชี 1 เช่น ปรงญี่ปุ่น หรือปรงจีน (*Cycas revoluta*) สำหรับปรงที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย เช่น ปรงทะเล (*Cycas edentata*) ปรงไทย หรือ ปรงเหลี่ยม (*Cycas siamensis*)

ปรงเขา (*Cycas pectinata*) มะพร้าวเต่า (*Cycas simplicipinna*) ปรงเขาชะเมา (*Cycas chamaoensis*) ฯลฯ

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ ใบอ่อน ลวกจิ้มน้ำพริก แป้งจากผลใช้ทำขนม

CYCADACEAE

ส่วนสืบพันธุ์เพศผู้
(Male cone)

ส่วนสืบพันธุ์เพศเมีย (Female cone)

ภาพจาก http://www.iajpr.com

Cycas beddomei

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Cycas clivicola

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Cycas elephantipes

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Cycas tansachana

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Cycas nongnoochiae

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Cycas chamaoensis

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Cycas cairnsiana

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Cycas revoluta

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Cycas siamensis

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ DICKSONIACEAE (ดิกโซนิอาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Tree–ferns หรือ ว่านลูกไก่ เฟินต้นดิกโซเนีย

2. ลักษณะทั่วไป

เป็นพืชในกลุ่มเฟิน ต้นที่ยังเล็กอยู่ลักษณะเป็นเหง้ามีเนื้อแข็งคล้ายไม้ ปกคลุมไปด้วยขนนิ่มยาวสีเหลืองทอง เมื่อต้นใหญ่ลำต้นตั้งตรง สูง 2-3 เมตร ไม่แตกกิ่ง ใบประกอบแบบขนนกสามชั้น ก้านใบใหญ่ มีขนที่ส่วนโคน ใบมีขนาดใหญ่ยาวกว่า 3 เมตร ผิวใบด้านบนเป็นสีเขียวเข้ม ส่วนด้านล่างเป็นสีเทาคล้ายกับมีแป้งเคลือบอยู่ กลุ่มของอับสปอร์จะเกิดที่ริมใบ มีลักษณะกลมโตแต่ละรอยหยักของตัวใบจะมีอับสปอร์อยู่ประมาณ 2-12 กลุ่ม เยื่อคลุมอับสปอร์เป็นสีน้ำตาล

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Dicksoniaceae มี 7 สกุล ประมาณ 208 ชนิด สกุล *Cibotium* มี 8 ชนิด กระจายพันธุ์ในเขตอบอุ่นถึงเขตร้อน พืชอนุรักษ์ในสกุลนี้มี 1 ชนิด ได้แก่ ว่านลูกไก่ทอง (*Cibotium barometz*) ที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย สกุล *Dicksonia* มีประมาณ 103 ชนิด กระจายพันธุ์ในแถบทวีปอเมริกา ออสเตรเลีย ปาปัวนิวกินี ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย แต่ไม่มีในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Dicksoniaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์มี 1 สกุล กับ 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่

- ทุกชนิดในสกุล *Dicksonia*#4 (เฉพาะประชากรที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศแถบทวีปอเมริกาเท่านั้น) เช่น *D. antarctica, D. blumei, D. fibrosa* ฯลฯ
- ชนิด *Cibotium barometz*#4 (ว่านลูกไก่ทอง ว่านไก่น้อย หรือละอองไฟฟ้า)

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

Dicksonia นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ ส่วนชนิด *Cibotium barometz* ใช้เป็นไม้ประดับและพืชสมุนไพร ขนสีทองของเหง้าสามารถนำมาห้ามเลือดได้

DICKSONIACEAE

Cibotium barometz

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจากhttp://www.hilltopnursery.com.au/

Dicksonia antractica

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://doneganlandscaping.com

Dicksonia antractica

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ DIDIEREACEAE (ดิดิเอเรอาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Alluaudias, Didiereas

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่ม หรือไม้ยืนต้น สูง 2-20 เมตร อวบน้ำ ลำต้นเป็นแท่งกลม มีหนามแหลมออกเป็นคู่หรือมากกว่า ใบ รูปคล้ายหัวใจหรือรูปไข่ สีเขียวเข้ม ออกเป็นกระจุก บางชนิดใบลดรูปเป็นหนามคล้ายพวกกระบองเพชร ดอก ออกเป็นกระจุก สีเหลืองอมเขียวที่ซอกใบ เกสรเพศผู้สีชมพู

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Didiereaceae มี 7 สกุล ประมาณ 22 ชนิด จัดเป็นพืชอนุรักษ์บัญชี 2 ทั้งหมด กระจายพันธุ์ทางตอนใต้และตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศมาดากัสการ์ พืชอนุรักษ์ในวงศ์นี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Didiereaceae ทุกชนิดเป็นพืชอนุรักษ์

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ ทุกชนิดในวงศ์ Didiereaceae[#4] ได้แก่

- สกุล *Alluaudia* spp. ได้แก่ *A. ascendens, A. comosa* เป็นต้น
- สกุล *Alluaudiopsis* ได้แก่ *A. fiherensis, A. marnieriana* เป็นต้น
- สกุล *Calyptrotheca* ได้แก่ *C. somalensis, C. taitensis* เป็นต้น
- สกุล *Ceraria* ได้แก่ *C. kaokoensis* เป็นต้น
- สกุล *Decaria* มี 1 ชนิด ได้แก่ *D. madagascariensis* เป็นต้น
- สกุล *Didierea* ได้แก่ *D. madagascariensis, D. trollii* เป็นต้น
- สกุล *Portulacaria* ได้แก่ *P. afra, P. armiana* เป็นต้น

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ

DIDIEREACEAE

Alluaudia comosa
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Alluaudia montagnacii
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Alluaudia procera
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Decaryia madagascariensis
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Didierea madagascariensis
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ DIOSCOREACEAE (ดิโอสโคเรอาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Elephant's foot, Kniss กลอย หรือมันมือเสือ

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้เลื้อย ไม่มีมือเกาะ ลำต้นทุกส่วนมีขน มีรากเจริญเป็นหัวสะสมอาหารอยู่ใต้ดิน มีรากอากาศ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปไข่ ขนาดยาว 5-11 เซนติเมตร กว้าง 4-10 เซนติเมตร โคนใบเว้า ปลายใบแหลม เส้นใบขนานออกจากโคนใบ เส้นแขนงใบเรียงตัดตามขวาง เส้นใบย่อยแบบร่างแห ช่อดอก แบบช่อเชิงลด ออกตามซอกใบ ยาวประมาณ 15 เซนติเมตร ผล แห้งแตกมี 3 พู แต่ละช่องมี 2 เมล็ด

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Dioscoreaceae มีประมาณ 6 สกุล ประมาณ 1,429 ชนิด มีกระจายพันธุ์ทั่วโลก สกุล *Dioscorea* มีประมาณ 613 ชนิด สำหรับชนิด *Dioscorea deltoidea* กระจายพันธุ์ในแถบเอชียตะวันออก เทือกเขาหิมาลัยจากแคชเมียร์ถึงเนปาลและจีน ที่ระดับความสูงจากน้ำทะเลตั้งแต่ 450-3,000 เมตร พืชอนุรักษ์ชนิดนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Dioscoreaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ *Dioscorea deltoidea*[#4] **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

เป็นพืชสมุนไพร

DIOSCOREACEAE

ภาพจาก http://www.researchgate.net/

Dioscorea deltoidea

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ DROSERACEAE (โดรเซราซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Venus' flytrap หยาดน้ำค้าง หรือกาบหอยแครง

2. ลักษณะทั่วไป

พืชล้มลุก อายุปีเดียว หรือหลายปี ขึ้นตามขอนไม้ผุอับชื้นหรือที่ชื้นแฉะ ใบขึ้นเป็นกระจุก แผ่ติดผิวดิน ใบเปลี่ยนรูปร่างเป็นอวัยวะดักจับแมลงและมีการตอบโต้ต่อแรงสัมผัสกระทบได้อย่างรวดเร็ว ผิวใบปกคลุมด้วยเซลล์ต่อมน้ำเมือกบางชนิด ขอบใบเป็นซี่ยาวซึ่งประสานกันได้สนิท ดอกเดี่ยวหรือดอกช่อ ผลแห้ง เมล็ดมีขนาดเล็กจำนวนมาก

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Droseraceae มี 3 สกุล ประมาณ 189 ชนิด มีเพียงสกุล *Dionaea* ที่จัดเป็นพืชอนุรักษ์ และสกุลนี้มีเพียงชนิดเดียว (monotypic genus) คือ *Dionaea muscipula* กระจายพันธุ์ใน ทวีปออสเตรเลีย แอฟริกา และอเมริกาใต้ พบกระจายทั่วไปในที่ชื้นแฉะ ดินกรด พืชอนุรักษ์ชนิดนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Droseraceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ *Dionaea muscipula*[#4] สกุลนี้มีเพียงชนิดเดียว **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ

DROSERACEAE

ในสภาพธรรมชาติ

ในสภาพส่งออก

Dioneae muscipula

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ EBENACEAE (เอเบนาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป เรียกว่า Ebonies หรือในมาดากัสการ์เรียก Malagasy ebony

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่ม หรือไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 10-30 เมตร เรือนยอดเป็นพุ่มกลม ลำต้นเปลาตรง โคนต้นมักเป็นพูพอน ผิวเปลือกเป็นรอยแตกสะเก็ดเล็กๆ สีดำ เปลือกในสีเหลือง กระพี้สีขาว กิ่งอ่อนมีขนนุ่มขึ้นประปราย ใบเดี่ยว ขนาดเล็ก รูปไข่หรือรูปรี เรียงตัวแบบสลับ ผิวใบเกลี้ยง ใบอ่อนมีขนปกคลุมทั้งสองด้าน ช่อดอก ออกตามซอกใบ ดอกแยกเพศต่างต้น สีเหลือง ผล กลม ผิวเกลี้ยง ผลอ่อนสีเขียว ผลแก่สีดำ ผลแก่จัดจะแห้ง มีกลีบเลี้ยงติดบนผล 4 กลีบ เมล็ด แบน สีเหลือง 4-5 เมล็ด ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Ebenaceae มี 3 สกุล ประมาณ 751 ชนิด สกุล *Diospyros* กระจายพันธุ์ในทวีปแอฟริกา มีประมาณ 725 ชนิด พบแพร่กระจายพันธุ์ในประเทศมาดากัสการ์ประมาณ 120-240 ชนิด ซึ่งอยู่ระหว่างการทบทวนชื่อวิทยาศาสตร์ ในจำนวนนี้มี 84 ชนิดที่ชื่อวิทยาศาสตร์เป็นที่ยอมรับ แต่ประเทศมาดากัสการ์ขอขึ้นบัญชี จำนวน 83 ชนิด ยกเว้นชนิด *Diospyros ferrea* เนื่องจากชนิดพันธุ์นี้ไม่ได้เป็นชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นของประเทศมาดากัสการ์ แต่มีการกระจายพันธุ์ทั่วโลกรวมถึงประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Ebenaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 สกุล 83 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ สกุล *Diospyros* spp. [#5] เฉพาะประชากรที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศมาดากัสการ์ จำนวน 83 ชนิด ยกเว้น ชนิด *Diospyros ferrea* ตัวอย่างชนิดพืชอนุรักษ์ เช่น *D. aculeata*, *D. squamosa* เป็นต้น **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมเฉพาะไม้ซุง ไม้แปรรูป และแผ่นไม้บาง

5. การใช้ประโยชน์

เนื้อไม้ใช้ในการก่อสร้าง บางชนิด ใบ ผล ใช้เป็นสีย้อมผ้าสีดำ ราก ลำต้น เปลือกต้น แก่น เปลือกผล เป็นยาสมุนไพร และบางชนิดเป็นไม้ประดับประเภทบอนไซ

EBENACEAE

ภาพจาก http://news.mongabay.com

ภาพจาก http://majikphil3.blogspot.com/

ภาพจาก http://www.cookwoods.com

Diospyros spp.

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

จากประเทศมาดากัสการ์

วงศ์ EUPHORBIACEAE (ออยโฟบิอาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Spurges หรือ สลัดได

2. ลักษณะทั่วไป

พืชล้มลุก ไม้เลื้อย ไม้พุ่ม และไม้ยืนต้น ทุกส่วนของพืชมีน้ำยางขาว บางชนิดลำต้นมีลักษณะคล้ายแคคตัส ราก มีทั้งแบบรากฝอย รากอวบอ้วน หรือเป็นหัว บางครั้งพบลำต้นและใบมีขนปกคลุม บางชนิดทนต่อความแห้งแล้งได้ดี ใบ เดี่ยว หรือใบประกอบแบบต่างๆ เรียงแบบตรงข้าม เรียงสลับ หรือเรียงเป็นวงที่ปลายยอดบางชนิดใบลดรูปเป็นใบเกล็ดหรือเป็นหนามเพื่อลดการคายน้ำ ช่อดอก มีหลายแบบ มีกลีบประดับสีสดใส ดอกขนาดเล็ก แยกเพศอยู่ต้นเดียวกัน

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Euphorbiaceae มี 228 สกุล ประมาณ 6,547 ชนิด สกุล *Euphorbia* มีประมาณ 2,046 ชนิด มีการกระจายพันธุ์กว้างขวางทั่วโลก ยกเว้นทวีปแอนตาร์กติก พืชอนุรักษ์ สกุล *Euphorbia* มีบางชนิดที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย เช่น สลัดไดป่า (*E. antiquorum*) ส้มเช้า (*E. nerrifolia*) พญาไร้ใบ (*E. tirucalli*) และสลัดไดบ้าน (*E. trigona*) เป็นต้น แต่ชนิดที่นิยมทำการค้ามักเป็นการนำเข้ามาปลูกในประเทศไทยเพื่อการส่งออก

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Euphorbiaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 สกุล คือ *Euphorbia*

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: มี 10 ชนิด ได้แก่

Euphorbia ambovombensis	*Euphorbia cylindrifolia*	*Euphorbia moratii*
Euphorbia capsaintemariensis	*Euphorbia decaryi*	*Euphorbia parvicyathophora*
Euphorbia cremersii	*Euphorbia francoisii*	*Euphorbia quartziticola*
Euphorbia tulearensis		

กฎระเบียบทางการค้า ไม่มีข้อยกเว้น กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือ ไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ สกุล *Euphorbia* #4 ที่มีลักษณะอวบน้ำ ยกเว้นชนิด *E. misera* และชนิดที่อยู่ในบัญชี 1 ตัวอย่างพืชในสกุล *Euphorbia* ที่มีการค้า เช่น

โป๊ยเซียน (*E. milli*), กำแพงเมืองจีน (*E. lactea*) ส้มเช้า (*E. neriifolia*), *E. horrida, E. obesa, E. piscidermis* ฯลฯ **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

ยกเว้น สกุล *Euphorbia* บัญชี 2 ที่ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของอนุสัญญาไซเตส ได้แก่

- เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู)
- ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อและขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ
- ดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม
- ต้นที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียมของชนิด *Euphorbia trigona*
- ต้นที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียมของชนิด *Euphorbia lactea* หรือหยกที่มีลักษณะหยักเป็นคลื่นหรือรูปพัดหรือมีสีผิดไปอันเนื่องมาจากการกลายพันธุ์และต่ออยู่บนกิ่งพันธุ์ของ *Euphorbia neriifolia* หรือส้มเช้าที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม
- ต้นโป๊ยเซียนลูกผสม *Euphorbia* 'Milii" ที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม และมีการค้ามากกว่า 100 ต้นขึ้นไป
- ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปของชนิด *Euphorbia antisyphilitica* ที่บรรจุภาชนะพร้อมจำหน่ายแบบปลีก

5. การใช้ประโยชน์

นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ แต่มี *Euphorbia* บางชนิดที่ใช้ประโยชน์โดยนำสารสกัดมาทำเป็นส่วนผสมในเครื่องสำอาง ที่ใช้ชื่อการค้าว่า Candelilla Wax ซึ่งเป็นสารสกัดที่ได้จาก *Euphorbia antisyphilitica* ซึ่งถ้าสารสกัดนั้นมีการค้าในรูปแบบสารบริสุทธิ์จะต้องมีหนังสืออนุญาตไซเตส แต่ถ้าสารสกัดดังกล่าวนำไปผสมในเครื่องสำอาง เช่น ลิปสติก หรือครีมบำรุงผิวที่บรรจุในภาชนะพร้อมจำหน่ายแบบปลีก ไม่ต้องใช้หนังสืออนุญาตไซเตส

EUPHORBIACEAE

Euphorbia ambovombensis

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Euphorbia capsaintemariensis

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Euphorbia cremersii

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Euphorbia cylindrifolia

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Euphorbia decaryi

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Euphorbia francoisii

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Euphorbia moratii

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

EUPHORBIACEAE

Euphorbia tulearensis
พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Euphorbia guillauminiana
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Euphorbia turbiniformis
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Euphorbia milii
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Euphorbia neriifolia
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

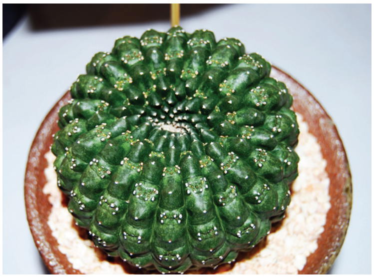

Euphorbia gymnocalyciodes
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Candelilla Wax
สารสกัดจาก *Euphorbia antisyphilitica*
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ FAGACEAE (ฟากาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Beeches , Oke

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูงได้ถึง 30 เมตร เป็นไม้ผลัดใบ ใบเป็นรูปไข่กลับ ขอบใบหยัก ใบสีเขียวเข้มจะซีดลงเมื่อถึงฤดูใบไม้ร่วง ดอกสมบูรณ์เพศ ออกดอกช่วงเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน เมล็ดสุก เดือนตุลาคม – พฤศจิกายน

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Fagaceae มี 9 สกุล ประมาณ 1,101 ชนิด สกุล *Quercus* มีประมาณ 633 ชนิด มี 1 ชนิดที่เป็นพืชอนุรักษ์ คือ *Quercus mongolica* กระจายพันธุ์ในธรรมชาติในประเทศญี่ปุ่น จีน เกาหลีใต้ มองโกเลีย ไซบีเรีย และรัสเซีย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Fagaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: ได้แก่ *Quercus mongolica*[#5] ชื่อสามัญ คือ Mongolian Oak โดยประเทศรัสเซียเป็นผู้ร้องขอให้บรรจุไว้ในบัญชี ถ้าชนิดพืชดังกล่าวมาจากประเทศรัสเซียจะต้องมีหนังสืออนุญาตส่งออก (CITES Export Permit) แต่ถ้าพืชชนิดนี้มาจากประเทศอื่นจะต้องมีหนังสือรับรอง (Certificate) ว่ามีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศที่ไม่ได้ระบุไว้ในบัญชี 3 **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมไม้ซุง ไม้แปรรูป และแผ่นไม้บาง

5. การใช้ประโยชน์

เนื้อไม้ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์

FAGACEAE

ภาพจาก https://landscapeplants.oregonstate.edu.

ภาพจาก https://davesgarden.com

ภาพจาก https://iwww.alibaba.com

Quercus mongolica

พืชอนุรักษ์บัญชี 3

จากประเทศรัสเซีย

วงศ์ FOUQUIERIACEAE (ฟูคูอีริอาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Ocotillos

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่มหรือไม้ยืนต้น เป็นพืชที่ขึ้นในเขตทะเลทราย บางชนิดมีลักษณะอวบน้ำ ลำต้นส่วนโคนมักอวบอ้วน บางชนิดต้นสูงได้ถึง 20 เมตร ใบ มีขนาดเล็ก หูใบมักลดรูปเป็นหนาม ใบเรียงสลับเป็นแนว ขอบใบเรียบ ดอกสมบูรณ์เพศ สีครีม กลีบดอก 5 กลีบ ผลเป็นผลแห้ง เมล็ดอัดอยู่แน่นในผล เมล็ดมีแผ่นบาง ๆ คล้ายปีก และหลุดร่วงลงภายหลัง พืชอนุรักษ์วงศ์นี้มีลักษณะคล้ายกับวงศ์ Didiereaceae

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Fouquieriaceae มี 2 สกุล 12 ชนิด สกุล *Fouquieria* มีจำนวน 11 ชนิด กระจายพันธุ์เฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา และเม็กซิโก พืชอนุรักษ์สกุลนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Fouquieriaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 สกุล 3 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: มี 2 ชนิด ได้แก่ *Fouquieria fasciculate* และ *Fouquieria purpusii* **กฎระเบียบทางการค้า ไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ ชนิด *Fouquieria columnaris* #4 **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

5. การใช้ประโยชน์

นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ

FOUQUIERIACEAE

Fouquieria fasciculata

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

ภาพจาก https://www.bihrman.com/

Fouquieria purpusii

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

ภาพจาก http://www.xericworld.com/

Fouquieria columnaris

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ GNETACEAE (เนทาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Gnetums หรือ มะเมื่อย

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง กิ่งเป็นข้อต่อกัน บริเวณข้อโป่งพอง ใบ เดี่ยว ติดแบบตรงกันข้าม รูปรี เส้นใบเป็นแบบขนนก ก้านใบสั้น ไม่มีหูใบ ส่วนสืบพันธุ์เพศผู้และเพศเมีย เรียกว่า strobili เกิดเป็นกระจุกที่ส่วนปลายของลำต้นหรือซอกใบ ช่อดอก ตัวผู้มีลักษณะรวมกันเป็นหลอด ก้านช่อยาวเป็นข้อ ๆ ตามข้อมีดอกตัวผู้เรียงอยู่โดยรอบ ดอกหนึ่ง ๆ มีกาบรอง 2 อัน ซึ่งเชื่อมติดกันเป็นขอบคล้ายกลีบดอก มี sporangia อันเดียวตอนปลายช่อดอกตัวเมีย ก้านช่อดอกยาวเป็นข้อ รอบ ๆ ข้อมีเมล็ดรูปไข่เรียงอยู่ เมล็ดมีเยื่อล้อม 3 ชั้น ชั้นนอกลักษณะคล้ายกลีบดอก สองชั้นในเป็นเปลือกหุ้มเมล็ด เปลือกชั้นในสุดงอกยาวเป็นท่อเกสรตัวเมีย ผลมีเมล็ดเดี่ยวแข็ง รูปกลมรี

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Gnetaceae มีเพียงสกุลเดียวคือ *Gnetum* มีประมาณ 41 ชนิด กระจายพันธุ์ในเขตคาบสมุทรอินโดมาเลย์ ฝั่งตะวันตกของทวีปแอฟริกา หมู่เกาะฟิจิ และ แถบทางเหนือของทวีปแอฟริกาใต้ สำหรับชนิด *Gnetum montanum* กระจายพันธุ์ในประเทศภูฏาน จีน อินเดีย ลาว เมียนมาร์ เนปาล ไทย และเวียดนาม พืชอนุรักษ์สกุลนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Gnetaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: ได้แก่ มะเมื่อย *Gnetum montanum*[#1] โดยประเทศเนปาลที่เป็นผู้ร้องขอให้บรรจุไว้ในบัญชี 3 ถ้าชนิดพันธุ์ดังกล่าวส่งออกจากประเทศเนปาล จะต้องมีหนังสืออนุญาตส่งออก (CITES Export permit) แต่ถ้าพืชชนิดนี้มาจากประเทศอื่นจะต้องมีหนังสือรับรอง (Certificate) ว่ามีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศที่ไม่ได้ระบุไว้ในบัญชี 3

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมทุกส่วนของพืชอนุรักษ์ และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชอนุรักษ์ดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ และเรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนหรือที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ ดอกจากต้นที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

5. การใช้ประโยชน์

เส้นใยจากเปลือกไม้ใช้ทำกระสอบ หรือแหจับปลา ส่วนเมล็ดให้น้ำมันหรือนำมารับประทาน หรือใช้ทำไวน์ ใบใช้กินเป็นผัก

GNETACEAE

ภาพจาก http://phytoimages.siu.edu/

ภาพจาก http://wellgrowhorti.com/

ใบและช่อดอก

ภาพจาก https://toptropicals.com/

ผล

Gnetum montanum
พืชอนุรักษ์บัญชี 3
จากประเทศเนปาล

วงศ์ JUGLANDACEAE (จุกลันดาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Gavilan

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูงได้ถึง 35 เมตร ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ มี 4-8 ใบย่อย ปลายใบแหลม เรียงแบบตรงกันข้าม มีต่อมที่ให้กลิ่นหอม ช่อดอก มีขนาดเล็ก ดอกแยกเพศอยู่ต้นเดียวกัน ผล สดมีเปลือกแข็ง มีปีก 3 ปีก เกิดจากใบประดับ ที่เจริญขึ้นเป็นปีก เมล็ดเดียว

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Juglandaceae มี 12 สกุล ประมาณ 89 ชนิด สกุล *Oreomunnea* มี 3 ชนิด กระจายพันธุ์ทางตอนใต้ของประเทศเม็กซิโก ปานามา และคอสตาริกา ที่ระดับความสูงจากน้ำทะเล 500-1,500 เมตร พืชอนุรักษ์วงศ์นี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Juglandaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ *Oreomunnea pterocarpa*[#4] **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

เนื้อไม้ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์หรือสิ่งก่อสร้าง

JUGLANDACEAE

ภาพจาก http://www.atta2.inbio.ac.cr

1972] STONE—NEW WORLD JUGLANDACEAE 309

FIGURE 4. Flowers, fruit, and seedling of *Oreomunnea pterocarpa*.—A. Portion of staminate catkin (*Stone 1346*), × 4.3.—B. Abaxial view of staminate flower with 5 floral segments (*Stone 1346*), × 10.4.—C. Adaxial view of same flower as in C, exposing attachment points of 19 stamens, × 10.4.—D. Pistillate flowers (*Stone 1346*), × 3.4.—E. Transverse section of fruit at equator, oriented with primary partition in east-west direction: 8-celled, thin husk and thin cartilaginous shell (*Stone 1346*), × 2.1.—F. Seedling with alternately arranged leaves, hypogeous cotyledons shed (*Stone 2684*), × 0.4.

ภาพจาก http://tropical.thefernss.info/

Oreomunnea pterocarpa

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ LAURACEAE (เลาราซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Laurels

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้น เปลือกของต้นไม้ในวงศ์นี้มักมีเมือกเหนียว และมีกลิ่นหอม ใบเดี่ยว ออกเวียนสลับรอบกิ่งเป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง เรียงสลับหรืออยู่ตรงข้ามกันเป็นคู่ ดอกมีทั้งดอกสมบูรณ์เพศและดอกแยกเพศ ขนาดเล็ก มักเกิดเป็นช่อหรือเป็นกระจุก ตามง่ามใบและปลายกิ่ง กลีบรองดอกและกลีบดอกมีลักษณะและขนาดใกล้เคียงกัน รวมเรียกว่า กลีบรวมมี 4, 6 หรือ 9 กลีบ เรียงเป็น 2-3 ชั้น ส่วนโคนของกลีบมักเชื่อมติดกัน เกสรเพศผู้มีมาก และเรียงอยู่กันเป็นชั้นๆ ผลสด มี 1 เมล็ด กลีบเลี้ยงมักจะพัฒนาต่อไปเป็นฝาปิดขั้วผลหรือหุ้มผลอยู่ภายใน

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Lauraceae มีประมาณ 68 สกุล ประมาณ 2,978 ชนิด สกุล *Aniba* มีประมาณ 48 ชนิด สำหรับชนิด *Aniba rosaeodora* กระจายพันธุ์ในอเมริกาใต้เขตป่าอเมซอน พืชอนุรักษ์ชนิดนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Lauraceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ ชนิด *Aniba rosaeodora*[#12] มีชื่อสามัญว่า Breazilian rosewood **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมเฉพาะไม้ซุง ไม้แปรรูป แผ่นไม้บาง ไม้อัด และ สารสกัด แต่ไม่ครอบคลุมถึงผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่มีส่วนผสมของสารสกัดรวมถึงสารแต่งกลิ่นจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

มีการตัดออกจากป่าเป็นท่อนซุงขนส่งทางแม่น้ำ เพื่อเข้าโรงงาน สกัดเป็นน้ำมันหอมระเหย

LAURACEAE

ภาพจาก http://www.olesessenciais.org

ภาพจาก http://angelorum.co

ภาพจาก http://www.worldronmusic.com

ภาพจาก http://www.herbana.si

ไม่ควบคุม

ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่มีส่วนผสมของสารสกัด

Aniba rosaeodora

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ LEGUMINOSAE (เลคกูมิโนซี) หรือ FABACEAE (ฟาบาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Afrormosia, Cristobal, Siamese Rosewood, Sandalwood, Bubinga wood หรือไม้พะยูง

2. ลักษณะทั่วไป

พืชในวงศ์นี้มีตั้งแต่ไม้พุ่มจนถึงไม้ยืนต้น ที่อาจสูงถึง 25 เมตร หรือไม้พุ่ม ผลัดใบ ลำต้นเปลาตรง เปลือกสีเทา เรียบ บางชนิดเปลือกล่อนเป็นแผ่นบาง ๆ บางชนิดโคนต้นอวบอ้วนเหมาะสำหรับทำบอนไซ ใบ เดี่ยว หรือใบประกอบแบบขนนก ติดเรียงสลับ รูปรีแกมรูปไข่ ติดเรียงสลับ ใบบางเหนียวคล้ายแผ่นหนัง โคนใบมน ปลายใบแหลม ดอก ช่อ ออกตามปลายกิ่งหรือง่ามใบใกล้ยอด ดอกย่อยทรงรูปดอกถั่ว กลีบฐานดอกเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วยตื้น ๆ ขอบหยักเป็น 5 แฉก กลีบคลุม มีลักษณะคล้ายโล่ กลีบปีกสองกลีบรูปขอบขนาน ส่วนกลีบกระโดงจะเชื่อมติดกัน เกสรผู้มี 10 อัน ผล เป็นฝัก ผิวเกลี้ยงแบน และบอบบาง รูปขอบขนาน ตรงบริเวณที่หุ้มเมล็ดมองเห็นเส้นแขนงไม่ชัดเจน เมล็ดรูปไต สีน้ำตาลถึงสีน้ำตาลเข้ม ผิวค่อนข้างมัน เมล็ดจะเรียงตามยาวของฝัก ใน 1 ฝักจะมีเมล็ด จำนวน 1-4 เมล็ด

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Leguminosae มี 3 วงศ์ย่อย 650 สกุล ประมาณ 18,000 ชนิด กระจายพันธุ์อยู่ทั่วโลก พืชอนุรักษ์วงศ์นี้มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทยประมาณ 38 ชนิด เช่น *Dalbergia cochinchinensis* (พะยูง), *Dalbergia errans* (ประดู่ลาย) *Dalbergia oliveri* (ชิงชัน) ฯลฯ ชนิดที่มีปัญหาการลักลอบออกจากป่าธรรมชาติเป็นจำนวนมาก ได้แก่ พะยูง (*Dalbergia cochinchinensis*) กระจายพันธุ์ใน ลาว กัมพูชา เวียดนาม สำหรับประเทศไทยพบกระจายพันธุ์ในป่าเบญจพรรณ และป่าดิบแล้ง ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ระดับความสูงจากน้ำทะเลตั้งแต่ 100-300 เมตร

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Leguminosae จัดเป็นพืชอนุรักษ์ทั้ง 3 บัญชี ได้แก่

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: ได้แก่ *Dalbergia nigra* **กฎระเบียบทางการค้า** ไม่มีข้อยกเว้น กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืช และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

ไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต ผลิตภัณฑ์ไม้ที่ทำจากชนิดนี้ มักใช้เป็นส่วนประกอบของเครื่องดนตรี เช่น กีต้าร์ เปียโน ซึ่งต้องมีหนังสืออนุญาตประกอบในการนำเข้าและส่งออกเครื่องดนตรีดังกล่าวด้วย

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: มี 9 ชนิด กับ 1 สกุล ได้แก่

- ชนิด *Caesalpinia echinata* #10 **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมเฉพาะ ไม้ซุง ไม้ที่เลื่อยแล้ว ไม้แผ่นอัด รวมถึงชิ้นไม้ที่ยังไม่ได้ประกอบเพื่อใช้ในการทำคันชักสำหรับเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย

- สกุล *Dalbergia* spp. #15 **มีกฎระเบียบทางการค้า** หลายรูปแบบ ดังนี้

1. ควบคุมทุกส่วนของพืช และรวมถึงสิ่งที่แยกมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น ใบ ดอก เรณู ผล และเมล็ด
2. การส่งออกที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า น้ำหนักไม่เกิน 10 กิโลกรัมต่อการจัดส่ง 1 ครั้ง
3. ส่วนของพืชและสิ่งที่แยกมาจากส่วนดังกล่าวของ *Dalbergia cochinchinensis* ใช้คำอธิบายแนบท้าย #4 ส่วนของพืช
4. สิ่งที่แยกมาจากส่วนดังกล่าวของพืชสกุล *Dalbergia* ที่มีถิ่นกำเนิดและส่งออกจากประเทศเม็กซิโก ใช้คำอธิบายแนบท้าย #6

- ชนิด *Guibourtia demeusei* #15, *Guibourtia pellegriniana*#15 *Guibourtia tessmannii*#15 ชื่อสามัญของไม้ที่ทำการค้าเรียก Bubinga **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืช และรวมถึงสิ่งที่แยกมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น ใบ ดอก เรณู ผล และเมล็ด, การส่งออกที่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้าน้ำหนักไม่เกิน 10 กิโลกรัมต่อการจัดส่ง 1 ครั้ง

- ชนิด *Pericopsis elata*#5 ชื่อสามัญของไม้ที่ทำการค้าเรียก Afrormosia หรือ อะโฟโมเซีย **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมเฉพาะ ไม้ซุง ไม้ที่เลื่อยแล้ว และไม้แผ่นบาง

- ชนิด *Platymiscium pleiostachyum* #4 **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

- ชนิด *Pterocarpus erinaceus* **กฎระเบียบทางการค้า ไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืช และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าวไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต

- ชนิด *Pterocarpus santalinus* #7 ชื่อสามัญของไม้ที่ทำการค้าเรียก Sandalwood **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมเฉพาะ ไม้ซุง ชิ้นไม้สับ ผง และ สารสกัด

- ชนิด *Senna meridionalis* **กฎระเบียบทางการค้า ไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: มี 1 ชนิด ได้แก่

- ชนิด *Dipteryx panamensis* ประเทศคอสตาริกา และนิคารากัว ที่เป็นผู้ร้องขอให้บรรจุไว้ในบัญชี 3 ถ้าชนิดพันธุ์ดังกล่าวส่งออกจากประเทศคอสตาริกา และนิคารากัว จะต้องมีหนังสืออนุญาตส่งออก (CITES Export permit) แต่ถ้าพืชชนิดนี้มาจากประเทศอื่นจะต้องมีหนังสือรับรอง (Certificate) ว่ามีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศที่ไม่ได้ระบุไว้ในบัญชี 3

กฎระเบียบทางการค้า ไม่มีข้อยกเว้น กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือ ไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

5. การใช้ประโยชน์

ส่วนใหญ่เนื้อไม้ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ ส่วนประกอบของเครื่องดนตรี เช่น กีตาร์ กลอง หรือคันชักสำหรับดนตรีประเภทเครื่องสาย สำหรับ *Pterocarpus santalinus* ใช้ประโยชน์เป็นสมุนไพรโดยนำมาบด จะได้เป็นผงสีแดง ดังนั้น ผงที่ได้จากไม้ชนิดนี้หรือผลิตภัณฑ์ที่มีสารสกัดจากไม้หอมชนิดนี้ จะต้องมีหนังสืออนุญาตไซเตสในการนำเข้าส่งออก สำหรับ *Senna meridionalis* เป็นไม้ประดับประเภทบอนไซ

LEGUMINOSAE

ภาพจาก https://rigaudguitar.blogspot.com

Dalbergia nigra

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

ภาพจาก https://tropical.theferns.info

Caesalpinia echinata

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Dalbergia cochinchinensis

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก https://www.1stworldtradeportal.com

Guibourtia demeusei

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก https://www.ciel.org

Pericopsis elata

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

LEGUMINOSAE

ภาพจาก https://www.rsastf.com

Pterocarpus santalinus

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก https://www.flickriver.com

Senna meridionalis

LEGUMINOSAE

ภาพจาก http://www.acousticthai.net

Dalbergia nigra

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

ภาพจาก http://www.acousticthai.net

Dalbergia latifolia

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://www.fotolog.com

Guibourtia demeusei

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://img-96.umaulet.com

Dalbergia cochinchinensis

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ LILIACEAE (ลิลิอาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Aloes หรือ ว่านหางจระเข้

2. ลักษณะทั่วไป

พืชอวบน้ำ ล้มลุก อายุหลายปี มีลำต้นใต้ดินหรือเหนือดิน ถ้าเป็นลำต้นเหนือดินบางชนิดมีเนื้อไม้ ลำต้นตรง ไม่แตกกิ่ง ใบเดี่ยว รูปใบหอกกว้างหรือรูปหอกแคบ ติดเรียงแบบสลับ หรือออกรอบข้อ บางชนิดออกแบบตรงกันข้าม โคนก้านใบแผ่กางออกเล็กน้อย ดอก ช่อ มีดอกย่อย บางชนิดเป็นดอกเดี่ยว กลีบเลี้ยงและกลีบดอก มี 3 กลีบ ส่วนใหญ่ ดอกสมบูรณ์เพศ ผล นิ่ม หรือผลแห้ง เมล็ด ขนาดเล็ก มีจำนวนมาก

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Liliaceae มีประมาณ 280 สกุล ประมาณ 4,000 ชนิด เฉพาะสกุล *Aloe* ทุกชนิดที่จัดเป็นพืชอนุรักษ์มีมากกว่า 500 ชนิด แพร่กระจายพันธุ์ทั่วโลก พืชอนุรักษ์สกุลนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Liliaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 สกุล คือ สกุล *Aloe*

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: มี 21 ชนิด ได้แก่

Aloe albida	*Aloe compressa*	*Aloe helenae*	*Aloe polyphylla*
Aloe albiflora	*Aloe delphinensis*	*Aloe laeta*	*Aloe rauhii*
Aloe alfredii	*Aloe descoingsii*	*Aloe parallelifolia*	*Aloe suzannae*
Aloe bakeri	*Aloe fragilis*	*Aloe parvula*	*Aloe versicolor*
Aloe bellatula	*Aloe haworthioides*	*Aloe pillansii*	*Aloe vossii*
Aloe calcairophila			

กฎระเบียบทางการค้า ไม่มีข้อยกเว้น กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ ทุกชนิดในสกุล *Aloe*[#4] ยกเว้นว่านหางจระเข้ *Aloe vera* หรือ *Aloe barbadensis* และชนิดที่อยู่ในบัญชี 1 ตัวอย่างชนิดพันธุ์ที่อยู่ในบัญชี 2 เช่น *Aloe ferox, Aloe albovestita, Aloe pubescens* ฯลฯ

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

ปลูกเป็นไม้ประดับ บางชนิดมีสรรพคุณเป็นสมุนไพร ได้แก่ สารสกัดจากชนิดพันธุ์ *Aloe ferox* หรือชื่อสามัญเรียกว่า Cape aloe หรือ Bitter aloe นิยมนำมาเป็นส่วนผสมของเครื่องสำอางบำรุงผิว ซึ่งไม่ได้รับการยกเว้นจากการควบคุมของอนุสัญญาฯ ดังนั้น การนำเข้า ส่งออกเครื่องสำอางที่มีส่วนผสมของชนิดพันธุ์ดังกล่าวจะต้องมีหนังสืออนุญาตไซเตส

LILIACEAE

Aloe descoingsii
พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Aloe rauhiii
พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Aloe parvula
พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Aloe arborescens
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

LILIACEAE

Aloe brevifolia

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Aloe dorotheae

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Aloe erinacea

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Aloe ibitiensis

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Aloe mitriformis

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Aloe rammosisma

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Aloe humilis

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://bondycandy.com

เครื่องสำอางที่มีส่วนผสม

Aloe ferox

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ MAGNOLIACEAE (มักโนลิอาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Magnolia หรือมณฑาดอย

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 10-15 เมตร ใบ เดี่ยว เรียงเวียนสลับ รูปไข่กลับ หรือแกมรูปขอบขนาน ปลายใบ แหลมหรือมน โคนใบ เรียวสอบ เส้นแขนงใบ ก้านใบยาว 4.5-8.5 เซนติเมตร โคนก้านป่อง ดอก เดี่ยว ออกตามปลายกิ่ง ใบประดับสีครีมอมม่วง ก้านดอกหนา กลีบรวม สีครีม อวบหนา มี 9 กลีบ เรียง 3 วง รูปรีหรือรูปขอบขนาน โคนกลีบเรียวแคบ กลีบด้านในแคบและเล็กกว่าเล็กน้อย เกสรเพศผู้จำนวนมาก ปลายมีระยางค์สั้นๆ คาร์เพล จำนวนมาก ผลกลุ่ม รูปรี ยาว 8-15 เซนติเมตร ผลย่อยจำนวนมาก เปลือกหนา เมล็ดสีแดงรูปรี

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Magnoliaceae มี 6 สกุล ประมาณ 250 ชนิด กระจายพันธุ์ในเขตหนาวถึงเขตอบอุ่น ในแถบเอเชียตะวันออก และทวีปอเมริกา สกุล *Magnolia* มีประมาณ 242 ชนิด สำหรับชนิด *Magnolia liliifera* var. *abovata* พบกระจายพันธุ์ในประเทศเนปาล จีน อินเดีย อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย ปาปัวนิวกินี ฟิลิปปินส์ สิงค์โปร์ ไทย กัมพูชา และเวียดนาม สำหรับประเทศไทยกระจายพันธุ์ในภาคเหนือที่ระดับความสูงจากน้ำทะเล 600-1,300 เมตร

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Magnoliaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: ได้แก่ มณฑาดอย *Magnolia liliifera* var. *abovata*[#1] โดยประเทศเนปาลเป็นผู้ร้องขอให้บรรจุไว้ในบัญชี ถ้าชนิดพันธุ์ดังกล่าวส่งออกจากประเทศเนปาลจะต้องมีหนังสืออนุญาตส่งออก (CITES Export permit) แต่ถ้าพืชชนิดนี้มาจากประเทศอื่นจะต้องมีหนังสือรับรอง (Certificate) ว่ามีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศที่ไม่ได้ระบุไว้ในบัญชี 3

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมทุกส่วนของพืชอนุรักษ์ และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชอนุรักษ์ดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ และเรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนหรือที่ได้

จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ ดอกจากต้นที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

5. การใช้ประโยชน์

เป็นไม้ประดับ

MAGNOLIACEAE

ภาพจาก http//www.magnoliathailand.com

Magnolia liliifera var. *obovata*

พืชอนุรักษ์บัญชี 3

จากประเทศเนปาล

วงศ์ MALVACEAE (มัลวาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Baobabs หรือ เบาบับ

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ผลัดใบ ไม่มีหนาม ลำต้นโป่งพองคล้ายขวดแชมเปญ ลำต้นสูงได้ถึง 30 เมตร เจริญเติบโตช้า เนื้อไม้เป็นรูพรุน ฉ่ำน้ำ กิ่งก้านบิดเบี้ยวไปมาทรงคล้ายราก ออกดอกในช่วงเดือน พฤษภาคม - สิงหาคม ผลรูปรี ไม่แตก เนื้อมีลักษณะเป็นเยื่อรสเปรี้ยวเล็กน้อย เมล็ดมีกรดไขมันที่มีคุณค่าทางอาหารสูง

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Malvaceae มี 245 สกุล ประมาณ 4,465 ชนิด สกุล *Adansonia* มีประมาณ 9 ชนิด มี 1 ชนิด ที่เป็นพืชอนุรักษ์ คือ *Adansonia grabdidieri* เป็นพืชเฉพาะถิ่นของประเทศมาดากัสการ์ พบได้ในป่าทึบและบริเวณที่แห้งแล้งใกล้กับแม่น้ำ

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Malvaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ *Adansonia grabdidieri*[#16] ชื่อสามัญของไม้ที่ทำการค้าเรียก เบาบับ (Baobab) กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมเมล็ด ผล น้ำมัน และต้นที่มีชีวิต

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ และมีการใช้ประโยชน์จาก ผล เมล็ด เปลือกไม้ และเนื้อไม้ โดยเฉพาะเมล็ดนำไปสกัดน้ำมันซึ่งมีกรดไขมันที่มีคุณค่าทางอาหารสูง เนื้อผลนำมาทำน้ำผลไม้ได้

MALVACEAE

ภาพจาก https://www.tour-to-madagascar.com

ภาพจาก https://oilhoalthbenefits.com

ภาพจาก https://ibonsaiclub.forumotion.com

Adansonia grandidieri

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ MELIACEAE (เมลิเอซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Mahoganies, Spanish cedar หรือ มะฮอกกานี

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้น ผลัดใบ สูง 15-25 เมตร เรือนยอดรูปไข่หรือทรงกระบอก ทรงพุ่มทึบ ลำต้นตรง เปลือกต้นสีน้ำตาลอมเทา เนื้อไม้สีน้ำตาลอมเหลืองหรือแดงเข้ม เนื้อละเอียด เหนียว ลวดลายสวยงาม ใบ ประกอบแบบขนนก เรียงสลับ ใบย่อย รูปรีเบี้ยว โค้งเล็กน้อย ดอกช่อ ออกที่ซอกใบใกล้ปลายกิ่ง กลีบดอกสีเหลืองอ่อน หรือเหลืองแกมเขียว ผล แห้งแตก รูปไข่ เปลือกหนาแข็ง เมล็ดขนาดเล็ก มีปีก

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Meliaceae มี 52 สกุล ประมาณ 699 ชนิด สกุล *Swietenia* มี 6 ชนิด กระจายพันธุ์ในอเมริกาใต้ ประเทศบราซิล คอสตาริกา นิคารากัว และเม็กซิโก สกุล *Cedrela* มี 17 ชนิด กระจายพันธุ์ในทวีปอเมริกากลางถึงอเมริกาใต้ พืชอนุรักษ์วงศ์นี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Meliaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 2 สกุล 6 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ สกุล *Sweitenia* มีชื่อทางการค้าว่า ไม้มะฮอกกานี มี 3 ชนิด ได้แก่

- ชนิด *Swietenia humilis*[#4] **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม
- ชนิด *Sweitenia macrophylla*[#6] (มะฮอกกานีใบใหญ่) เฉพาะประชากรที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศแถบ Neotropics เท่านั้น **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมเฉพาะไม้ซุง ไม้ที่เลื่อยแล้ว ไม้แผ่นบาง และไม้อัด
- ชนิด *Swietenia mahagon*[#5] (มะฮอกกานีใบเล็ก) **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมเฉพาะ ไม้ซุง ไม้ที่เลื่อยแล้ว และไม้แผ่นบาง

พืชอนุรักษ์บัญชี 3 : ได้แก่ สกุล *Cedrela* ชื่อสามัญทางการค้าเรียกว่าไม้ซีดาร์ (cedar) มี 3 ชนิด ได้แก่

- ชนิด *Cedrela fissilis*#5 และ *Cedrela lilloi*#5 ประเทศโบลิเวียและบราซิล ขอบรรจุไว้ในบัญชี 3

- ชนิด *Cedrela odorata*#5 ประเทศบราซิล กัวเตมาลา โคลัมเบีย โบลิเวีย และเปรู ขอบรรจุไว้ในบัญชี 3

กฎระเบียบทางการค้า โดยทั้ง 3 ชนิดดังกล่าวมีการควบคุมเฉพาะ ไม้ซุง ไม้ที่เลื่อยแล้ว และไม้แผ่นบาง

การทำการค้าชนิดพันธุ์ในบัญชีที่ 3 จะต้องมีหนังสืออนุญาตส่งออก (CITES Export permit) จากประเทศที่ขอบรรจุชนิดพันธุ์ไว้ในบัญชีที่ 3 แต่ถ้าพืชชนิดนี้มาจากประเทศอื่นจะต้องมีหนังสือรับรอง (Certificate) ว่ามีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศที่ไม่ได้ระบุไว้ในบัญชี 3

5. การใช้ประโยชน์

พืชในวงศ์นี้ส่วนใหญ่เนื้อไม้ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์

MELIACEAE

ภาพจาก http://www.russianwolfwoodworks.com

Swietenia humilis

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก https://holz-kahrs.de/mahagoni/

Swietenia macrophylla

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://dir.indiamart.com/

Swietenia mahagoni

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://www.rarewoodsandveneers.com

Cedrela fissilis

พืชอนุรักษ์บัญชี 3

จากประเทศโบลิเวียและบราซิล

ภาพจาก http://www.luirig.altervista.org

Cedrela odorata

พืชอนุรักษ์บัญชี 3

จากประเทศบราซิล, กัวเตมาลา, โคลัมเบีย, โบลิเวีย และเปรู

วงศ์ NEPENTHACEAE (เนเพนธาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Pitcher-plants หรือ หม้อข้าวหม้อแกงลิง น้ำเต้าลม

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง เป็นพืชกินแมลง อิงอาศัย หรือเลื้อยไปตามพื้นดิน ลำต้นทรงกระบอก มีลักษณะเป็นสันหรือเป็นปีก มี 2-4 สัน ใบ เดี่ยว ออกเรียงสลับ ขอบใบม้วน ปลายใบ ดัดแปลงเป็นกระเปาะดักแมลง ภายในมีน้ำย่อยเพื่อย่อยแมลง กระเปาะดักแมลงมี 2 แบบ แบบที่หนึ่ง อยู่ด้านล่าง มักมีรูปร่างกลมหรือรูปไข่ ปากจะหันเข้าหาลำต้น มีปีกที่ด้านท้อง 2 ปีก จากโคนไปสู่ขอบกระเปาะ มีมือเกาะตรงไม่ขด แบบที่สองปากหันหน้าออกจากลำต้น รูปทรงกระบอก มักจะยาวกว่ากระเปาะอันล่าง ปีกลดรูปเป็นสันหรือไม่มีและไม่เป็นชายครุย ส่วนมือเกาะจะขด ภายในกระเปาะมีฟันและต่อมน้ำหวาน สีของกระเปาะสีเขียว เหลือง ส้ม ม่วง หรือแดง มักมีจุด หรือขีด ดอก ช่อ แยกแขนง หรือช่อกระจะ ที่ปลายยอดมี 6-300 ดอก ดอกแยกเพศอยู่ต่างต้นกัน กลีบรวมมี 4 กลีบโคนเชื่อมติดกัน หรือแยกจากกัน มีต่อมน้ำหวานบนกลีบ ผล แก่แตกมี 4 เสี่ยง เมล็ดเล็ก

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Nepenthaceae มีเพียงสกุลเดียวคือ *Nepenthes* ซึ่งจัดเป็นพืชอนุรักษ์ทั้งสกุล มีประมาณ 200 ชนิด กระจายพันธุ์ในเขตคาบสมุทรมลายู ประเทศมาดากัสการ์ ออสเตรเลีย ศรีลังกา อินเดีย จีน พบมากที่เกาะบอร์เนียวและสุมาตรา พืชอนุรักษ์วงศ์นี้มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย 13 ชนิด

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Nepenthaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 สกุล

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: มี 2 ชนิด ได้แก่ *Nepenthes khasiana* และ *Nepenthes rajah* **กฎระเบียบทางการค้า ไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชและส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าวไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ ทุกชนิดในสกุล *Nepenthes*[#4] ยกเว้นชนิดที่อยู่ในบัญชี 1 ตัวอย่างชนิดพันธุ์บัญชี 2 เช่น *Nepenthes ampullaria, Nepenthes bicalcarata, Nepenthes mirabilis, Nepenthes rafflesiana, Nepenthes mirabilis, Nepenthes thorelii* ฯลฯ

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ

NEPENTHACEAE

Nepenthes rajah
พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Nepenthes khasiana
พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Nepenthes bicalcarata
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Nepenthes mirabiris
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Nepenthes thorelii
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Nepenthes ampullaria
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

NEPENTHACEAE

Nepenthes truncata

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Nepenthes rafflesiana

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Nepenthes x *Viking*

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ช่อดอกเพศผู้

(male florescence)

ช่อดอกเพศเมีย

(Female florescence)

วงศ์ OLEACEAE (โอเลอาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Ashes

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้นขนาดกลาง เป็นไม้ผลัดใบ สูงได้ถึง 30 เมตร ลำต้นเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 50 เซนติเมตร ใบเป็นใบประกอบ ใบมีขอบหยัก ใบสีเขียวและจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองทองในต้นฤดูใบไม้ร่วง เจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ที่มีอากาศหนาวเย็น

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Oleaceae มี 25 สกุล ประมาณ 688 ชนิด สกุล *Fraxinus* มีประมาณ 63 ชนิด มี 1 ชนิด ที่เป็นพืชอนุรักษ์ คือ *Fraxinus mandshurica* กระจายพันธุ์ในธรรมชาติตั้งแต่ทางตอนเหนือของประเทศจีน, ประเทศเกาหลี, ประเทศญี่ปุ่น และตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศรัสเซีย (เกาะซาคาลิน)

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Oleaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: ได้แก่ *Fraxinus mandshurica* [#5] ชื่อสามัญ คือ Manchurian Ash โดยประเทศรัสเซียเป็นผู้ร้องขอให้บรรจุไว้ในบัญชี ถ้าชนิดพืชดังกล่าวมาจากประเทศรัสเซียจะต้องมีหนังสืออนุญาตส่งออก (CITES Export Permit) แต่ถ้าพืชชนิดนี้มาจากประเทศอื่นจะต้องมีหนังสือรับรอง (Certificate) ว่ามีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศที่ไม่ได้ระบุไว้ในบัญชี 3

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมไม้ซุง ไม้แปรรูป และแผ่นไม้บาง

5. การใช้ประโยชน์

นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ และเนื้อไม้ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์

OLEACEAE

ภาพจาก https://plantsdutchgrowers.ca

ภาพจาก
https://www.wooddoorsmanufacturer.com

ภาพจาก
https://www.wood-database.com

Fraxinus mandshurica
พืชอนุรักษ์บัญชี 3
จากประเทศรัสเซีย

วงศ์ ORCHIDACEAE (ออร์คิดาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Orchids หรือ กล้วยไม้

2. ลักษณะทั่วไป

พืชล้มลุก อายุหลายปี ลำต้นมีหลากหลายรูปแบบ กลุ่มที่มีลักษณะเด่น คือ มีลำต้นส่วนที่โป่งพองคล้ายต้นกล้วย เรียกว่า ลำลูกกล้วย หรือลำต้นเทียม (pseudobulb) กล้วยไม้แต่ละชนิดมีรูปร่างของลำต้นเทียมที่แตกต่างกัน บางชนิดก็ไม่มี ส่วนลำต้นที่แท้จริง มีลักษณะเป็นไหล (rhizome) เลื้อยไปตามผิววัสดุที่ขึ้นอยู่ ใบ เดี่ยว เรียงตัวสลับ ตรงกันข้าม บางชนิดใบลดรูปไม่เจริญ ลักษณะแผ่นใบแตกต่างกันในแต่ละชนิด ชนิดที่ทิ้งใบก่อนออกดอกมักมีแผ่นใบบาง ส่วนชนิดที่ไม่ทิ้งใบแผ่นใบมักอวบ หนา ราก มีทั้งเป็นแบบรากอากาศ รากกึ่งอากาศ บางชนิดระบบรากเป็นแบบรากฝอยธรรมดา เรียกว่าไม้ดิน ดอก มีกลีบ 6 กลีบ แบ่งเป็น กลีบเลี้ยง 3 กลีบ อยู่วงนอกสุด ถัดมาเป็นกลีบดอกมี 3 กลีบ กลีบที่อยู่ตรงกลางมักมีลักษณะเด่นและสวยงามกว่ากลีบอื่นๆ เรียกว่ากลีบปาก กล้วยไม้มีทั้งดอกเดี่ยวและดอกช่อ ดอกสมบูรณ์เพศ ผล เป็นผลแห้งแตก เมล็ดมีขนาดเล็กจำนวนมาก

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์กล้วยไม้ (Orchidaceae) เป็นพืชวงศ์ใหญ่มีการกระจายพันธุ์ทั่วโลก ขณะนี้สามารถจำแนกได้ 880 สกุล ประมาณ 22,000 ชนิด ประเทศไทยเป็นถิ่นกำเนิดของกล้วยไม้ประมาณ 183 สกุล 1,224 ชนิด

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์กล้วยไม้ (Orchidaceae) ทุกชนิดเป็นพืชอนุรักษ์

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: มี 2 สกุล ได้แก่ สกุลรองเท้านารี *Paphiopedilum* ซึ่งเป็นรองเท้านารีในเขตร้อนชื้น สกุล *Phragmipedium* (รองเท้านารีในเขตหนาว) และกล้วยไม้อีก 6 ชนิด ได้แก่ *Aerangis ellisii, Dendrobium cruentum* (เอื้องปากนกแก้ว), *Laelia jongheana, Laelia lobata, Peristeria elata* และ*Renanthera imschootiana* ประเทศไทยเป็นถิ่นกำเนิดของกล้วยไม้รองเท้านารีสกุล *Paphiopedilum* ซึ่งมีประมาณ 17-19 ชนิด และเอื้องปากนกแก้ว

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิตและส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น ต้นอ่อนจากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อหรือไม้ขวด

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ ทุกชนิดในวงศ์ ORCHIDACEAE[11#4] ยกเว้นชนิดที่อยู่ในบัญชี 1 ตัวอย่างชนิดพันธุ์บัญชี 2 เช่น สิงโตสยาม (*Bulbophyllum siamense*) กะเรกะร่อน (*Cymbidium aloifolium*) เอื้องผึ้ง (*Dendrobium lindleyi*), ว่านเพชรหึง (*Grammatophyllum speciosum*), ลิ้นมังกร (*Habenaria rhodocheila*), ว่านร่อนทอง (*Ludisia discolor*), ช้างกระ (*Rhynchostylis gigantea*), ฟ้ามุ่ย (*Vanda coerulea*) วานิลลา (*Vanilla planiflora*) ฯลฯ

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิตและส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนหรือที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ ไม้ตัดดอกจากต้นที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม ฝัก ส่วนของฝัก และสิ่งที่ได้มาจากฝักของต้นที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียมของกล้วยไม้สกุล *Vanilla* (วานิลลา)

กล้วยไม้ลูกผสมในบัญชี 2 ไม่ถือว่าเป็นพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 การนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่าน ไม่ต้องขอหนังสืออนุญาต (CITES Permit) แต่อนุสัญญาไซเตสยังควบคุมอยู่ ดังนั้น กรมวิชาการเกษตรจึงออกเป็นหนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสมในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ (Other certificate) นอกจากนี้ อนุสัญญาไซเตสยังมีข้อยกเว้นไม่ต้องขอหนังสืออนุญาตสำหรับกล้วยไม้ลูกผสม 4 สกุล ได้แก่ *Cymbidium, Dendrobium, Phalaenopsis* และ *Vanda* โดยต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

1. ต้นกล้วยไม้ต้องมีความสมบูรณ์สม่ำเสมอเหมือนได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม ไม่มีลักษณะเหมือนได้มาจากป่า เช่น ลำต้นบอบช้ำ มีสภาพขาดน้ำ การเจริญเติบโตไม่สม่ำเสมอ มีไลเคน หรือตะไคร่เกาะที่ใบหรือลำต้น หรือมีร่องรอยที่เกิดจากโรคและแมลงทำลาย

2. เงื่อนไขการส่งออก

2.1 กรณีส่งออกในระยะที่ไม่มีดอก (non-flowering state) ต้นกล้วยไม้ต้องบรรจุในกล่องแยกชนิดอย่างน้อยกล่องละ 20 ต้น หรือมากกว่า ต้นกล้วยไม้ในแต่ละกล่องต้องมีความสมบูรณ์สม่ำเสมอ พร้อมกับแนบใบรายการสินค้า (invoice) ไว้ในกล่อง

2.2 กรณีส่งออกในระยะที่มีดอก (flowering state) แต่ละต้นต้องมีดอกบานเต็มที่อย่างน้อยหนึ่งดอก และไม่จำกัดจำนวนในการส่งออก โดยติดป้ายชื่อที่ต้นกล้วยไม้ หรือติดรายละเอียดชื่อลูกผสม ชื่อผู้รับและประเทศปลายทางที่กล่องให้ชัดเจน

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

ส่วนใหญ่นิยมนำมาเป็นไม้ดอกไม้ประดับ แต่หลายชนิดมีคุณสมบัติเป็นสมุนไพร เช่น สกุลหวาย (*Dendrobium*) สกุลว่านเพชรหึง (*Grammatophyllum*) นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีการนำเข้าเทียนหม่า (Tien Ma) หรือ *Gastrodia elata* มาเป็นส่วนผสมของยาสมุนไพรหลายชนิด ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีกล้วยไม้เป็นส่วนผสม การนำเข้า ส่งออกจะต้องมีหนังสืออนุญาตไซเตส

ORCHIDACEAE

Dendrobium cruentum
พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Paphiopedilum callosum
พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Paphiopedilum exul
พืชอนุรักษ์บัญชี 1

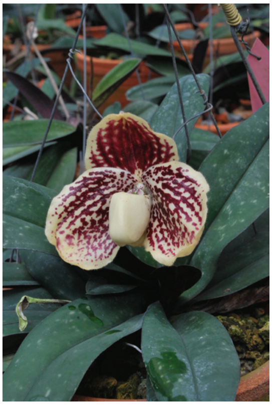

Paphiopedilum godefroyae
พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Phragmipedium sp.
พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Angraecum leonis
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ORCHIDACEAE

Bulbophyllum lilacinum
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Dendrobium indivisum
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Grammatophyllum speciosum
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Habenaria rhodocheila
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Vanda coerulea
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก https://ydun.net
Rhizome *ของ Gastrodia elata*
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Vanilla planifolia
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ OROBANCHACEAE (โอโรบันคาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Broomrape

2. ลักษณะทั่วไป

พืชล้มลุกอายุหลายปี อวบน้ำ เป็นพวก holoparasitic plant คือ ไม่มีคลอโรฟิลล์ เพื่อใช้ในการสังเคราะห์แสง ดำรงชีวิตโดยอาศัยน้ำและธาตุอาหารจากรากพืชที่อิงอาศัยอยู่ ลำต้นมีลักษณะเหมือน cone ของสน หรือผลสับปะรด สูง 40-160 เซนติเมตร ใบ บาง ขนาดเล็ก เรียงแบบเวียน ขอบใบหยักเล็กน้อย ดอกช่อ ออกที่ปลายยอด สีเหลือง มีตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดกลาง ผล เป็นแบบผลแห้งแตก (capsule) เมล็ดมีขนาดเล็กจำนวนมาก

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Orobanchaceae มี 89 สกุล ประมาณ 1,613 ชนิด กระจายพันธุ์ในเขตอบอุ่นถึงร้อน ยกเว้นแถบตะวันออกของทวีปอเมริกาใต้ ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ สกุล *Cistanche* มีประมาณ 27 ชนิด สำหรับชนิด *Cistanche deserticola* พบกระจายพันธุ์ในประเทศจีน และมองโกเลีย พืชอนุรักษ์ชนิดนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Orobanchaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ ชนิด *Cistanche deserticola*#4 **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

รากใช้ทำยาสมุนไพร

OROBANCHACEAE

ภาพจาก http//www.blog.sina.com.cn

ลำต้น

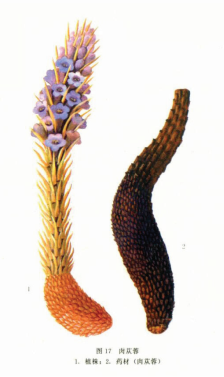

ภาพจาก http//www.nutragreenbio.com/

ภาพจาก http//old.nufargo.com

Cistanche deserticola

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ PALMAE (ปาล์มมี) หรือ ARECACEAE (อะเรคาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป
Palms หรือ ปาล์ม

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้น ลำต้นกลม ไม่แตกกิ่ง มีข้อปล้องเห็นชัดเจน เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว ใบ เดี่ยว หรือใบประกอบแบบขนนก ขนาดใหญ่ ใบอ่อนพับซ้อน ก้านใบใหญ่ ใบมักติดเวียนอยู่ตอนปลายลำต้น ดอก ช่อ มีกาบประดับที่แข็งเหนียวขนาดใหญ่หุ้มรองรับไว้ ผล มีเนื้อนุ่ม และมีเนื้อชั้นในแข็งมาก

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Palmae มีประมาณ 185 สกุล ประมาณ 2,522 ชนิด กระจายพันธุ์ทั่วโลก มีบางชนิดเป็นชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่น เช่น ปาล์มในประเทศมาดากัสการ์ที่มีสถานภาพเสี่ยงต่อการใกล้สูญพันธุ์ พืชอนุรักษ์ในวงศ์นี้มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. พืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Palmae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 9 สกุล 10 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: มี 1 ชนิด ได้แก่ *Dypsis decipiens* **กฎระเบียบทางการค้า ไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: มี 8 ชนิด ได้แก่

- ชนิด *Beccariophoenix madagascariensis*#4, *Dypsis decaryi*#4 **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม (ไม่รวมเมล็ดของชนิด *Beccariophoenix madagascariensis* และ *Dypsis decaryi*)

- ชนิด *Lemurophoenix halleuxii, Marojejya darianii, Ravenea louvelii, Ravenca rivularis, Satranala decussilvae, Voanioala gerardii* **กฎระเบียบทางการค้า ไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชรวมทั้งเมล็ดและส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าวไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: มี 1 ชนิด ได้แก่ *Lodoicea maldivica*[#13] เฉพาะประชากรที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศเซเชลล์ที่เป็นผู้ร้องขอให้บรรจุไว้ในบัญชี ถ้าชนิดพันธุ์ดังกล่าวส่งออกจากประเทศเซเชลล์จะต้องมีหนังสืออนุญาตส่งออก (CITES Export permit) แต่ถ้าพืชชนิดนี้มาจากประเทศอื่นจะต้องมีหนังสือรับรอง (Certificate) ว่ามีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศที่ไม่ได้ระบุไว้ในบัญชี 3

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมเฉพาะส่วนที่เป็นเนื้อในเมล็ด (kernel) ประกอบด้วยเอ็นโดสเปิร์ม (endosperm) เนื้อของผลสด (pulp) หรือเนื้อผลแห้ง (copra) และสิ่งที่แยกมาจากส่วนดังกล่าว

5. การใช้ประโยชน์

ปลูกเป็นไม้ประดับ สำหรับชนิด *Dypsis decaryi* หรือปาล์มสามทาง มีการปลูกในประเทศไทย โดยนำเข้ามาจากประเทศมาดากัสการ์เพื่อปลูกแล้วส่งออก

PALMAE (ARECACEAE)

ภาพจาก https://palmerabajocero.blogspot.com

Dypsis decipiens

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Beccariophoenix madagascariensis

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

PALMAE (ARECACEAE)

Dypsis decaryi

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Lemurophoenix halleuxii

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก https://pacsoa.org.au

Marojejya darianii

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก https://www.palmnutpages.com

Ravenea louvelii

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

PALMAE (ARECACEAE)

ภาพจาก https://www.palmen-koening.de

Ravenea rivularis

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก https://cdn2.arkive.org/

Satranala decussilvae

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก https://www.palmtalk.org

Voanioala gerardii

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Lodoicea maldivica

พืชอนุรักษ์บัญชี 3

จากประเทศเซเชลล์

วงศ์ PAPAVERACEAE (พาพาเวอราซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Poppy

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่ม พืชล้มลุก อายุปีเดียว หรือหลายปี ทุกส่วนของต้นมีขน ใบ เดี่ยว รูปรีแคบ เรียงเป็นกระจุกแบบกุหลาบซ้อน สีเทาเงิน ขอบใบหยักฟันเลื่อย ไม่มีเยื่อก้านใบ ช่อดอกแบบกระจะ มี 4-6 ดอก/ช่อ สีเหลือง ขนาดประมาณ 8 เซนติเมตร ก้านช่อดอกยาวมีใบติด บางครั้งออกเป็นกระจุก ผล เป็นแบบผลแห้งแตก แข็ง เมล็ด ขนาดเล็ก

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Papaveraceae มี 41 สกุล ประมาณ 920 ชนิด กระจายตัวในที่อุณหภูมิปานกลางหรือกึ่งเขตร้อน พบน้อยในเขตร้อน สกุล *Meconopsis* มีประมาณ 45 ชนิด ซึ่งชนิด *Meconopsis regia* พบที่ประเทศเนปาล ที่ระดับความสูงจากน้ำทะเล 3,600-4,300 เมตร พืชอนุรักษ์ชนิดนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Papaveraceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: ได้แก่ *Meconopsis regia*[#1] โดยประเทศเนปาลที่เป็นผู้ร้องขอให้บรรจุไว้ในบัญชี ถ้าชนิดพันธุ์ดังกล่าวส่งออกจากประเทศเนปาลจะต้องมีหนังสืออนุญาตส่งออก (CITES Export permit) แต่ถ้าพืชชนิดนี้มาจากประเทศอื่นจะต้องมีหนังสือรับรอง (Certificate) ว่ามีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศที่ไม่ได้ระบุไว้ในบัญชี 3

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมทุกส่วนของพืชอนุรักษ์ และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชอนุรักษ์ดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ และเรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนหรือที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อในสภาพปลอดเชื้อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ ดอกจากต้นที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

5. การใช้ประโยชน์

ปลูกเป็นไม้ประดับ

PAPAVERACEAE

ภาพจาก http://mononopsisworld.blogspot.com/

ภาพจาก http://www.algonet.se/

ภาพจาก http://www.pinterest.com

Meconopsis regia

พืชอนุรักษ์บัญชี 3

จากประเทศเนปาล

วงศ์ PASSIFLORACEAE (พัสสิฟลอราซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Stinking Passion Flower

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้เลื้อย อวบน้ำ ลำต้นส่วนโคนมักโป่งพองเป็นรูปกรวยหรือเกือบกลม บางชนิดมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางถึง 50 เซนติเมตร เปลือกต้นสีเขียวอมน้ำเงิน ใบ เดี่ยว รูปกลมถึงรูปไข่ เว้าเป็นสามแฉก ขอบใบเรียบ ปลายใบแหลม มือเกาะยาว 4-10 เซนติเมตร ดอก ช่อ ออกที่ซอกใบ ไม่มีก้านช่อดอก สีเขียว กลีบดอกสีเขียวอ่อนถึงขาว ดอกบานออกกลมกว้าง ผล รูปไข่ถึงรูปรี

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Passifloraceae มี 27 สกุล ประมาณ 530 ชนิด มี 1 สกุล ที่เป็นพืชอนุรักษ์ ได้แก่ สกุล *Adenia* มีประมาณ 100 ชนิด ส่วนใหญ่พบในเขตร้อน ชนิดที่เป็นพืชอนุรักษ์เป็นชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นของประเทศมาดากัสการ์ พืชอนุรักษ์สกุลนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Passifloraceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 สกุล 3 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ ชนิด *Adenia fringalavensis, Adenia olaboensis* และ *Adenia subsessilifolia* **กฎระเบียบทางการค้า ไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

นิยมปลูกเป็นไม้ประดับโชว์โขด หรือโชว์หัว (caudex)

PASSIFLORACEAE

ภาพจาก http://www.plantesgrasses.com

Adenia fringalavensis

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://www.midenpicture.com

Adenia olaboensis

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://www.exotic-plants.de

Adenia subsessilifolia

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ PEDALIACEAE (เพดาลิอาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Sesames

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 1-5 เมตร ลำต้นส่วนโคนโป่งพอง ใบ เดี่ยว หยักเว้า มีขนสีขาว ก้านใบยาว บางชนิดก้านใบและเส้นกลางใบแดง ดอก ออกที่ซอกใบใกล้ปลายยอด กลีบดอก สีเหลือง หรือสีชมพู โคนกลีบเชื่อมติดกันเป็นหลอด ด้านในสีแดงเข้ม หรือเป็นเส้นตามยาวสีแดง ปลายกลีบหยักเว้าเป็นห้าแฉก ผล รูปไข่ มีหนามแข็ง บางชนิดปลายหนามเป็นตะขอ

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Pedaliaceae มี 14 สกุล ประมาณ 67 ชนิด ส่วนใหญ่พบในเขตร้อนประเทศแถบเส้นศูนย์สูตร มี 1 สกุล ที่เป็นพืชอนุรักษ์ ได้แก่ สกุล *Uncarina* มีประมาณ 11 ชนิด เป็นพืชเฉพาะถิ่นของประเทศมาดากัสการ์

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Pedaliaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 สกุล 2 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ *Uncarina grandidieri* และ *Uncarina stellulifera* **กฎระเบียบทางการค้า ไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืช และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าวไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

นิยมปลูกเป็นไม้ประดับโชว์โขด หรือโชว์หัว (caudex) แต่คนท้องถิ่นนิยมนำมาทำเป็นแชมพูรักษารังแค หรือใช้ประโยชน์เป็นสมุนไพรพื้นบ้าน

PEDALIACEAE

Uncarina grandidieri
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://fleurizon.com/

Uncarina stellulifera
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ PINACEAE (ไพเนซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Guatemala fir หรือ สนเขา

2. ลักษณะทั่วไป

พืชจำพวกสน เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 2 - 10 เมตร แตกกิ่งแบบตรงกันข้ามหรือแบบเวียนรอบต้น เรือนยอดมักเป็นพุ่มกลม ใบ เดี่ยว อยู่รวมกันเป็นกระจุกๆ ละ 1- 8 ใบ แล้วแต่ชนิด มีลักษณะคล้ายเข็ม ที่โคนกลุ่มใบมีกาบเยื่อหุ้มไว้ อวัยวะสืบพันธุ์เพศเมียมีลักษณะใหญ่เป็นกรวยแข็ง เป็นเกล็ดเวียนโดยรอบ ส่วนอวัยวะสืบพันธุ์เพศผู้มีลักษณะเป็นกรวยเช่นกัน แต่มีขนาดเล็ก ยาวประมาณ 0.5-6 เซนติเมตร เมล็ดเล็กมีปีก 2 ข้าง

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Pinaceae มี 11 สกุล ประมาณ 255 ชนิด สกุล *Abies* ประมาณ 48 ชนิด มีการกระจายพันธุ์ในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกากลาง ยุโรป เอเชีย และแอฟริกาเหนือ ชนิด *Abies guatemalensis* กระจายพันธุ์ในประเทศฮอนดูรัส เม็กซิโก เอลสวาดอร์ กัวเตมาลา สกุล *Pinus* มีประมาณ 130 ชนิด มีกระจายพันธุ์ทั่วไปทางซีกโลกเหนือ อเมริกากลาง แถบเทือกเขาหิมาลัย แอฟริกาตอนบน จีน ญี่ปุ่น ไปจนถึงภูมิภาคมาเลเซีย พืชอนุรักษ์วงศ์นี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Pinaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 2 ชนิด ใน 2 สกุล

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: ได้แก่ ชนิด *Abies guatemalensis* **กฎระเบียบทางการค้าไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิตและส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: ได้แก่ ชนิด *Pinus koraiensis*[#5] โดยประเทศรัสเซียเป็นผู้ร้องขอให้บรรจุไว้ในบัญชี ถ้าชนิดพันธุ์ดังกล่าวส่งออกจากประเทศรัสเซียจะต้องมีหนังสืออนุญาตส่งออก (CITES Export permit) แต่ถ้าพืชชนิดนี้มาจากประเทศอื่นจะต้องมีหนังสือรับรอง (Certificate) ว่ามีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศที่ไม่ได้ระบุไว้ในบัญชี 3

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมเฉพาะ ไม้ซุง ไม้ที่เลื่อยแล้ว และไม้แผ่นอัด

5. การใช้ประโยชน์

ชนิด *Abies guatemalensis* เป็นไม้ประดับเพื่อการตกแต่งในเทศกาลคริสต์มาส ส่วน *Pinus koraiensis* เป็นทั้งไม้ประดับ และเนื้อไม้ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์

PINACACEAE

ภาพจาก http://static.panoramio.com/

Abies guatemalensis

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

ภาพจาก http://plants.chaletnusery.com/

ภาพจาก http://www.cnseed.org

Pinus koraiensis

พืชอนุรักษ์บัญชี 3

จากประเทศรัสเซีย

วงศ์ PODOCARPACEAE (โพโดคาร์ปาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Podocarps หรือ พญาไม้

2. ลักษณะทั่วไป

พืชจำพวกสนชนิดหนึ่ง ไม้ยืนต้น สูงถึง 15 เมตร ลำต้นแตกกิ่งจำนวนมาก เรียงเป็นวง เปลือกต้นน้ำตาลดำ หลุดล่อนง่าย ใบ เรียงแบบเวียน มีลักษณะเรียวยาว หรือรูปใบหอก ปลายใบแหลม อวัยวะสร้างเซลล์สืบพันธุ์แยกกันอยู่คนละต้น อวัยวะสืบพันธุ์ เพศผู้ (male cone) ขนาด 1-2 เซนติเมตร ออกตามซอกใบ อวัยวะสืบพันธุ์เพศเมีย (female cone) มีกาบหุ้มบริเวณโคนก้าน อวัยวะเพศเมียมีอายุประมาณ 1 ปี จึงจะสามารถสร้างละอองเกสรที่มีลักษณะเป็นปีกได้ เมล็ดมีเปลือกนิ่มหุ้ม ไม่มีปีก

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Podocarpaceae มีประมาณ 20 สกุล ประมาณ 191 ชนิด สกุล *Podocarpus* มีประมาณ 108 ชนิด แพร่กระจายพันธุ์มากในแถบทวีปออสเตรเลีย หมู่เกาะนิวคาลีโดเนีย นิวซีแลนด์ มีกระจายพันธุ์เล็กน้อยในแถบทวีปเอเชีย และอเมริกาใต้ พบในป่าดงดิบทั่วไป ในที่ระดับสูงจากน้ำทะเลประมาณ 500 - 1,300 เมตร ชนิด *Podocarpus parlatorei* พบแพร่กระจายพันธุ์ในประเทศอาร์เจนตินา และโบลิเวีย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Podocarpaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 2 ชนิด ใน 1 สกุล

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: ได้แก่ ชนิด *Podocarpus parlatorei* **กฎระเบียบทางการค้าไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: ได้แก่ ชนิด *Podocarpus neriifolius*[#1] โดยประเทศเนปาลเป็นผู้ร้องขอให้บรรจุไว้ในบัญชี ถ้าชนิดพันธุ์ดังกล่าวส่งออกจากประเทศเนปาลจะต้องมีหนังสืออนุญาตส่งออก (CITES Export permit) แต่ถ้าพืชชนิดนี้มาจากประเทศอื่นจะต้องมีหนังสือรับรอง (Certificate) ว่ามีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศที่ไม่ได้ระบุไว้ในบัญชี 3

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

5. การใช้ประโยชน์

ไม้ประดับประเภทไม้บอนไซ เนื้อไม้ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์

PODOCARPACEAE

ภาพจาก http://tropical.theferns.info

Podocarpus parlatorei
พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Podocarpus neriifolius
พืชอนุรักษ์บัญชี 3
จากประเทศเนปาล

วงศ์ PORTULACACEAE (พอร์ทูลาคาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Portulacas, Purslanes, Lewisias หรือวงศ์ผักเบี้ยหิน

2. ลักษณะทั่วไป

พืชล้มลุกอวบน้ำ อายุหลายปี มักเลื้อยไปตามพื้นดิน เนื้อเยื่อเป็นเมือก มียางขม การเติบโตของลำต้น แผ่กระจาย ผิวลำต้นเป็นมัน ใบ เดี่ยว อวบน้ำ รูปหอกถึงเกือบกลม ออกตรงข้าม หรือเรียงสลับ บางชนิดเรียงแบบกุหลาบซ้อน มีเยื่อก้านใบลักษณะเป็นเส้นขน ผิวใบมัน ดอก เดี่ยวหรือดอกช่อ ถ้าเป็นดอกช่อจะออกเป็นกระจุก แยกแขนง หรือเป็นก้อน ตามปลายยอด หรือตามซอกใบ ถ้าดอกเดี่ยวจะออกตามซอกใบ ดอกมีหลายสี กลีบดอก บางนิ่ม ช้ำง่าย สีสดใส ผล เป็นแบบผลแห้งแตกตามขวาง หรือแตกตามพู เมล็ดมีอาหาร สะสม รูปเลนส์ แบน

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Portulacaceae มีประมาณ 20 สกุล ประมาณ 580 ชนิด แพร่กระจายพันธุ์ทั่วโลก สกุล *Anacampseros* มีประมาณ 22 ชนิด พบแพร่กระจายพันธุ์ในแอฟริกาใต้ สกุล *Avonia* มีประมาณ 14 ชนิด แพร่กระจายพันธุ์ในทวีปแอฟริกา ส่วนใหญ่พบในประเทศนามิเบีย มีบางชนิดพบในประเทศโมซัมบิค ซิมบับเว และบอสวานา ชนิด *Lewisia serrata* เป็นชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นของรัฐเนวาดา ประเทศสหรัฐอเมริกา พืชอนุรักษ์ทั้ง 3 สกุลไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Portulacaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 3 สกุล กับ 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: –

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: มี 2 สกุล กับ 1 ชนิดได้แก่

- ทุกชนิดในสกุล *Anacampseros*[#4] เช่น *Anacampseros crinita, Anacampseros baeseckei, Anacampseros rufescens* ฯลฯ
- ทุกชนิดในสกุล *Avonia*[#4] เช่น *Avonia dinteri, Avonia recurvata* ฯลฯ
- ชนิด *Lewisia serrata*[#4]

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: –

5. การใช้ประโยชน์

เป็นไม้ประดับ

PORTULACACEAE

Anacampseros baeseckei

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Anacampseros rufescens

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

PORTULACACEAE

Avonia dinteri
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Avonia quinaria
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://ptech.cocolog-nifly.com

Lewisia serrata
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ PRIMULACEAE (พริมูลาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Cyclamens หรือ พริมโรส

2. ลักษณะทั่วไป

พืชล้มลุก อายุหลายปี มีหัวสะสมอาหารใต้ดิน ใบและดอกเกิดจากตาที่อยู่ด้านบนของหัว ใบ เดี่ยว รูปเกือบกลม หรือรูปหัวใจ ขนาดประมาณ 2 นิ้ว ขอบใบเรียบ หรือหยักเล็กน้อย บางชนิดใบมีลายสีเงิน หลังใบสีแดง ก้านใบยาว ดอก เดี่ยว มีสีชมพู แดง หรือขาว ดอกห้อยลง กลีบดอกมี 5 กลีบ หงายกลับขึ้น เมื่อบานจะมีรูปร่างคล้ายผีเสื้อ

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Primulaceae มี 68 สกุล ประมาณ 2,788 ชนิด มี 1 สกุล ที่เป็นพืชอนุรักษ์ ได้แก่ สกุล *Cyclamen* มีประมาณ 20 ชนิด กระจายพันธุ์แถบเมดิเตอร์เรเนียน จากประเทศสเปน ถึงอิหร่าน เป็นพืชท้องถิ่นทางตอนใต้ของทวีปยุโรป ทางตะวันตกของทวีปเอเชีย และบางส่วนของทวีปอาฟริกาเหนือ พืชอนุรักษ์สกุลนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Primulaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 สกุล

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: –

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ ทุกชนิดในสกุล *Cyclamen*[11 #4] เช่น *Cyclamen creticum, Cyclamen persicum, Cyclamen graecum, Cyclamen cilicium, Cyclamen coum, Cyclamen purpurascens* ฯลฯ **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้นเมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม และต้นที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียมของชนิด *Cyclamen persicum* แต่ข้อยกเว้นของชนิดพันธุ์นี้ไม่รวมถึง การทำการค้าหัวในระยะพักตัว (dormant tuber) กล่าวคือ ถ้ามีการนำเข้า ส่งออกหัวพันธุ์ของชนิด *Cyclamen persicum* จะต้องมีหนังสืออนุญาตไซเตส แต่ถ้านำเข้า ส่งออกต้นในระยะที่มีดอกหรือไม่มีดอกไม่ต้องมีหนังสืออนุญาตไซเตส

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: –

5. การใช้ประโยชน์

ปลูกเป็นไม้ประดับ

PRIMULACEAE

Cyclamen sp.
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://www.edgewoodgardens.net.com
Cyclamen coum
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://www.en.wikipedia.org
Cyclamen hederifolium
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://www.en.wikipedia.org
Cyclamen purpurascens
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://www.srgc.org.uk/
หัว *Cyclamen persicum*
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://d3t0t2nqwmr1c9.cloudfront.net/
ต้นพร้อมดอก
Cyclamen persicum
ไม่ใช่พืชอนุรักษ์

วงศ์ RANUNCULACEAE (รานุนคูลาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Golden seals, Yellow adonis, Yellow root หรือพวงแก้วกุดั่น

2. ลักษณะทั่วไป

พืชล้มลุก อายุหลายปี ไม้เลื้อย หรือไม้พุ่ม ต้นสูง 10-50 เซนติเมตร เนื้อไม้อ่อน บางชนิดลำต้นมีขน มีเหง้าและหัวใต้ดิน ใบ เดี่ยว ติดเรียงแบบสลับ ใบแฉกแบบนิ้วมือ หรือใบเป็นเส้น ขอบใบจัก ก้านใบแผ่ออกเป็นกาบ ไม่มีหูใบ ช่อดอก แบบกระจุกแยกแขนง บางชนิดเป็นดอกเดี่ยว สีเหลือง หรือขาวออกตามปลายยอด ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงมีลักษณะคล้ายกลีบดอกแต่สีแตกต่างกัน กลีบดอกมี 5 กลีบ หรืออาจลดรูปเป็นต่อมเล็กๆ เป็นถุง หรือเป็นเกล็ด ผล แบบผลกลุ่ม มีผลย่อยแบบแก่แตกแนวเดียว เมล็ด ล่อนมีเนื้อมีจำนวนมาก

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Ranunculaceae มีประมาณ 65 สกุล ประมาณ 2,377 ชนิด สกุล *Adonis* มีประมาณ 32 ชนิด สกุล *Hydrastis* มีเพียงชนิดเดียว คือ *Hydrastis canadensis* เป็นพืชเฉพาะถิ่นของรัฐโอไฮโอ ประเทศสหรัฐอเมริกา พืชอนุรักษ์ทั้ง 2 สกุลนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Ranunculaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์มี 2 ชนิด ใน 2 สกุล

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: มี 2 ชนิด ได้แก่

- ชนิด *Adonis vernalis*#2 **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชและสิ่งที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด เรณู และผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่บรรจุหีบห่อพร้อมจำหน่ายแบบปลีก กล่าวคือ การนำเข้า ส่งออกทุกส่วนของพืช และสิ่งที่แยกหรือสกัดจากพืชดังกล่าว จะต้องมีหนังสืออนุญาตไซเตส แต่ถ้าเป็นผลิตภัณฑ์ที่สำเร็จรูปได้มาจากชนิดนี้จะไม่ถูกควบคุมโดยอนุสัญญา

- ชนิด *Hydrastis canadensis*#8 **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมเฉพาะทุกส่วนบางส่วน และผงที่ได้จากส่วนที่อยู่ใต้ดิน (เช่น ราก เหง้า) กล่าวคือ การนำเข้า ส่งออกส่วนที่อยู่ใต้ดิน เช่น ราก เหง้า รวมถึงผงที่บดมาจากรากและเหง้าดังกล่าว จะต้องมีหนังสืออนุญาตไซเตส แต่ถ้าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากชนิดนี้จะไม่ถูกควบคุมโดยอนุสัญญา

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

เป็นพืชสมุนไพร

R

RANUNCULACEAE

ภาพจาก http://luirig.altervista.org

ภาพจาก http://luirig.altervista.org

Adonis vernalis

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://blog.chestnutherbs.com/

ภาพจาก http://www.motherearthliving.com/

เหง้า

ภาพจาก http://www.gaiagarden.com/

ผงที่บดจากเหง้า

Hydrastis canadensis

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ ROSACEAE (โรซาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป African cherry, Stinkwood หรือกุหลาบ

2. ลักษณะทั่วไป

มีทั้งไม้พุ่มและไม้ยืนต้น ไม่ผลัดใบ สูง 10-24 เมตร เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1 เมตร เปลือกต้นสีน้ำตาลดำ ใบ เดี่ยว รูปไข่ หรือรูปหอก ผิวใบด้านบนมันวาว เรียงแบบสลับ เส้นกลางใบเห็นชัดเจน ปลายใบมน ขอบใบหยัก ซี่ฟัน ก้านใบสีชมพู หรือแดง ใบเมื่อขยี้มีกลิ่นเหมือนอัลมอนด์ ดอก เดี่ยว มีขนาดเล็ก สีขาวหรือเขียวอ่อน มีขน และมีกลิ่นหอม ผล กลม เมื่อสุกสีแดงเข้ม

3. การกระจายพันธุ์

ทั่วโลกมีประมาณ 104 สกุล ประมาณ 4,828 ชนิด กระจายพันธุ์อยู่ทั่วโลก สกุล *Prunus* มีประมาณ 254 ชนิด กระจายพันธุ์ทั่วโลก สำหรับชนิด *Prunus africana* กระจายพันธุ์ในแอฟริกาตะวันออกถึงแอฟริกาใต้ และประเทศมาดากัสการ์ พืชอนุรักษ์ชนิดนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. พืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Rosaceae ทุกชนิดเป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ ชนิด *Prunus africana*[#4] **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

ชนิดพันธุ์นี้อยู่ในสถานภาพเสี่ยงต่อการใกล้สูญพันธุ์ เนื่องจากมีการค้าระหว่างประเทศโดยมีการลอกเปลือกต้นของพืชชนิดนี้มาสกัดทำยาต้านโรคมะเร็ง

ROSACEAE

ภาพจาก http://en.wikipedia.org

ภาพจาก http://www.efloras.org

Prunus africana
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://foreststreesagroforestry.com

ภาพจาก http://www.extract-manufacturer.com

เปลือกต้น *Prunus africana*
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ RUBIACEAE (รูบิอาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Ayuque หรือ เข็ม ยอ

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้พุ่มถึงไม้ยืนต้น สูง 4-7 เมตร เปลือกต้นเรียบ เนื้อไม้สีขาว ใบ เดี่ยว รูปไข่กว้าง ปลายใบแหลม ติดแบบตรงข้าม หรืออยู่ในระนาบเดียวกัน บางครั้งพบออกเป็นกระจุกที่ข้อเดียวกัน เนื้อใบกรอบแข็งหรือเหนียว ดอก สมบูรณ์เพศ สีแดงมีแต้มสีม่วง เมื่อบานเต็มที่สีม่วงเข้ม มีกลิ่นหอมตอนกลางคืน กลีบดอกมี 4 หรือ 5 กลีบ โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ผล แบบแห้งแตก ผลมีเนื้อ หลายเมล็ด

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Rubiaceae มี 609 สกุล ประมาณ 13,673 ชนิด แพร่กระจายพันธุ์อยู่ทั่วโลก สกุล *Balmea* มีเพียงชนิดเดียว คือ *Balmea stormiae* กระจายพันธุ์ในอเมริกาใต้ ขณะนี้คณะกรรมการด้านพืชแห่งอนุสัญญาไซเตสกำลังทบทวนว่าชนิดพันธุ์นี้ อาจสูญพันธุ์ไปจากธรรมชาติแล้ว (extrinct in the wild)

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Rubiaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: ได้แก่ ชนิด *Balmea stormiae* **กฎระเบียบทางการค้าไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

ไม้ใช้ในการก่อสร้าง และทำเฟอร์นิเจอร์

RUBIACEAE

ภาพจาก http://www.arkive.org

ภาพจาก http://www.tropicos.org/Image/47548

Balmea stormiae

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

วงศ์ SANTALACEAE (ซันทาลาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Sandalwoods

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้น สูง 1.5-9 เมตร เปลือกต้นแตกเป็นร่อง กิ่งมักโค้งลง ใบ เดี่ยว เรียงสลับ บางครั้งพบออกเป็นกระจุกที่ข้อเดียวกัน เนื้อใบหนา กรอบแข็งหรือเหนียว รูปรี หรือรูปรีแกมขอบขนาน โคนใบรูปลิ่ม ปลายใบเรียวแหลม ดอก สมบูรณ์เพศ ดอกมีขนาดเล็กมาก กลีบดอกสีเหลืองอมเขียว กลีบมี 5 กลีบ โคนเชื่อมติดกัน เป็นหลอด ผล รูปรี ผลมีเนื้อเมื่อสุกสีแดง

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Santalaceae มีประมาณ 42 สกุล ประมาณ 992 ชนิด แพร่กระจายพันธุ์อยู่ทั่วโลก สกุล *Osyris* มี 3 ชนิด ส่วนใหญ่กระจายพันธุ์ในทวีปแอฟริกา บางชนิดกระจายพันธุ์ในแถบเมดิเตอร์เรเนียน และเอเชียตะวันตก สำหรับชนิด *Osyris lanceolata* หรือ African Sandalwood แพร่กระจายพันธุ์ในแถบทวีปแอฟริกา

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Santalaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ *Osyris lanceolata*[#2] เฉพาะประชากรที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศบุรุนดี, เอธิโอเปีย, เคนยา, รวันดา, ยูกันดา และแทนซาเนีย **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชและสิ่งที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด เรณู และผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่บรรจุหีบห่อพร้อมจำหน่ายแบบปลีก

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

เป็นสมุนไพร ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับ *Pterocarpus santalinus* หรือ Red Sandalwood ของอินเดีย จึงนิยมทำการค้าเพื่อทดแทน Red Sandalwood ที่หายากขึ้น และประเทศอินเดียห้ามส่งออกชนิดพันธุ์นี้ ไม้ใช้แกะสลักเป็นรูปสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อทางศาสนา

SANTALACEAE

ภาพจาก
http://flossilversttredelmediterraneo.blogspot.com

ภาพจาก http://commons.wikimedia.org

ภาพจาก http://www.alibaba.com

Osyris lanceolata

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

จากประเทศบุรุนดี, เอธิโอเปีย, เคนยา, รวันดา, ยูกันดา และแทนซาเนีย

วงศ์ SARRACENIACEAE (ซาร์รักเซนิอาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Trumpet pitchers หรือ ลิ้นงูเห่า

2. ลักษณะทั่วไป

เป็นพืชกินแมลง อยู่ในเขตอบอุ่น เป็นไม้พุ่ม มักอาศัยใกล้แหล่งน้ำหรือที่ชื้นแฉะ ใบ เกิดจากไรโซมที่อยู่ใต้ดิน เรียงแบบกุหลาบซ้อน มีหลายสี เช่น แดง เขียว ขาว หรือมีหลายสีในหนึ่งใบ ใบเปลี่ยนเป็นรูปหลอด หรือกรวย บานผายออกในช่วงบน ปากกรวยจะมีฝาหรือแผ่นแผ่ออกมาเพื่อบังฝน บางชนิดสีสันลวดลายสวยงาม ดอก รูปร่างเหมือนร่มคว่ำลง กลีบดอกมีหลายสี เช่น แดง ม่วง ชมพู เหลือง ขาว ปลายเกสรเพศเมียแผ่เป็นแผ่นขนาดใหญ่ และมีสีสันสวยงาม บางครั้งมีสีแตกต่างจากกลีบดอก

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Sarraceniaceae มี 3 สกุล 32 ชนิด สกุล *Sarracenia* มี 21 ชนิด กระจายพันธุ์ในเขตอบอุ่น เช่น ทวีปอเมริกา พืชอนุรักษ์วงศ์นี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Sarraceniaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์มี 1 สกุล คือ *Sarracenia*

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: มี 3 ชนิด ได้แก่ ชนิด *Sarracenia oreophila, Sarracenia rubra* ssp. *alabamensis* และ *Sarracenia rubra* ssp. *jonesii* และ **กฎระเบียบทางการค้า ไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ ทุกชนิดในสกุล *Sarracenia*[#4] ยกเว้นชนิดที่อยู่ในบัญชีที่ 1 ตัวอย่าง เช่น *Sarracenia alata, Sarracenia purpurea* ฯลฯ **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

ปลูกเป็นไม้ประดับ

SARRACENIACEAE

Sarracenia oreophila
พืชอนุรักษ์บัญชี 1

ภาพจาก http://www.insektenfang.com/
Sarracenia rubra ssp. *alabamensis*
พืชอนุรักษ์บัญชี 1

ภาพจาก http://www.carnivorousplant.org/
Sarracenia rubra ssp. *jonesii*
พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Sarracenia alata
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Sarracenia flava
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Sarracenia rubra
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ SCROPHULARIACEAE (สครอบฟูลาริเอซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Kutki

2. ลักษณะทั่วไป

พืชล้มลุก อายุหลายปี ลำต้นใต้ดิน (Rhizome) ยาว 15-25 เซนติเมตร ใบ เดี่ยว ติดเป็นแบบวงรอบข้อ ขอบใบหยักเป็นซี่ฟัน ดอก แบบช่อเชิงลด ออกที่ซอกใบใกล้ปลายยอด สมบูรณ์เพศ ก้านช่อดอกยาว ดอกสีน้ำเงินอมม่วง ขนาดประมาณ 8 มิลลิเมตร ก้านเกสรเพศผู้ยาวโผล่พ้นกลีบดอก ผล แบบผลแห้งแตก ขนาดประมาณ 1.3 เซนติเมตร เมล็ดมีจำนวนมาก

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Scrophulariaceae มี 76 สกุล ประมาณ 1,576 ชนิด สกุล *Picrorhiza* มี 5 ชนิด แพร่กระจายพันธุ์แถบตะวันตกของเทือกเขาหิมาลัย ที่ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 3,000-5,000 เมตร ได้แก่ รัฐสิกขิม แคชเมียร์ ประเทศอินเดีย และเนปาล พืชอนุรักษ์สกุลนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. พืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Scrophulariaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ ชนิด *Picrorhiza kurrooa*[#2] **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชและสิ่งที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด เรณู และผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่บรรจุหีบห่อพร้อมจำหน่ายแบบปลีก (ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสารสกัดของชนิดนี้และบรรจุเป็นหีบห่อพร้อมจำหน่ายถือว่าอนุสัญญาไซเตสไม่ควบคุม)

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

เป็นพืชสมุนไพร รากและลำต้นใต้ดินเป็นส่วนผสมของยาที่รักษาโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินอาหาร

SCROPHULARIACEAE

ภาพจาก http://www.butbn.cas.cz

ต้น

ภาพจาก http://www.alibaba.com

เหง้าแห้ง (Dried rhizome)

Picrorhiza kurrooa

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ STANGERIACEAE (สตังเกริอาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Stangerias

2. ลักษณะทั่วไป

พืชไม่มีดอกแท้ (Gymnosperm) ลักษณะคล้ายปรงและเฟิน ใบประกอบแบบขนนก ส่วนของลำต้นจะอยู่ใต้ดิน รากมีลักษณะเหมือนหัวแครอท อวัยวะสร้างเซลล์เพศเกิดเป็นกลุ่มรวมกันที่ปลายยอดกลางกลุ่มใบ เป็นพืชแยกเพศอยู่ต่างต้น ผสมพันธุ์ด้วยแมลง โดยส่วนสืบพันธุ์เพศผู้จะมีกลิ่นเพื่อล่อแมลง ผลขนาด 2-3 เซนติเมตร

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Stangeriaceae มี 2 สกุล จำนวนเพียง 3 ชนิด จัดเป็นพืชอนุรักษ์ทั้งหมด แพร่กระจายพันธุ์ตั้งแต่เขตอบอุ่นจนถึงเขตร้อน สกุล *Bowenia* เป็นพืชเฉพาะถิ่นของประเทศออสเตรเลีย สกุล *Stangeria* เป็นพืชเฉพาะถิ่นของประเทศแอฟริกาใต้ และสกุลนี้มีเพียงชนิดเดียว คือ *Stangeria eriopus*

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Stangeriaceae ที่จัดเป็นพืชอนุรักษ์ทั้งหมด ดังนี้

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: ได้แก่ ชนิด *Stangeria eriopus* **กฎระเบียบทางการค้าไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ สกุล *Bowenia*[#4] มีเพียง 2 ชนิด ได้แก่ *Bowenia serrulata* และ *Bowenia spectabilis* **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตและส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

ปลูกเป็นไม้ประดับ

STANGERIACEAE

ภาพจาก http://www. Junglemusic.net

Stangeria eriopus

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

ภาพจาก

http://www. Florawww.eeb.uconn.edu/

โคนเพศผู้ของ *Stangeria eriopus*

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

ภาพจาก http://www.pacsoa.org.au

Bowenia serrulata

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://keys.trin.org.au

Bowenia spectabilis

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ TAXACEAE (ทักซาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Himalayan Yew

2. ลักษณะทั่วไป

พืชจำพวกสน ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก บางชนิดเป็นไม้พุ่ม เปลือกต้นมีสีแดง ใบ เดี่ยว แบน รูปหอก สีเขียวเข้ม เรียงแบบเวียน โคนใบบิด เหมือนใบเรียงเป็นสองแถว เป็นพืชไม่มีดอกแท้ พืชแยกเพศอยู่คนละต้น บางครั้งอยู่ต้นเดียวกัน ส่วนสืบพันธุ์เพศผู้ (male cones) กลม ขนาด 3–6 มิลลิเมตร ส่วนสืบพันธุ์เพศเมียพัฒนาจนคล้ายผลมีเนื้อ เรียกว่า aril เมื่อสุกสีแดง มี 4-7 เมล็ด

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Taxaceae มี 6 สกุล ประมาณ 31 ชนิด สกุล *Taxus* มีประมาณ 9 ชนิด แพร่กระจายพันธุ์ในทวีปยุโรป ทวีปเอเชีย ทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ พืชอนุรักษ์วงศ์นี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Taxaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 สกุล 5 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: มี 5 ชนิด ได้แก่ *Taxus chinensis*[#2], *Taxus cuspidata*[12 #2], *Taxus fuana*[#2], *Taxus sumatrana*[#2] และ *Taxus walliciana*[#2] (รวมถึง ชนิดหรือกลุ่มย่อยภายในชนิดพันธุ์ดังกล่าว) **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชและสิ่งที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด เรณู และผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่บรรจุหีบห่อพร้อมจำหน่ายแบบปลีก และต้นที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียมของชนิด *Taxus cuspidata* ที่ปลูกในกระถางหรือภาชนะปลูกที่มีขนาดเล็ก โดยการค้าแต่ละครั้งมีฉลากหรือเอกสารที่แสดงชื่อของชนิดและข้อความที่ระบุว่า “ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม”

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

เนื้อไม้ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ และบางชนิดนิยมปลูกเป็นไม้ประดับ เช่น ชนิด *Taxus cuspidata* ที่เป็นไม้ยืนต้นขนาดเล็ก ประเทศสหรัฐอเมริกานิยมปลูกเป็นไม้ประดับและนิยมทำเป็นไม้บอนไซ

TAXACEAE

ภาพจาก http://www.treetopics.com

Taxus chinensis

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://www.pinterest.com

Taxus cuspidata

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://www.kib.ac.cn/

Taxus fuana

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://commons.wikimedia.org

Taxus sumatrana

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://fkims.org/

Taxus wallichiana

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ THYMELAEACEAE (ทีเมเลอาซีอี) หรือ AQUILARIACEAE (อะควิลาเรียซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Agarwood, Ramin หรือ กฤษณา

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูงได้ถึง 40 เมตร ไม้เนื้ออ่อน เปลือกต้นสีเทาหรือสีน้ำตาลอ่อน เปลือกแตกเป็นร่องเล็กตื้นและแตกถี่ขนานกันไปตามแนวยาวของลำต้น เปลือกในสีเหลืองถึงขาวอ่อน หนาประมาณ 1-5 เซนติเมตร เปลือกเหนียวสามารถลอกออกได้เป็นแผ่นโดยไม่ขาดออกจากกัน ใบ เดี่ยว เรียงตัวแบบสลับ รูปไข่ หรือรูปขอบขนาน ปลายใบเรียวแหลม โคนใบแหลม ผิวใบมัน ใบอ่อน และกิ่งอ่อน มีขนสั้นแววคล้ายไหมปกคลุม ดอกสมบูรณ์เพศ ออกเป็นช่อตามซอกใบหรือปลายยอด ดอกสีขาวอมเขียว กลีบดอกไม่ชัดเจนมีลักษณะเป็นเกล็ด กลีบเลี้ยงมี 5 กลีบ เชื่อมติดกันที่โคน ที่ปลายแยกออกเป็น 5 แฉก เกสรตัวผู้ 10 อัน ก้านเกสรตัวผู้ ผลเป็นแบบแห้งแตก รูปร่างคล้ายกับไข่กลับ เมล็ดมี 1 หรือ 2 เมล็ด

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Thymelaeaceae มี 54 สกุล ประมาณ 938 ชนิด สกุล *Aquilaria* มีประมาณ 15 ชนิด พบกระจายพันธุ์ที่ประเทศบังคลาเทศ ภูฏาน อินเดีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย พม่า ฟิลิปปินส์ สิงค์โปร์ และไทย ในประเทศไทยเป็นแหล่งแพร่กระจายพันธุ์ของกฤษณา จำนวน 5 ชนิด ได้แก่ *Aquilaria malaccensis, Aquilaria crassna, Aquilaria hirta, Aquilaria rugosa* และ *Aquilaria subintegra* สกุล *Gyrinops* มี 9 ชนิด กระจายพันธุ์ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สำหรับประเทศไทยมี 1 ชนิด ได้แก่ *Gyrinops vidalii* สกุล *Gonystylus* มี 32 ชนิด กระจายพันธุ์ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สกุลนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Thymelaeaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 3 สกุล

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: มี 3 สกุล ได้แก่

- ทุกชนิดในสกุล *Aquilaria*#14 เช่น กฤษณา หรือ ไม้หอม (*Aquilaria malaccensis*), *Aquilaria, hirta, Aquilaria crassna, Aquilaria rugosa* ฯลฯ
- ทุกชนิดในสกุล *Gyrinops*#14 เช่น *Gyrinops vidalii* ฯลฯ

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว รวมถึงชิ้นไม้ ลูกปัด ลูกประคำ และสิ่งแกะสลัก ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อน หรือที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ ผล ใบ ผงไม้กฤษณาที่กลั่นแล้ว รวมทั้ง ผงไม้กฤษณาที่กลั่นแล้วและนำไปขึ้นรูปเป็นรูปทรงต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่บรรจุภาชนะพร้อมจำหน่ายแบบปลีก

- ทุกชนิดในสกุล *Gonystylus*#4 เช่น *Gonystylus confusus* ฯลฯ

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อน ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

สกุล *Aquilaria* และ *Gonystylus* เนื้อไม้มีน้ำมันหอมระเหยใช้สำหรับจุดดม หรือนำมากลั่นเป็นน้ำมันสำหรับเป็นส่วนผสมในน้ำหอมและยาสมุนไพร ส่วนสกุล *Gonystylus* ทำการค้าในรูปแบบไม้ซุง ไม้ท่อน มีชื่อสามัญทางการค้าเรียกว่า ไม้รามิน (Ramin)

THYMELAEACEAE

ลักษณะสินค้าและผลิตภัณฑ์จากกฤษณาที่อนุสัญญาไซเตสควบคุมและข้อยกเว้น

ควบคุม		ข้อยกเว้น
 น้ำมันกฤษณา (Agarwood oil)	 ไม้ซุง (Agarwood log)	 ขี้เลื่อยที่สกัดน้ำมันแล้ว (exhausted sawdust)
 ไม้ (wood)	 ชิ้นไม้ (chip)	 ผล (fruit)
 ราก (root)	 ขี้เลื่อยที่ยังไม่สกัด (non-exhausted sawdust)	 เมล็ด (seed)
 รูปแกะสลัก (wood)	 ลูกประคำ (prayer beads)	 ใบ (leave)

THYMELAEACEAE

ลักษณะสินค้าและผลิตภัณฑ์จากกฤษณาที่อนุสัญญาไซเตสควบคุมและข้อยกเว้น

ควบคุม		ข้อยกเว้น
ต้นกล้า (seedling)	ต้น (plant)	ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปต่างๆ ที่พร้อมจำหน่ายแบบปลีก

วงศ์ TROCHODENDRACEAE (โตรโคเดนดราซีอี) TETRACENTRACEAE (เตตราเซนตราซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Tetracentron

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้นขนาดกลาง ผลัดใบ เรือนยอดกลม กว้าง ใบรูปหัวใจ ปลายใบแหลม เรียงแบบสลับ ผิวใบย่น เส้นใบมี 5-7 เส้น ขอบใบหยัก ใบอ่อนมีสีแดง ดอก ช่อแบบกระจะ ขนาดเล็ก สมบูรณ์เพศ สีเหลืองอมเขียว ไม่มีกลีบดอก กลีบเลี้ยง มี 4 กลีบ เกสรเพศผู้ 4 อัน รังไข่มี 4 พู ผลมี 4 พู เป็นร่องลึก แต่ละพูมี 4-6 เมล็ด

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Trochodendraceae มี 2 สกุล 2 ชนิด สกุล *Tetracentron* มีชนิดเดียว คือ *Tetracentron sinense* แพร่กระจายพันธุ์ในแถบเทือกเขาหิมาลัยและประเทศจีนตอนใต้ พืชอนุรักษ์ชนิดนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Trochodendraceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: ได้แก่ ชนิด *Tetracentron sinense*[#1] โดยประเทศเนปาลเป็นผู้ร้องขอให้บรรจุไว้ในบัญชี ถ้าชนิดพันธุ์ดังกล่าวส่งออกจากประเทศเนปาลจะต้องมีหนังสืออนุญาตส่งออก (CITES Export permit) แต่ถ้าพืชชนิดนี้มาจากประเทศอื่นจะต้องมีหนังสือรับรอง (Certificate) ว่ามีถิ่นกำเนิดมาจากประเทศที่ไม่ได้ระบุไว้ในบัญชี 3

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนหรือที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกจากต้นที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

5. การใช้ประโยชน์

เป็นพืชสมุนไพร

TROCHODENDRACEAE

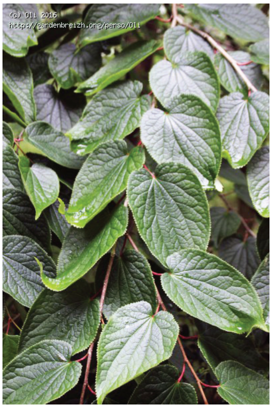

ภาพจาก http://gerdenbreizh.org

ภาพจาก http://gerdenbreizh.org

Tetracentron sinense

พืชอนุรักษ์บัญชี 3

จากประเทศเนปาล

วงศ์ VALERIANACEAE (วาเลอริอานาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Himalayan spikenard

2. ลักษณะทั่วไป

พืชล้มลุก อายุหลายปี ลำต้นเป็นเหง้ายาว 30 ซม. ลำต้นและรากจะผลิตน้ำมันที่ให้กลิ่นหอม ใบ รูปรี ปลายใบแหลม ไม่มีก้านใบ เรียงตัวแบบเวียนถี่ ดอก ช่อแบบซี่ร่มย่อย มีขนาดเล็ก สีชมพู ดอกมีกลิ่นหอมถึงหอมฉุน ส่วนใหญ่ดอกจะมีกลีบประดับ ผล เป็นแบบผลแห้ง เมล็ด เดี่ยว ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Valerianaceae มี 10 สกุล ประมาณ 400 ชนิด กระจายพันธุ์ทั่วโลกยกเว้นในทวีปออสเตรเลีย สกุล *Nardostachys* มี 3 ชนิด สำหรับชนิด *Nardostachys grandiflora* กระจายพันธุ์ในเอเชียตะวันออก บริเวณเทือกเขาหิมาลัย ที่ระดับความสูงจากน้ำทะเล 3,600 – 4,800 เมตร พืชอนุรักษ์ชนิดนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Valerianaceae มี 1 ชนิด ที่เป็นพืชอนุรักษ์

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ *Nardostachys grandiflora*[#2] **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชและสิ่งที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด เรณู และผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่บรรจุหีบห่อพร้อมจำหน่ายแบบปลีก

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

เป็นพืชสมุนไพร

VALERIANACEAE

ภาพจาก http://www.itmonline.org/

ภาพจาก http://golodanie.su

ภาพจาก http://www.pukhaherb.fr/

ราก

ภาพจาก http://www.mdidea.com/

สารสกัดจากราก

Nardostachys grandiflora

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ VITACEAE (วิทาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Grapes

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้เลื้อย อายุหลายปี ลำต้นส่วนโคนอวบอ้วน สูง 1-2 เมตร เปลือกต้นหนา แข็ง มีช่องอากาศยาวสีน้ำตาลจำนวนมาก ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ แข็ง หูใบรูปไข่ ดอก ช่อแบบกระจุก สีเหลืองอมเขียว มีขนสั้นนุ่ม ผล รูปไข่ ผลแก่ สีแดงถึงสีน้ำตาลแดง เมล็ด รูปรี

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Vitaceae มี 16 สกุล ประมาณ 985 ชนิด สกุล *Cyphostemma* มี 253 ชนิด กระจายพันธุ์ในทวีปแอฟริกาส่วนใหญ่จะอยู่ในประเทศมาดากัสการ์ ชนิดที่เป็นพืชอนุรักษ์เป็นพืชเฉพาะถิ่นของประเทศมาดากัสการ์ พืชอนุรักษ์สกุลนี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Vitaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 3 ชนิด ใน 1 สกุล

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ *Cyphostemma elephantopus, Cyphostemma laza* และ *Cyphostemma montagnacii* **กฎระเบียบทางการค้า ไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

ปลูกเป็นไม้ประดับโชว์โขด หรือโชว์หัว (caudex)

VITACEAE

Cyphostemma elephantopus
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Cyphostemma laza
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Cyphostemma montagnacii
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ WELWITSCHIACEAE (เวลวิตชิอาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Welwitschia

2. ลักษณะทั่วไป

พืชอายุหลายปี ลำต้นสั้น มีเนื้อไม้ ไม่แตกกิ่ง มีรากแก้วยาว ใบ ลักษณะเหมือนริบบิ้น สีเขียวอมน้ำเงิน มีเพียง 2 ใบ ซึ่งใบจะยาวไปเรื่อย ๆ ตามอายุของต้นไม้ แล้วจะบิดและเป็นฝอย ใบกว้างถึง 3 เมตร หรือมากกว่า หนา 1.4 เซนติเมตร ดอก แยกเพศอยู่คนละต้น อายุยืน ได้ถึง 1,000 ปี ขยายพันธุ์โดยเมล็ด

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Welwitschiaceae มีเพียงชนิดเดียว เป็น Monotypic คือ *Welwitschia mirabilis* เป็นพืชเฉพาะถิ่นของทะเลทรายนามิบ ประเทศอังโกลา และนามิเบีย พืชอนุรักษ์วงศ์นี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Welwitschiaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ *Welwitschia mirabilis*[#4] **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

ปลูกเป็นไม้ประดับ

WELWITSCHIACEAE

ภาพจาก http://www.pinterest.com

ภาพจาก https://commons.wikimedia.org/

ต้นเพศผู้

ภาพจาก http://41.media.tumblr.com/

ต้นเพศเมีย

Welwitschia mirabilis

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ ZAMIACEAE (ซามิอาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Sago-palm family หรือ ปรงซาเมีย, ปรงแมกซิกัน

2. ลักษณะทั่วไป

พืชไม่มีดอกแท้ หรือพืชเมล็ดเปลือย (Gymnosperm) เป็นไม้พุ่มหรือไม้ยืนต้น ลักษณะลำต้นอ้วนคล้ายปรงหรือปาล์ม ใบ ประกอบแบบขนนก เรียงแบบสลับ หรือ เรียงเวียนเป็นกระจุกที่ปลายยอด เป็นพืชแยกเพศอยู่ต่างต้น ส่วนสืบพันธุ์เพศผู้ (male cone) สร้าง microsporangia ส่วนสืบพันธุ์เพศเมีย (female cone) สร้าง meagasporophyll ลักษณะคล้ายมงกุฎ เมล็ดมีขนาดใหญ่ บางครั้งขนาดเท่าไข่ห่าน

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Zamiaceae มี 7 สกุล ประมาณ 213 ชนิด ซึ่งทั้งหมดจัดเป็นพืชอนุรักษ์ สกุล *Lepidozamia* และ *Macrozamia* กระจายพันธุ์ในทวีปออสเตรเลีย สกุล *Ceratozamia, Dioon, Microcycas* และ *Zamia* กระจายพันธุ์ในเขตอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ และ *Encephalartos* กระจายพันธุ์ในทวีปแอฟริกา พืชอนุรักษ์วงศ์นี้ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Zamiaceae ทุกชนิดเป็นพืชอนุรักษ์

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: มี 2 สกุล กับ 2 ชนิด

- ทุกชนิดในสกุล *Ceratozamia* เช่น *Ceratozamia mexicana, Ceratozamia miqueliana*
- ทุกชนิดในสกุล *Encephalartos* เช่น *Encephalartos ferox, Encephalartos horridus*
- ชนิด *Microcycas calocoma*
- ชนิด *Zamia restrepoi*

กฎระเบียบทางการค้า ไม่มีข้อยกเว้น กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตและส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่ ทุกชนิดในวงศ์ Zamiaceae[#4] ยกเว้นชนิดที่อยู่ในบัญชี 1 ได้แก่ สกุลต่อไปนี้

- ทุกชนิดในสกุล *Dioon* เช่น *Dioon edule, Dioon spinulosum*

- ทุกชนิดในสกุล *Lepidozamia* เช่น *Lepidozamia hopei, Lepidozamia peroffskyana*

- ทุกชนิดในสกุล *Macrozamia* เช่น *Macrozamia johnsonii, Macrozamia moorei*

- ทุกชนิดในสกุล *Zamia* เช่น *Zamia furfuracea, Zamia roezlii*

กฎระเบียบทางการค้า ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตและส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

ปลูกเป็นไม้ประดับ

ZAMIACEAE

Ceratozamia hildae

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Zamia restrepoi

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Microcycas calocoma

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Encephalartos trispinosus

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Encephalartos arenarius

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

Encephalartos horridus

พืชอนุรักษ์บัญชี 1

ZAMIACEAE

Dioon nubimontanus
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Zamia decumbens
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Zamia fischeri
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Zamia furfuracea
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Zamia spartea
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

Zamia herrerae
พืชอนุรักษ์บัญชี 2

วงศ์ ZINGIBERACEAE (ซิงจิเบอเรซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Ginger lily, Natal ginger หรือ ขิง - ข่า

2. ลักษณะทั่วไป

พืชล้มลุกมีอายุหลายปี ลำต้นเป็นแบบเหง้าขนาดใหญ่อยู่ใต้ดิน ลักษณะคล้ายขิง ทุกส่วนของต้นมีน้ำมันหอมระเหย ลำต้นจริงสั้น กาบใบเรียงสลับโอบกันแน่นเป็นลำต้นเทียม สูงประมาณ 1.5 เมตร ใบ เดี่ยว เรียงระนาบเดียวหรือออกเป็นกอ ใบอ่อน แผ่นใบม้วนเป็นหลอด ใต้ใบมีขนอ่อน ช่วงต่อระหว่างก้านใบกับแผ่นใบจะมีเยื่อสีขาวรูปสามเหลี่ยม ดอก ช่อแบบกระจุก ออกที่ปลายยอด ซอกใบ สีขาวมีแต้มสีเหลืองอ่อนที่กลางกลีบ ดอกสมบูรณ์เพศ ผล แห้งแตก มีเมล็ดจำนวนมาก

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Zingiberaceae มี 52 สกุล ประมาณ 1,587 ชนิด แพร่กระจายพันธุ์ในเขตทวีปอเมริกา เอเชีย และอาฟริกา ในจำนวนนี้มี 2 สกุล ที่เป็นพืชอนุรักษ์ ได้แก่ สกุล *Hedychium* และ สกุล *Siphonochilus* โดยสกุล *Hedychium* มีประมาณ 70-80 ชนิด กระจายพันธุ์อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงประเทศไทย สำหรับ ชนิด *Hedychium philippinense* เป็นชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นของประเทศฟิลิปปินส์ สกุล *Siphonochilus* มีประมาณ 11 ชนิด สำหรับชนิด *Siphonochilus aethiopicus* กระจายพันธุ์อยู่ในประเทศโมซัมบิก, แอฟริกาใต้, สวาซิแลนด์ และซิมบับเว

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Zingiberaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 2 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: มี 2 ชนิด ได้แก่

- ชนิด *Hedychium philippinense*[#4] **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชไม่ว่าจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด สปอร์ เรณู (รวมถึงกลุ่มเรณู) ต้นอ่อน ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ขนส่งในภาชนะที่ปลอดเชื้อ และดอกที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

- ชนิด *Siphonochilus aethiopicus* **กฎระเบียบทางการค้า ไม่มีข้อยกเว้น** กล่าวคือ ควบคุมทุกส่วนของพืช และส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าวไม่ว่าจะมีหรือไม่มีชีวิต ควบคุมเฉพาะที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศโมซัมบิก, แอฟริกาใต้, สวาซิแลนด์ และซิมบับเว

พืชอนุรักษ์บัญชี 3: -

5. การใช้ประโยชน์

ปลูกเป็นไม้ประดับ, สมุนไพร

ZINGIBERACEAE

ภาพจาก https://phytoimages.siu.edu/

ภาพจาก https://203.172.198.146/

Hedychium philippinense

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ZINGIBERACEAE

ภาพจาก https://ispothnature.org

ภาพจาก https://mozambiqueflora.com

ภาพจาก https://www.bigtreehealth.com

Siphonochilus aethipicus

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

จากประเทศโมซัมบิก, แอฟริกาใต้, สวาซิแลนด์ และซิมบับเว

วงศ์ ZYGOPHYLLACEAE (ซีโกฟิลลาซีอี)

1. ชื่อสามัญทั่วไป Lignum-vitae หรือ แก้วเจ้าจอม

2. ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้น สูง 3-12 เมตร บางชนิดสูงถึง 20 เมตร เนื้อไม้แข็ง เปลือกต้นสีเทาเข้ม ใบ ประกอบแบบขนนก เรียงแบบตรงกันข้าม ใบย่อยรูปไข่กลับ หรือรูปรีเบี้ยว ปลายใบมน ขอบใบเรียบ ดอก เดี่ยว ออกเป็นกระจุกที่ปลายกิ่งและซอกใบ สีฟ้าอมม่วง บางชนิดสีเหลืองอ่อน มี 5 กลีบ ผล แห้งแตก รูปโล่กลม หรือรูปหัวใจกลับ ค่อนข้างแบน ผลแก่สีเหลือง มี 4–5 พู แต่ละพูมี 1–2 เมล็ด กลมรี หรือรูปไข่ สีน้ำตาลเข้ม

3. การกระจายพันธุ์

วงศ์ Zygophyllaceae มี 26 สกุล ประมาณ 211 ชนิด ในจำนวนนี้มี 2 สกุล ที่เป็นพืชอนุรักษ์ ได้แก่ สกุล *Bulnesia* และ สกุล *Guaiacum* โดยสกุล *Bulnesia* มีประมาณ 10 ชนิด สำหรับชนิด *Bulnesia sarmientoi* กระจายพันธุ์ในอาร์เจนตินา และโบลิเวีย และสกุล *Guaiacum* มีประมาณ 5 ชนิด กระจายพันธุ์ในเขตร้อนและเขตกึ่งร้อนของทวีปอเมริกา พืชอนุรักษ์ทั้ง 2 สกุลนี้ ไม่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย แต่มีการนำเข้า *Guaiacum officinale* หรือแก้วเจ้าจอม มาปลูกและส่งออกไปยังต่างประเทศ

4. สถานภาพพืชอนุรักษ์และกฎระเบียบทางการค้า

พืชในวงศ์ Zygophyllaceae ที่เป็นพืชอนุรักษ์ มี 1 สกุล กับ 1 ชนิด

พืชอนุรักษ์บัญชี 1: -

พืชอนุรักษ์บัญชี 2: ได้แก่

- ชนิด *Bulnesia sarmientoi*[#11] **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมเฉพาะ ไม้ซุง ไม้แปรรูป แผ่นไม้บาง ไม้อัด ผง และสารสกัด แต่ไม่ครอบคลุมถึงผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่มีส่วนผสมของสารสกัดรวมถึงสารแต่งกลิ่นจากพืชดังกล่าว

- ทุกชนิดในสกุล *Guaiacum*[#2] เช่น *Guaiacum officinale* (แก้วเจ้าจอม), *Guaiacum sanctum* ฯลฯ **กฎระเบียบทางการค้า** ควบคุมทุกส่วนของพืชและส่วนที่แยกหรือสกัดมาจากพืชดังกล่าว ยกเว้น เมล็ด เรณู ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปบรรจุภาชนะพร้อมจำหน่ายแบบปลีก

5. การใช้ประโยชน์

Bulnesia sarmientoi เนื้อไม้มีน้ำมันหอมระเหยนำมาสกัดเป็นส่วนประกอบของน้ำหอม สกุล *Guaiacum* ใช้ประโยชน์หลากหลาย ได้แก่ ปลูกเป็นไม้ประดับ เป็นพืชสมุนไพร หรือบางชนิดเนื้อไม้ใช้ก่อสร้าง

ZYGOPHYLLACEAE

แก้วเจ้าจอม (*Guaiacum officinale*)

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://www.mariposasmexicanas.com

Guaiacum coulteri

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก http://www.mgonline.com

Guaiacum sanctum

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ZYGOPHYLLACEAE

ภาพจาก http://www.suggest-keywords.com

Bulnesia sarmientoi

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

ภาพจาก

http://botanicalguides.com

ภาพจาก

http://www.wingedseedl.com

น้ำมันหอมระเหยที่สกัดจากชิ้นไม้ *Bulnesia sarmientoi*

พืชอนุรักษ์บัญชี 2

บรรณานุกรม

ก่องกานดา ชยามฤต. 2541. คู่มือจำแนกพรรณไม้. บริษัท ไดมอนด์ พริ้นติ้ง จำกัด. กรุงเทพฯ. 235 น.

ก่องกานดา ชยามฤต. 2550. ลักษณะประจำวงศ์พรรณไม้ 2. อรุณการพิมพ์. กรุงเทพฯ. 88 น.

ก่องกานดา ชยามฤต และนันท์นภัส ภัทรหิรัญไตรสิน. 2551. ลักษณะประจำวงศ์พรรณไม้ 3. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. กรุงเทพฯ. 90 น.

ครรชิต ธรรมศิริ. 2547. เทคโนโลยีการผลิตกล้วยไม้. บริษัท อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน). กรุงเทพฯ. 283 น.

ดวงเดือน ศรีโพทา สุมาลี ทองดอนแอ ภิรมย์ เจริญศรี วีรวิทย์ นิยากาศ และสมัคร รัตนทิพย์. 2552. พืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. กรุงเทพฯ. 113 น.

เต็ม สมิตินันท์. 2557. ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2557. โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ. 806 น.

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พืชอนุรักษ์ พ.ศ. 2557. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 131 ตอนพิเศษ 231ง. หน้า 7-28.

พูนศักดิ์ วัชรากร. 2548. ปาล์มและปรงในป่าไทย. สำนักพิมพ์บ้านและสวน. กรุงเทพฯ. 272 น.

ภัทรา แสงดานุช และวีระ ดดแวนเว. 2551. พืชกินแมลง. บริษัท อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน). กรุงเทพฯ. 183 น.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2541. ศัพท์พฤกษศาสตร์ อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์. กรุงเทพฯ. 366 น.

วชิรพงศ์ หวลบุตตา. 2537. แคคตัส: ไม้ดอกไม้ประดับ. บริษัท อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน). กรุงเทพฯ. 166 น.

สุมาลี ทองดอนแอ พรเทพ ท้วมสมบุญ ปวีณา ทะรักษา ยอดหญิง สอนสุภาพ และรักชณา สารภิรม. 2558. พืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ฉบับปรับปรุง 2558. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. กรุงเทพฯ. 137 น.

สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร. มปป. พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. กรุงเทพฯ. 45 น.

อบฉันท์ ไทยทอง.2537. กล้วยไม้เมืองไทย. บริษัท อมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน). กรุงเทพฯ. 461 น.

Mabberley, D.J. 1993. The Plant Book: A portable dictionary of the higher plants. The Press Syndicate of the University of Cambridge Press, Cambridge. 690 pp. Obchant Thaithong. 1999. Orchids of Thailand. Office of Environmental policy and Planning. Bangkok. Thailand. 239 p.

Smitinand, T. and K. Larsen. 1970 -1981. Flora of Thailand Volume Two. TISTR Press, Bangkok. 464 p.

Santisuk, T. and K. Larsen. 1999. Flora of Thailand Volume Seven Part One. The Forest Herbarium Royal Forest Department, Bangkok. 250 p.

Santisuk, T. and K. Larsen. 2002. Flora of Thailand Volume Seven Part Four. The Forest Herbarium Royal Forest Department, Bangkok. 276 p.

Wijnstekers, W. 2001. The Evolution of CITES, 6th edition, Sadag Imprimerde-sur-Valserine. France, 492 p.

Whitelock, LM. 2002. The Cycads. Timber Press, Oregon, U.S.A. 374 p.

เว็บไซต์ www.cites.org (เข้าถึง กุมภาพันธ์ 2560)